Güzin Dino – Abidin Dino Mektupları

(1952-1973)

Kültür Yayınları

© Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları
Meşelik Sokağı 2/3 Beyoğlu 34433 İstanbul

Yayın Danışmanı Mürşit Balabanlılar
Editörler Defne Asal Er, Handan Akdemir

Düzelti Necati Balbay
Tasarım ve Uygulama Tipograf (0212) 249 01 01
Birinci Basım Şubat 2004, İstanbul
ISBN 975-458-565-2
OTM 11037001
Basımevi Mas Matbaacılık AŞ (0212) 285 11 96
Dereboyu Caddesi Zağra Binası B Blok 1 Maslak 34398 İstanbul
info@masmat.com.tr

güzin dino – abidin dino mektupları

(1952-1973)

Dino'ların Mektupları Üzerine Birkaç Sözcük

Abidin, özel yaşamından söz etmekten pek hoşlanmazdı. Hastalıklarından, çok yakınları bile son anda haberdar olurdu. Dolayısıyla, bu zorunlu ayrılıkların ürünü mektupların yayımlanmasını ister miydi, sorusunu kendime sormadım değil. Yanıtım, "Yaşarken, hayır; ama ölümünün üzerinden on yıl geçtikten sonra, evet" oldu.

Saklanacak bir şey kalmadığı için değil, bu mektuplarla, yaşarken olduğu gibi ölümünden sonra da, Güzin'le bir kez daha söyleşeceği için.

Bu mektuplarda yerli yabancı birçok aydının, yazarın, sanatçının adı geçiyor: Aragon'un, Elsa Triolet'nin, sinema tarihçisi Georges Sadoul'un, antropolog Jean Mallaurie'nin, tabii Nâzım'ın, Aybar'ın, Sabahattin Eyuboğlu ve Ayşe Erhat'ın, Melih Cevdet ile Oktay Rifat'ın, Berker'in, Boratav'ın, İlhan Selçuk'un ve daha nicelerinin.

Abidin, Montpellier'deki hastane odasından yazdığı mektuplarda bile, hastalığının, günlük geçim sıkıntılarının, bürokratik işlemlerin yanı sıra, yurt ve dünya sorunlarına değinir. Ve adlarını andığım ve anmadığım bu dostlarıyla ilgili haberleri merak eder. Ama önünde sonunda iki insanın birbirine yazdığı özel mektuplardır bunlar. Eksik söyledim: Birbirini seven, birbirine âşık iki insan arasındaki *özel* mektuplar. Troçki'nin *sürekli devrim* kuramı gibi, *kesintisiz aşk* durumu yaşayan iki insandan söz ediyorum.

Abidin, büyük dostu Nâzım gibi "çok kadınlı" aşkların adamı değildi. Nâzım, belki de, kimi "âşık"lar gibi, aşka âşıktı. Abidin içinse, aşk Güzin demekti. Okuyacağınız bu mektuplar bunun kanıtı. Ama satırlar ara-

sında kaybolup, bu aşk motifini gözden kaçırabilecekler için altını çizdiğim birkaç cümleyi buraya aktarıyorum.

Abidin (Moskova'dan yazıyor): "Hey seni düşünüyorum, hep seninle beraberim. Sevgilim."

(Birkaç gün sonra:) "Sevişmek için en az kelime icat edilmiş. Duyduklarımın karşılığı yok hiçbir dilde."

(Hasta yatağından:) "Ne iğne, ne de hap; ilâçların ilâcı sensin. Sanırım en önemlisi, damla damla sevgili gözlerin. İyileşeceksem onlar iyileştirecek."

(Gene Montpellier'deki hastaneden:) "Sil baştan birbirimize âşık olduk. (Bu kaçıncı sefer?) Karasevda insanın aklını başından alır."

(Bir başka mektuptan:) "Can, sensiz herşey renksiz."

"Bu mektubum kaç kat tırmanıp seni öpecek."

"Seni eskisi gibi öperim. O hiç değişmez, her seferinde yepyeni."

"Çocuk ayaklarından öperim, onlar çocuklarım."

Sanırım burada kesmem gerekiyor. Ama sanmayın ki bu *aşk sözcükleri* tek taraflı. İşte Güzin'den Abidin'e birkaç aşk sözcüğü: "Dünyada, geri dönmek istediğim tek şehir şimdi Montpellier. Ama ne çok öperim seni, bilsen, kaşlarından."

(Bir başka gün:) "Çok öperim. Sen beni neden hiç öpmüyorsun? Anlamadım. Sade yanağını yanağıma dayamak hiç kâfi değil."

(Bir başka gece:) "Ve de seni seviyorum. İşte o kadar." Güzin ve Abidin, bir aydın sorumluluğuyla, hem ülkenin dertleriyle, sorunlarıyla ilgilenmiş, hem gittikleri yere o sorunları da birlikte götürmüş, düşünmüş, ellerinden geldiğince çalışmış, üretmiş, yaratmış iki insan.

Günümüz gençlerinin bu küçük kitapçıkta bir araya gelen bu özel mektuplardan alacakları önemlice iki ders olduğuna inanıyorum.

Birincisi doğru ve dürüst yaşamak dersi. İkincisi de aşk dersi.

Sait Faik o ünlü sözünü (*"Bir İnsanı sevmekle başlar herşey"*) bu tür insanlardan esinlenerek söylemiş olmalı.

FERİT EDGÜ
Aralık '03

Adana, 1940'lar...

Paris'te atölyede, 1988.

[İSTANBUL] 5 ŞUBAT 1952

Sevgilim,

Bu sabah, Leyla abla ile karşılıklı yatıyorduk, kapı çalındı, ben mektup dedim ve gerçekten mektup geldi; kartpostala bayıldım; o kadar bize benziyor ki halleri, çok çok sevdim o kartı. Hâlâ o pahalı otelde kalmana üzülüyorum. Sen galiba güzel oda peşindesin; rahat olması kâfi, sonra İtalya'daki paran yetişmeyecek. Tam iyi de dinlenemiyorsun bu yüzden; günde 4 liralık oteller yok mu, orta halli, ayda 120 lira eder. Şimdiki otelden ucuz olur değil mi? Ben hâlâ kendimi çok yorgun hissetmekle beraber, bir haftada bir kilo almışım. Dünden beri ev işine hız verdim. Bugün dam işi başlıyor, dolapların boyanması, çamaşır asma tertibatı, taraçalara demirler, dam, baca maca, 200 liraya olacak. Aşağıki hanım güya yarın çıkacak, Ankara'ya gidiyor fakat, kızını bizim apartmanda bırakmasından korkuyorum. Yarın anahtarı teslim etmezse perşembe dâvâ açacağız. O katta annem oturamaz, rutubet pek fazla, orta katı ona saklayacağım, fiyat farkını da o kattaki küçük odayı kiraya vererek telâfi edeceğim. Bizim katı meşhur bir tellâla bildirdim; kiracılar 14'ünde gidince gazete ile de ilan edeceğim, belki daha evvel, çünkü, isterseniz gelip kalın dediler, bense, birkaç saat orada kiracı beklemeyi tercih ediyorum. Çok zor oldu onların 14'üne kadar kalması, evle dışarda meşgul olmak çok çok zor. Kimseleri gördüğüm yok, malûm ya, arkadaşların sen olmayınca bana metelik vermezler. Aksi gibi de şimdi isterdim aramala-

rını, pek yalnız hissediyorum kendimi, lalettayin konuşacak bir insandan bile hoşlanıyorum.

Dün öğleyin *Degustastion*'da tek başıma yemek yedim, seninle martini içtiğimiz son günü muhabbetle andım.

Boğaziçi, güzel, sakin ve dinlendirici.

Arap kalfa, pamuk saçlı matmazeller, şaşkaloz hizmetçilerle, Beyoğlu âlemlerinden sabaha karşı dönen otomobilli kayınbiraderlerle, hamile gelinler, mirasyedi küçük beyler, *boldo** içen şişman sarışın hanımefendilerle, Evropa'daki kocasını düşünüp Boğaz'ın sularında hasretini koyuveren mahzun ortanca gelinleriyle Boğaziçi hep yeni Halit Ziya'larını bekliyor.

Anneme yazarsan memnun olur, çünkü seni göremediğine, cigaraları unuttuğuna o kadar üzülmüş ki gittiğini öğrendiği gün oturup ağlamış, buyurun bakalım. Bundan evvel otele bir mektup daha yazdım, aldın mı?

İşte böyle, bugün öğleden sonra gene eve gideceğim, dam açılacak, aktarılacak falan filan. Bu akşam gene buradayım.

Seni çok öperim.

Güzin

* Hazım için içilen sıcak bir bitki suyu.

Sevgilim,

Sana dün akşam yazdım; mektup almıyorum, merak ediyorum diye; bakalım bugün mektubun gelecek mi?

Sana tatsız haberler vereceğim, fakat [her]halde düzelecek. Salı günü sabahı (ayın 22'si) Birinci Şube'den bir komiser geldi ve Savcılıktan bir kararla seramikleri götürdü. Kırılmaması için ben de beraber gittim. Çok dikkatli hareket ettik, hiçbir şey olmadı şimdiye kadar. Dün Savcılıkta ehlivukuf toplanacak ve hangisinde suç unsuru olduğunu veya olup olmadığını tespit edecekti (seramiklerde orak çekiç resimleri yaptığın iddia olunuyormuş!). Ben ilk günü işe pek fazla ehemmiyet vermedim (sinirlenmekle beraber), fakat dün ehli[h]ibre ile karşılaşınca işin mahiyeti değişti gibime geldi; efendim, Savcılık daha seramikler eve gelmeden evvel, atölyede bunların resimlerini çektirmiş ve üzerinde (resimlerin üzerinde) tetkikler yaptırmış ve tetkikleri yapan heyet de tekrar bunların aslını görmek istemiş ve dün karşıma çıkan kimseler bunlardı. Polis enstitüsünün dört tane profesörü. Savcı, ehlivukufu kabul edip etmediğimi sordu. Beylerden hangisi ressam dedim, hiçbiri değilmiş. Sade bir tanesi fotografi hocası. Ben de reddettim bu heyeti; uzun münakaşalardan sonra, profesörlerden ikisi, beni haklı bulduğu için, Savcıyı en aşağı üç ressamın da katılacağı bir ehlivukuf toplanmasına ikna ettik. Bu dört zat, gene o grupta bulunacak; Savcı bana, Hakkı İzzet, Mahmut ve Arif Kaptan'ın da vaziyetten haberdar olduğu-

nu ve Hakkı İzzet'le Mahmut'un, bu saçma iddiaları destekleyecek mahiyette konuştuklarını söyledi. Bunun üzerine, iş tehir edildiği için (nerede saklayacaklarını bilmedikleri için seramikleri) bana, bunları Seramik Enstitüsü'ne geri yollayacağız, dedi Savcı. Ona da itiraz ettim, bize karşı sahtekârlıkla hareket etmiş şahıslara tekrar emanet edemem seramikleri, dedim.

Bunun üzerine tekrar, seramikler Birinci Şube'ye gitti, zaten bu sefer ehlivukuf orada toplanacak. Bütün bunlar ilk tahkikat faslı imiş; eğer gelen ressam hakiki sanatkâr değil ve alelâde bir resim hocası ise (Savcı, Milli Eğitim'den isteneceğini söyledi ressamların) gene itiraz edeceğim, hakkım varmış ve ciddi bir sanatkâr jürisi isteyeceğim. Çünkü böyle rezalet olmaz.

Arif Kaptan ve Hakkı İzzet'le telefonda konuştum. Arif'in hiçbir şeyden haberi yoktu. Hakkı İzzet, kendisi orada yokken resimlerin çekildiğini ve birkaç gün evvel sorguya çağrıldığını; kendisi senden ne biliyorsa anlattığını; orak çekiç meselesinin varid olamayacağını; kendisine gösterilen şüphe unsuru resimlerde ancak hayal kuvvetiyle bir şey bulunabileceğini, her kavisde hattı müstakim karşılaşmasını orak çekiç olarak tefsir edilmemesi lâzım geldiğini anlattığını söyledi. Seni oraya Demokrat Partili bir milletvekilinin götürdüğünü, şahsî münasebetinde katiyyen en ufak bir kötü şey görmediğini uzun uzun anlatmış.

Zeyyad Ebuzziya'ya dün telefon ettim ve bu abuk sabuk, fakat içinde hiç de iyi niyet görmediğim hikâyeyi anlattım. Maalesef kendisini geç buldum ve az sonra kongreye gidiyordu, fakat Savcıyı göreceğini ve bu işle meşgul olacağını söyledi. Benim de, kendisinden bahsetmemi ve ona müracaat etmelerini söylememi ısrarla tekrarladı.

Adliye Bakanı İstanbul'da, gelir gelmez görüşeceğim ve bu uydurma pis iftirayı tespit ettirmesini rica edeceğim. İşte böyle, bütün bu hikâyede bana müspet intibaı polis verdi, hüsnüniyetle, çok dikkatli hareket ettiler, bütün komiser, muavin ve memurlar aşağı yukarı benim kadar her bir parça üzerine titrediler, hepsi evsafı ile kâğıda yazıldı, dört imza, bir nüshası da bende var, 44 parça. Dün bir aralık ehlivukufun önünde dayanamadım, Ne hazin bir tezad ve durum, dedim. Roma'da devlet galerilerine, Venedik Bienali'ne seçilecek birçoklarının içinde Abidin'in eserleri var, dedim, burada Adliye odalarında görülüyor, dedim. Ve hakikaten seramiklerden fazla, bu durum beni üzüyor. Olur mu böyle şey, her önüne gelen cahilin bir iftirası böyle bir durum yaratmalı mı?

Fakat cancığım, üzülme, bu kez Hakkı İzzet, Zeyyad filan fazla endişe etmememi, elbette ciddi bir ehlivukufun böyle abuk sabuk bir şeyi uyduramayacağını söylüyorlar. Benim için merak etme, biraz sinirlendim ve yoruldum ama, bu kadar güzel seramiklere değer.

Sen sade bana muntazam mektup yaz, çok sinirlenme, olmaz mı? Zeyyad, "Ne yapalım, bu cehalet safhalarından geçeceğiz" diyor. Tabii öyle ama, bu biraz fazlası, sonra kötü niyet olmadığına da bir emin olsam.

Çok öperim.

Güzin

Mektup yaz, mektup yaz; ah! Bugün gelse, öyle beni teskin edecek ki.

Sevgilim,

Sana birkaç gündür yazmadım, seramik işinin inkişafını bekledim, fakat iş daha bugün tamamiyle bitmiş değil; şöyle ki, dün ikinci bir ehlivukuf toplanmış (kimler olduğunu bilmiyorum, benim bulunmamı Savcılık bu sefer herhalde istemedi, zaten usulden de değilmiş) ve bu ehlivukuf bazı parçalarda orak çekiç işareti tespit etmiş, kalanları geri vereceklermiş, ötekiler üzerinde gereken muamele yürütülecekmiş; fakat ben, dün, daha evvel bir dilekçe ile müracaat ederek ehlivukufun, modern resimden anlar Akademi profesörleri ve sanat profesörleri tarafından teşkil edilmesi lâzım geldiğini, lalettayin resim hocalarının hükümlerinin işi yanlış yola sevk edeceğini söyledim; Savcı Muavini bugün bana neticeyi bildirirken bu hususta bir şey söylemedi. Fakat Adliye Bakanı'na telefon ettim (dün de görüşmüştüm), malûmatım var, Akademi hocalarından müteşekkil, bir üçüncü ehlivukuf olacaktır, göstereceğiz, dedi. Fakat bu son ehlivukuf, dedi.

Vaziyet bu merkezde. Anlaşılıyor ki, seni çekemeyen birtakım insanlar, böyle bir iş çıkarıp, senin bu suretle geri getirilmene sebebiyet vermek istediler; tabii bu ancak dava konusu olursa belki olabilir. Şimdilik iş, birinci tahkikat safhasında; Akademi hocalarının da olmayan bir şeye var diyeceklerine imkân veremiyorum.

Sen kendine iyi bak, fazla üzülme. Zeyyad Ebuzziya da uğraşıyor bu işle, bakalım ne olacak?

Gözlerinden öperim.

Güzin

3 MAYIS 1954

Abidinciğim,

Son mektubun ne iyi idi, iyi çalışmanın coşkunluğu ve nikbinliği taşıyordu satırlardan; ne iyi hep böyle ol. Sade kendine iyi bakabiliyor musun, tek arzum yanında olup, sen yorgun olduğun müddetçe sana istediğim gibi bakabilmek, sanki böyle olunca sen harikalar yaparsın gibi geliyor bana, halbuki, asıl bensiz yapıyorsun harikaları; kendi aptal kuruntum, ama herkese de bir kuruntu gerek. Düşündüm de kendi üzerime, ben belki sadece değen kişilere kendimi harcamaya, yazmaya, üzmeye ve sevinmeye razı olurum, halbuki bu ayıp, insan herkese karşı her şeyi yapabilmeli.

Bahar, güneş ve sıcak ortalığa yayıldı, burada insanların baharla haşır neşir olması orası gibi değil, daha rahat daha keyifli, daha kozmik bir karışma var buradaki insanlarda, meselâ akşamın ılık ışığına, sanki tabiat daha kendilerinden bir şey, kendi malları... taze yumurta, taze yoğurt, kuzu kapaması, feryat figan yeşiller, zehir gibi güneş, sonra Ankara'nın o dehşet akşam ışığı... insanlardaki o mutad kaygısızlık, baharla bir sebebini, hikmetini buluyor. Belki ben de havalar yüzünden biraz şaşkınım. Kışı o kadar zor geçirdim ki, bazen düşündükçe şaşıyorum, nasıl geçti diye ve irademe şaşıyorum, gözümü zorla ve sistemli bir şekilde yumdum kışın kötülüğüne.

Sen herhalde artık yakında, yazın sayfiye, deniz, güneş vs. için bana durumunu bildirirsin. Annem hâlâ mahdum beyle işini halledemedi, ben bir çaresine bakacağım.

Kitaptan iki tane yolladım, tarihli nüshalar. Dersler 30 Mayıs'ta kesiliyor, imtihanlar da galiba 25 Haziran'da bitiyor.

Sergiyi merak ediyorum, her şeyi merak ediyorum... Gözlerinden öperim.

Güzin

[MOSKOVA] 21 OCAK 1966

Sevgili Güzin,

Yolculuk iyi geçti, ikinci gece iyi uyudum. Alabildiğine kar, alçaklarda güneş, Rus kışı. Olduğu gibi duruyor. Aradan değil 28 yıl, 28 gün bile geçmemiş görünüşte.

Münevver gara geldi Varşova'da, çok iyi.

Moskova'da Simonof, karısı, Babayef, Fiş adında bir Türkolog beni karşıladılar.

Otel *Sovyetskaya*'dayım.

Vardığım gece otele Yutkeviç ile karısı geldi, sıkı bir ziyafet üzerinden çalışıldı. Arkasından, piyes yazarları ile halk karşılaşması varmış, Simonof konuşacakmış, beni de götürdü, hem de sahneye, yetmiyormuş gibi tanıştırdı da seyircilere, anlatırsam komiklikleri yazılması uzun sürer. Sonra Babayef'le beraber Nâzım'a gittik, evine. Vera ve başka beş-altı ahbabı vardı. 12'de otele döndüm. Odam çok rahat ve sıcak. Soğuk değil dışarısı, karlı fakat üşümüyorum. Simonof gara bir kalpak getirdi, tabii küçük. Dün de bir gocuk, fakat hiç ihtiyaç yok. Dün sergi işi ile uğraştık, 2'sinde açılacak, ancak yetişecek davetiyeler vs. Çaresiz, beklemek gerekecek. Buranın âdetince sergi 7-8 gün sürecek. Reklam filan yapılıyor, Yutkeviç sergiyi açacak. Vera'yı, bizim Vera'yı ancak dün akşam gördüm, bir türlü vakit yoktu. Evine gittim. Aynı insan. Seneler bozmamış tatlılığını, halini. Senin yüzünden azarlanıp duruyorum herkes tarafından, "Neden gelmedi, neden getirmedin?" sorusuna cevap vermekten bıktım. Vera ile Ga-

rin'e gittik, Hesa'ya, ha babam çaylar içildi, reçeller yendi vs.

Onlar ihtiyarlamış, Garin inme geçirmiş fakat şimdi film çeviriyor. Velhasıl, bir günde 28 cilt kalın kitap okumuşçasına içim buruk ve sevinçli de. Her ciltte ölen ölene, doğan doğana. Vera'nın kız kardeşi Ola geçen yıl ölmüş. Nataşa'nın bir çocuğu daha olmuş. Talin'de profesör, gelip görecek beni.

Şimdi Nâzım'a Novodiviça'ya gidiyoruz.

Anneni çok çok öperim. Yetişemeyeceğim ona. Ancak 10'unda filan varabilirim belki. Sana telefon ederim.

Hep seni düşünüyorum, hep benimle berabersin.

Sevgilim.

Abidin

Sevgili Güzin,

Demin biraz uykulu sesini duymak çok hoştu. Sıfır altı 20 derece değil, 30 bu sabah, fakat çok sıcak giyiniyorum, sırtımda Nâzım'ın kürklü paltosu, çok hoş bir kalpak vs.

Dün serginin açılışı "seçkin" cinsinden kalabalıktı, başta Lili Brik vs. Simonof'la Yutkeviç konuştu, bir sürü de eski ahbap vardı. Ne yazık ki Vera, Hesa ve Erast gripli idiler, gelemediler, müthiş üzüldüler. Vera'ya hemen her gün uğruyorum, müthiş yemekler yediriyor, zaten herkes beni beslemekle meşgul, biraz sonra Paul'la Lili Brik'e yemeğe gidiyoruz. (Paul dün sergiye geldi, nutuklardan çok duygulandı, nerdeyse ağlayacaktı.) *Le tout Moscou** benimle meşgul, nereye adım atsam, bütün şehir biliyor ve sitemler gırla o yüzden. Bugün bir kapak resmi ısmarladılar Orhan Kemal için, yapacağım. Bir de Lurçat yazısı, en büyük sanat dergisine. Mimarlar evinde büyük bir toplantıda, habersiz beni konuşturdular, hem de Rusça! Kalabalığın önünde yirmi dakika Rusça konuştum Lurçat üstüne, ne hikmetse dediğimi hem anladılar, hem de müthiş alkışladılar, serde meğer Gambeta'lık varmış da haberim yoktu. Aynı oyunu, Asya-Afrika enstitüsünde, Türkologlarla oynadılar bana, yarısı Rusça, yarısı Türkçe oldu o iş. Şimdi ressamları gezmeye başladım.

* Moskova'nın "kaymak" tabakası.

Mektupta anlatmakla bitmez hikâyeler.
Çok öperim.
Abidin

Sevgilim, Güzinim,

Nazar değmesin, sıfır altı 30'u aşkın soğuklara rağmen, gayet iyiyim, hiç üşümüyorum ne hikmetse. Moskovalılar çoktandır böyle soğuklar olmadı diyorlar. Üstelik hemen herkes gripli. Bugün hava sıcak galiba, daha çıkmadım, resim çizdim. Sıcak deyince sıfır altı 15 olmalı.

Literaturnaya Gazeta'da hoş bir yazı çıktı. Akşam *Pravda*'sında da bir fotoğraf, daha da çıkacak yazılar var.

Dün akşam Garin'lerdeydim, sana çok güzel hediyeleri var, onlar da gripten yeni kurtuluyorlar.

Birkaç ressamı ziyaret ettim, mutlaka uğramamı istiyor hepsi, kolay olmuyor. Daha Nâzım'ın bir plak kapağı yapılacak, Orhan Kemal'in kapağını da daha beceremedim. Dün Lurçat yazısını bitirdim, sanırım çok iyi. Lüksçe bir dergide çıkacak, renkli diapozitif istiyorlar çabucak, ayrıca siyah beyazlar da (desen) işe yarar. Renkli diapozitif yoksa, çok iyi renkli ve renksiz fotoğraflar. Ayrıca Lurçat'nın fotoğrafları da lâzım. Hepsini Simonof'a göndermeli.

Adresi: *Constantin Simonof,*

Москъа Бернэхоъекозо 4, Къ. 113

Daha müzelere gidemedim, film seyretmedim, ayın 12'sine kadar sığdıramazsam her şeyi (daha Nâzım'ın arşivlerinde çalışamadım), en geç ayın 14'ünde oradayım, daha önceden telefon eder ya da tel çekerim.

Anneni görmeden Paris'e döneceğime üzülüyorum, üstelik seni birkaç gün yalnız bırakmış oluyorum.

Lunik'le herkes meşgul ben de öyle, dün akşam Garin'de televizyonda birkaç fotoğraf seyrettim.

Dün Vera'ya (Nâzım'ın) uğradım, Nâzım'ın evini çok seviyorum, her tarafta varlığı duyuluyor.

Çok öperim, çok çok çok göreceğim geldi.

Dostlara selâm.

Abidin

[TARİHSİZ, 1967 ?]

Güş,

Bugün ne mektup ne gazete vardı, yarını sabırsızlıkla bekliyorum.

Ben iyiyim, hava açık fakat deli bir rüzgâr var, oda soğukça.

Sana dün gönderdiğim dergide, Grivas üstüne yazımı okudun mu? Olaylar doğruluyor söylediklerimi.

Hôtel de Paris'ye telefon ettim, Cécile'in davetini söylemek için, kimseyi bulamadım. Ama zaten *Route Napoléon*'dan dönmeye kararlı idiler, ihtimal gittiler bile.

Azra nasıl, pazar gününüz iyi geçti mi? Nâzım'ın kitabı bitti. Kendimi tatile girmiş hissediyorum, şimdi sıra piyeste. Çoktandır bu kadar bol okumamıştım, iyi geldi.

Güzin, hadi beraber olalım, sokağa çıkıp seninle yaramazlık etmek istiyorum çünkü. Dışarda yaramazlık, içerde yaramazlık, bir de uyku, sen odada bir şeyler karıştırırken.

Sevişmek için ne az kelime icad edilmiş. Duyduklarımın karşılığı yok hiçbir dilde.

Abidin

MONTPELLIER, 3 ŞUBAT 1967

Sevgilim,

Penceremden, otelinden çıkıp koskoca valizini taşımanı seyrettim.

Çabuk dön!

Sevmenin de iniş çıkışları var. Hastabakıcı bugün hastalık tabelama bu duygumun derecesini çizdiyse, doktor korkacaktır.

Sabah komşu binada göğsüme baktılar. İyiyim. Babacan bir doktor yeşil ışık yaktı ameliyata, yine de analizlerin sonucunu beklemeliymişiz...

Kaç gün?

Bilmiyorum.

Saat 2'de Londra ile konuştum, Monica evde idi. Octavio gidememiş, filmle ilgili kişilerin seyahatte olduğunu tellemişler. Kızmış, Londra'ya dönmüş.

Monica'ya, Octavio'nun borcunu unutmamasını hatırlattım.

Haber gelmezse, yazar ya da telefon ederim.

Ne iğne, ne hap, ilaçların ilacı sensin.

Sanırım en önemlisi, damla damla sevgili gözlerin. İyileşeceksem onlar iyileştirecek.

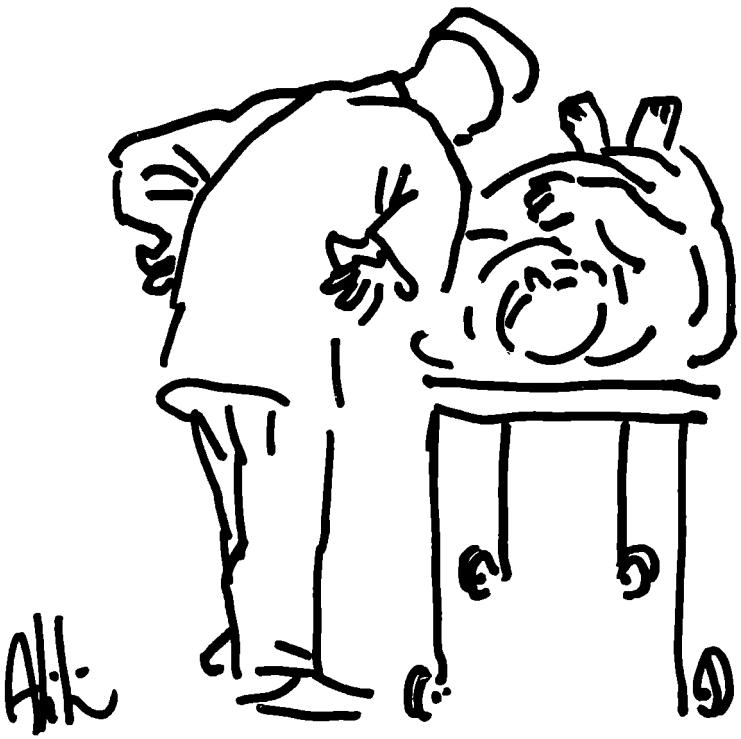
Abidin

Tam zarfı kapatacaktım, Mme. Dessanis midir, Dessis midir, adını belleyemedim, ressam Akademi müdürünün karısı geldi. Çok hoş bir bayan. Gitmiş olmana üzüldü,

yarın kocası gelecek. Birkaç gün için gidecekler, gelecek hafta sonunda dönecekler.

Ben de biraz sonra gazete alacağım. Tam bunları yazarken, iğne, termometre, kahvaltı geldi, paldır küldür maça hazırlıyorlar, işin ucunda senin olman, hepsinden etkili.

Piyes iyi gidiyor.

3 ŞUBAT 1967

Sevgilim,

Senden ayrıldıktan sonra, otobüse binip gara geldim, Montpellier'den Nimes'e yarım saat sürüyor, oradan da Avignon'a yarım saat; fakat Paris treni meğer biri çeyrek geçe imiş, rötar yaptı, bir buçuk saat Avignon garında pinekledik; ne ise *buffet*'de bir çay içtim ve sandviçimi yedim. Paris treninde yer bulmak kolay olmadı, ta uçta buldum, bavulla kolay değil. Fakat carcar cinsinden bayanlara düştüm, çok alaturka bu ahbaplıkla Paris'e vardık. Paris'e yaklaştıkça hava kapandı, bir ara sislerden bile geçtik...

Bir de *Gare de Lyon*'a indim ki, o ne kalabalık, o ne büyük, kıyamet şehir; her nedense tamamiyle unutmuşum. Şaştım ve ürktüm, nasıl yaşamışız biz bu cehennemde bu kadar sene! Nasıl otomobil çokluğu, trafik zorluğu, feci, ama medeniyet var doğrusu, bir kere vagondan inince bir hamal buldum ve hemen bavulu verdim, oh kurtuldum ve sonra taksi, hop eve geldim. Madam Soba gelmiş, seni sordu ve ikimize birer taahhütlü mektup pusulası bırakmış postacı; yarın sabah gidip alacağım, seninkini oraya göndertirim. Eve geldim, hiç çekmiyordu beni, gerçekten ödev gibi geliyordum, ama kapıyı açıp da görünce bir sevdim, bir beğendim, hayret. Hemen talebelerime telefon ettim, bir tanesini bulamadım, Jacqueline yarın gelecek. O da beni bekliyormuş, bir iş bulmuş bana kolay cinsinden. 700 F. Şimdilik beklet mümkünse, dedim. Derken Lil'de ışık vardı, telefon

ettim, bir süre telefonda konuştuktan sonra, haydi gel, çorba içelim, dedi. *Gare de Lyon*'dan para bozdurmak için bir sandviç almıştım, onun da bir dilim jambonu vardı, akşam yemeğini mutfakta yedik.

George'la telefonda konuştuk. Yarın sabah ilk işim, *Arts et Lettres*'e telefon edip, *Sécurité** işini sormak, ve oldu ise gidip yerinde işi yürütmeye başlamak. Sonra vergi işini yoluna koymak, yani 500 geçen seneninkinden ödemek ve *tiers professionales*'in** 1.200 olamayacağını anlatmak ve 300 indirtmek. Akşamüzeri derslerden sonra Ferit'i bulmak, daha önce de Gisèle'e telefon etmek.

Lil, nasıl facialar içinde yaşadıklarını anlattı Harmas'ta, o kadar üst üste ki katıldık sonunda gülmekten, halbuki hiçbiri komik değil, meselâ, bahçıvan sarhoşun biri imiş, kendi kızını tüfekle tehdit ediyormuş, iş yapmadığı için Cécile kovmuş, bu sefer eve kapanmışlar, çıkmıyorlarmış ve Cécile'i dava ediyorlarmış. Eugéne Sue'lük daha çeşitli hikâyeler... On bire kadar konuştuk. Şimdi telefon etti, Cécile telefon etmiş, demiş ki, Abidin ameliyat olabileceği zaman ben Montpellier'ye gideceğim; ben, Olmaz, bu kadar dert yetmiyor mu, dedimse de, Lil, Çok memnun olur böyle bir şey yapmaya, dedi. Bilmem daha konuşuruz, dedim. Sen belki istemezsin diye, öyle dedim. Ama Lil, çok ısrar etti. Böyle şeyler yapmayı çok sever ve ister diye; artık bilmem, sen nasıl istersen öyle olur elbette. Sen de bana tafsilatlı mektuplar yaz, vaktin olursa, olmazsa iki satır yaz. Çiçekleri suladım, hiç kurumamışlar, Lil bana yarın sabah için ekmek verdi; biraz sobayı yaktım. Sana, trende okumak için aldığım

* Sosyal Sigorta.

** Üçte bir mesleki ödenek.

France Observateur'deki yazıyı yolluyorum, belki sen almamışsındır diye. Bu piyes bana şişirme gibi geldi. Çok öperim.

Soeur Hélène ve Gérard'a selâm.

Güzin

Sevgili Güzin,

Seni hiç görmeden geçecek birinci günüm isteksizce başladı. Dün fazla mı çalıştım, fazla mı kımıldadım nedir, yorgunum.

İyisi mi okumaktan başka bir şey yapmayacağım, cigara topu topu üç tane içeceğim, bir de bu mektubu yazacağım, eline pazartesi günü geçer sanırım.

Sensizlik, kapalı bir havaya rastladı, eksikliğini büsbütün duyuyorum, kıvrılıp uyuklamaktan başka bir isteğim yok. Sabah, 20 Ocak tarihli iki gazete, aradakiler herhalde Paris'te kaldı. Mektup yoktu. Dünkü mektupta yazmayı unutmuşum. Akademi müdürünün karısı, Montpellier *Sécurité Sociale*'in müdürünü tanıyormuş, gerekirse onunla konuşurmuş.

İşte böyle Güzin, sen olmayınca günüm şaşkın, hırçın kara bir keçi.

Canım kimse ile konuşmak istemiyor. İki muhasebeci, elde gazete, sevgi ve saygılarını sunmak için geldiler, lafı kısa kestim, başları eğik, gittiler.

Dün sana yazdığım gibi tahlil değil, ciğerlerin radyografisinin incesiymiş yapacakları... Ne olur ne olmaz diye.

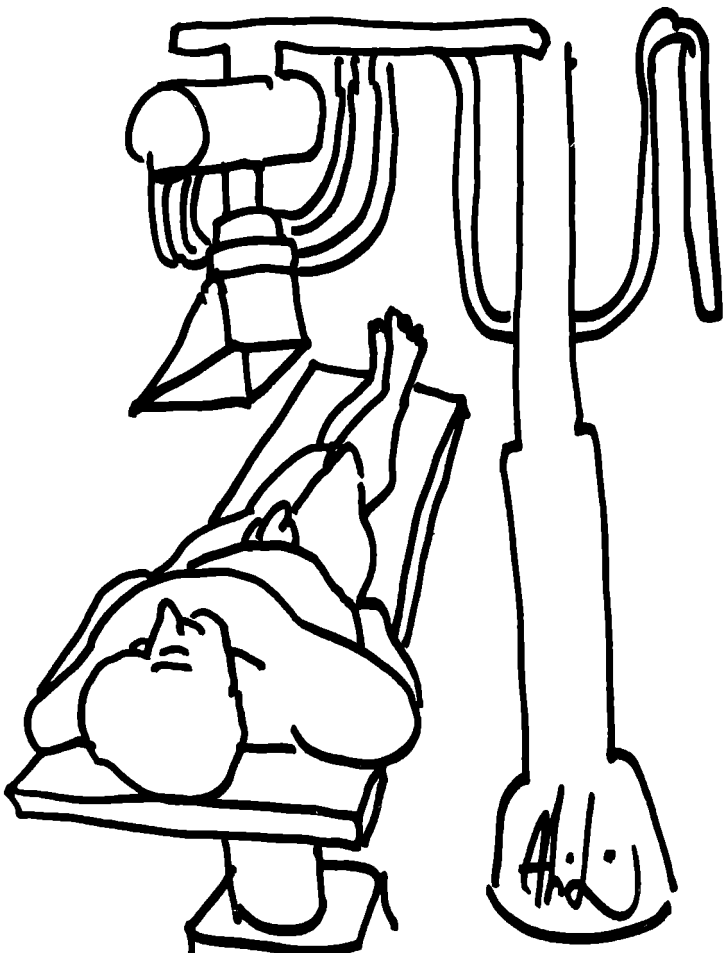
Seni günü gününe haberli tutarım.

Sert ve siyah kirpiklerinden öperim, onlar alnıma değse, isteksizliğim kalmayacak.

Abidin

Demin, yani mektubumu bitirir bitirmez, telefon ettin, bir sevindim ki!

Dönüşte Gérard'a rastladım, "Galiba sizin ameliyat cumaya" dedi. Hoppala! Çarşamba-perşembe bana bir-iki hazırlık bağırsak yıkaması yapacak, ordan çıkarıyor cuma işini. Bu tarih işlerini bilse bilse meydancı Gérard bilir, "*Masse*"lara saygımız olduğundan, onun bizden önce bilince varması, ameliyat gününü bilmesi çok doğal. Şimdilik görünüş böyle, yine de bir değişiklik olur mu, bilemem. Pazartesi Ariza'lara telefon ederim. Seninle konuşalı beri daha iyiyim.

Sevgilim,

Dün akşam asistan uğradı, önemli tavırlarla Hamburger'in* raporundaki bilgileri tekrarladı. Bunları biliyorum, dedim. Cuma günü ameliyat var mı? sorusuna, olacak, dedi ve gitti.

Bu sabah profesör uğradı, radyolardan bahsetti ve gitti. Her neyse, görünüşe göre ve yeni bir veri ortaya çıkmazsa, herhalde hikâye böyle.

Sanırım aralarında bir karara vardılar. Ben de konuşmak niyetindeyim doktorla, acele etmekle fazla beklemek arasında, en doğru zamanı seçtiğini düşünmüş olmalı. Sırt ağrıları bir yana, fena değilim. Bunları doktora söyledim, radyolara bakalım dedi.

Bugün güneşli bir pazar, hastalar sessiz, sancılar sanki hafta tatili yapıyor, bense temiz bir gömlek giyip seni düşündüm. İlaçlarımı alıyorum, hiçbirini kaçırmadan, çünkü Paris'te olsan bile yanımdasın, biraz sert: "İlacını aldın mı?" diye soruyorsun, ben de yutuyorum ilaçları.

Bugün akşamüstü biraz piyese çalışırım, hiçbir şey yapmamak yaramıyor. Senin çalışmanı allak bullak ettim yine, bu çok ayıp elbet, ne var ki sil baştan birbirimize âşık olduk (bu kaçıncı sefer?). Karasevda insanın aklını başından alır.

Abidin

* Prof. Hamburger. Dönemin ünlü ürologu. İlk böbrek naklini gerçekleştiren hekim.

Sevgilim,

Senin orada yalnız kalmana hiç razı değilim. *Sécurité Sociale* işini yoluna koyunca, ameliyat daha gecikecekse de geleyim diyorum. Hele *Sécurité* hemen yürüyecekse ve hem geçmiş paraları, hem gelecek paraları verecekse, benim oradaki otel masrafımı göze alabiliriz zannediyorum. Her ne hal ise, eğer ameliyat cumaya filan olacaksa, çarşambaya sabah treni ile gelmeye kararlıyız. Tiraje de geliyor; zaten hava değiştirmeye ihtiyacım var diyor.

Sen nasılsın? Çalışabildin mi? Haremdeki hanımlar ve veletler ne âlemde?

Ben dün iki ders verdim, yarın da bir ders vereceğim, tam tren bileti parası. Ne iyi değil mi? Dünden beri sürü ile telefon geldi, meğer bir haftadır herkes, her gün telefon ediyormuş. Önce Hüseyin, koşa koşa geldi ve ilan etti ki, o bizi gara götüren otomobille ve o çocuğun hemşiresi ile beni Montpellier'ye götüreceklermiş; sonra karar verdik ki, daha sonra gelecek. Sonra Abdelmalek, sonra Hatçe, Hackett'lerle lokantaya gittik. Madame Hackett, *Sécurité Sociale* işine de bir el atma teşebbüsü yapacak, dün sordu durumu, söyledim. Bana yarın akşam *Ministère des affaires culturelles*'in* mektubunu telefonda okuyun dedi ve bu akşam, ben etmeden, tekrar o etti, şimdi yarın sabah ondan telefon bekleyeceğim. Eğer Ariza'lardan adres gelirse, belki daha da iyi, hiç-

* Kültür Bakanlığı.

biri gelmezse, doğru mektuptaki adrese gideceğim, ne çıkarsa bahtıma. Bu gün Ferit'le öğle yemeği yedik, Tiraje ile. Karısı hep öyle, dalgacı, on beş gün sonra tekrar gidecekler. Ferit benim kuvvet ilacımdan almaya hazırlanıyor! George'la tekrar bu akşam telefonda konuştuk.

Yarın sabah ameliyat oluyor. Salı günü *Casanova*'da sergi açılıyor. Cécile'in de bir tablosu var; onlar yirmi kişiye yollamışlar, senin de ismini çizerek, bana da on tane kadar verdiler, hem de Dalsace,* Jean Biro filan gibi kimselere yolluyorum. Bu akşam Uğur'la Güleren de geldiler. Güleren, perşembe ya da pazara Türkiye'ye gidiyor. Altı aylık sıhhat raporu almış. Uğur kalıyor. Alice'de telefon etti, yemeğe davet etti; başka bir gün öyle ise beklerim dedi. Jacqueline de otomobille gezmeye götürmek istedi; herkes eski alışkanlıkla, altıdan sonra bizim telefona saldırıyor!

Claude Faux ile konuştuk. Sartre, Godard'ı sevmiyormuş; dün akşam kandırmaya çalışmışlar fakat, çok para da kazandırsa bize demiş, istemem, bununla beraber, gene de Godard'ın bir *synopsis* yazmasına razı olmuş, beğenirse kabul edecekmiş, Godard ancak, sadece mahkeme üzerinde ve "İlk defa aydın kişinin savaş içinde yargıçlığı" konusu üzerinde duracakmış, çünkü senin dediğin gibi, Vietnam'la karma bir filmi zaten "*Le Milliard pour Vietnam*" örgütü yapacakmış.

S. de Beauvoir'la ya ameliyattan evvel ya sonra görüşeceğiz. Salı sabahı vergi işi ile uğraşacağım. Geçen seneden 500 yolladım. Kafamda sade sen varsın, yalnızlığını düşünüp üzülüyorum, ama belki de rahat çalışıyorsundur. Bana tastamam "hâlet-i ruhiye"ni anlat. Doktora sırtındaki ağrıdan bahsettin mi?

* Ünlü jinekolog doktor, doğum kontrol hapını geliştirenlerden.

Nesuhi [Ertegün]'den sürü ile plak daha geldi; üç tane de Aragon. Ha, unutuyordum ben mi salakım, o yeni bayan, nereden duymuş bilmem. "Eşiniz çok güzel eller çiziyormuş, satın almak isterim" dedi, aradım, bulamadım. İstersen bir iki tane çiz; "Hediye vermek için" dedi.

Pierre hiç gözükmedi, belki de Montpellier'ye gitmiştir.

Saat bir buçuk olmuş... Artık uyumalıyım. Çok, ama çok öperim.

Dünyada, geri dönmek istediğim tek şehir, şimdi Montpellier. Ama ne çok öperim seni, bilsen, kaşlarından.

Güzin

[MONTPELLIER] 6 ŞUBAT 1967

Sevgili Can,

Telefonda sesini bir sevdim ki, ne kuytu bir insansın, limana varmış bir gemiyim sesini duyunca.

Demin Akademi müdürü uğradı, doktor ona, önemsiz bir ameliyat yapılacak demiş. Hayırlısı.

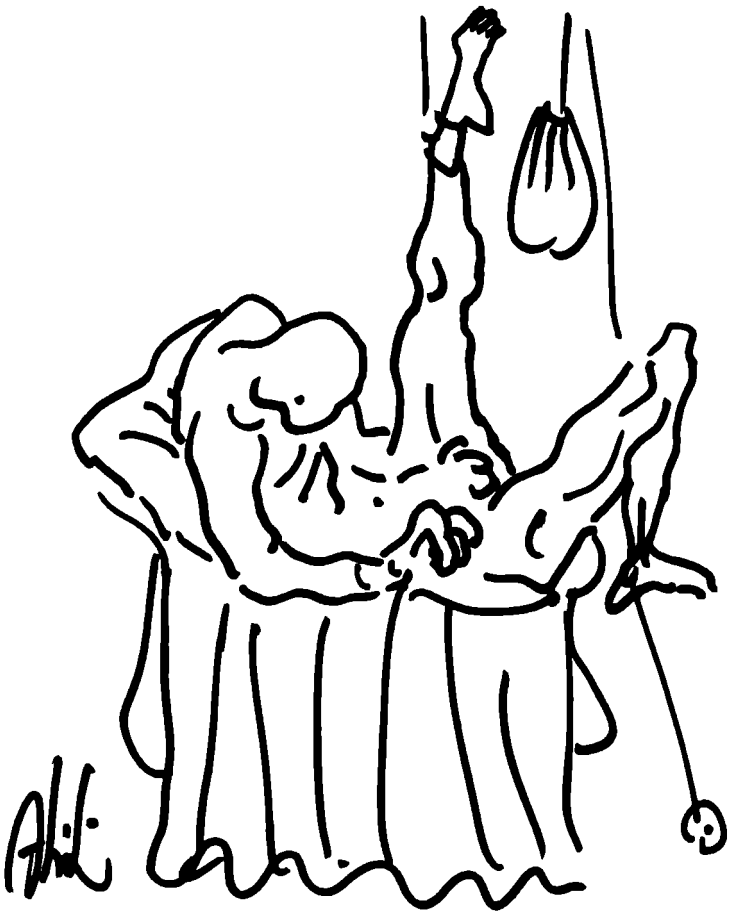
Doktor yine uğrayıp kaçtı, Çarşamba *tomo*, dedi. Yani tomografi. Pekâlâ.

Pierre'den uzun bir mektup geldi, Abdelmalek'ten, [Niyazi] Berkes'ten, bir de vergi kâğıdı. Sonuncuları, yani Berkes'le vergiyi gönderiyorum.

Bunun dışında bugün daha iyiyim, pek çalışmadım ama okudum.

Postaya yetişmek için heykelden güzel kulaklarından öperim.

Abidin

MONTPELLIER, 7 ŞUBAT 1967

Can Güzin,

Mektupları, mektubunu aldım. "Maneviyat" fena değil, hattâ iyi. Gece deliksiz uyudum.

Yeni bir haber yok.

Ameliyatı, geleceksin diye, sabırsızlıkla bekliyorum.

Hava çok güzel, biraz sonra gazete almaya çıkarım.

Pierre'den çok uzun ve hoş bir mektup aldım.

Saçlarımı yıkamak niyetindeyim biraz sonra.

Seni penceremden karşı otelde görmek, birlikte turuncu akşamları seyretmek istiyorum.

Öperim.

Abidin

Cécile'e telefon ederiz. Lil'i çok öpersin. Tiraje'ye mahcubum.

Sevgilim,

Senden bu sabah üç mektup birden aldım; o kadar güzel ki mektupların, benimkilerden utandım, çöpçü mektubu benimkiler. Gene öyle bir tane yazacağım, çünkü bütün işler üst üste, evvela, Bazin,* Sendikacıların dergisinde takma adla Türk öğretmenleri üzerine bir yazı yazacak, ondan sonra, eyleme geçilebilir, diyor ve bizden malzeme istiyor; sendeki gazete ve dergilerden yazıları kes, bir zarfa koy ve hemen: *77, Quai du Port au Fouarre, St-Maur Seine*'e yolla. Cuma günü elinde olması lâzım. Taahhütlü olması gerekmez.

Ben yarın akşam için (çarşamba) biletleri aldım; gene de telefon edeceğim öğleden sonra üç sularında ve geri kaldıysa ameliyat ve lüzum görmüyorsan gelmeyeceğim. Vergi işini hallettim, senelik 3.800 yerine 520 ödeyeceğiz. Yani şimdi *tiers professionelles* 170. Harika! *Sécurité* için, Mme. Hackett yarın tekrar o bayana telefon edip dosya geldi mi, *caisse primaire*'e sevk ettiniz mi, diye sorun dedi, ondan sonra zaten mektupla gönderecek *N° de immatriculation,*** yani arkamdan Montpellier'ye gelecek.

Lil, demin geldi ve resmen ve katiyyen ve katıbeten temmuz başından eylül sonuna kadar Harmas'ta eski apartmanımızda oturacağımızı beyan etti, daha önce

* Jean Bazin, ünlü Fransız Türkoloğu.

** Kayıt numarası.

hastalığın mahiyetini görüşmüştük, bu hususta çok *calé;** ameliyattan sonra ve daha şimdiden de artık hiçbir mesele yok dedi. Rycolt'ta uzun müddet, iki çocuklu bir adamları varmış, aynı hastalıktan filan; yani hiçbir tereddüt göstermedi. Ben de daveti kesin olarak kabul ettim; tekrar tekrar, ama fikri değiştirmek yok dedi, gidecekken, mart sonunda çıkarsan *maison de repos*'den** nisanda biraz Paris'te kalırsın sergi mergi; mayısı, haziranı St. Céré'de geçiririz en güzel mevsimmiş, ya başka yerde. Simon boyuna telefon etti, davet etti, gidemedim. Madame Etiennette geldi, şimdi iş görüyor.

Nesuhi bugün hasta, yarın görüşeceğiz. Sen acaba bugün gene telefon etsen mi Octavio'ya, ya da mektup yazsan mı?

Çok öperim. Seni görünce sakinleşirim, Tiraje'nin gelmesi çok iyi olacak. Yarın seninle konuştuktan sonra, otele telefon edip odaları tutacağım, Pierre'le bu akşam yemek yiyeceğiz.

Boyuna boyuna telefon ve seni soruyorlar; hastanenin no'sunu verirsem, kıyamet kopacak.

Çok ama çok öperim. Benim kirpiklerim, senin kaşların, ne iyi.

Güzin

* Çokbilmiş.
** Huzurevi.

[MONTPELLIER] 7 ŞUBAT 1967

Sevgili Güzinim,

Telefonundan sonra doktor uğradı, pazartesi yapalım dedi. "Karınıza haber verebilirsiniz" sözünü de ekledi.

Yarın sabah saat 10'da konuşacağız. Konuşmayı ben istedim. Pek bir şey değiştirmez, çabuk yapmayı daha uygun görüyor besbelli. Balmes de öyle.

Ben daha iyiyim sanıyorum, ama bu da çok yeni. İşte o bakımdan acelede fayda var mı? sorusunu sormuş olayım. Yani muharebeyi vermenin tam zamanı mı? Hikâye bu.

Ne erken ne geç olmalı, o bakımdan uzunca göz önünde bulunmam doğru oldu. Hamburger de "çabukça" demişti.

Şimdi kâtipleri görmeye gidiyorum. Her şeyden bıktım, artık başbaşa kalalım. Ne? Bilmiyorum, konuşulacak o kadar çok şey var ki...

Demin Claude telefon etti, gelmek istiyor bugünlerde.

Abidin

8 ŞUBAT 1967

Sevgilim,

Bu sabah gene bir güzel mektubunu daha aldım, zarf bile süzülmüş ve süzgün yazısı ile güzel; en sona bırakıyorum mektubun okumasını; ondan önce bana hırdavat gibi gelenleri okuyorum. Sonra büyük bir istekle senin mektubunu... Sırf sana anlatabilmek için bu sabah Picasso sergisine gittim. Dört gün sonra kapanıyor, elli metre, sıkı bir kuyruk vardı; doktora kartımla, yarı fiyata her iki sergi için bilet aldım. Tıklım tıklımdı içerisi, metro gibi! Efendim, elbetteki çok çok ilginç, tümünü birden görmek. Belki senin de bilmediğin bir sürü resim de var. Bence en olgun, derin ve biçim yönünden kusursuz, kübist dönem, bütün onları ve özellikle portreleri bir araya koymuşlar, hele altı-yedi tane Braque'ımsı olanları, insanın nefesini kesiyor; sonra bir resmine bayıldım, bambaşka bir duygu ile yani yürekten sevdim. Bugüne değin dünyada gördüğüm resimlerden en güzeli (guaş). Kötü resimler de çok var, ama çoğunlukla her biri bir başyapıt. Ve deli gibi değişik, deli gibi buluşlar, müthiş bir dehâ boşanması ve fakat ve el netice, *Guernica* sentezinde bir resim yok. Her resim küçük bir sentez, ama önünde sonunda biçimsel. Ve *Grand Palais*'den hayran ayrılırken, içimden, "Yazık olmuş Picasso'ya" dedim.

Sonra karşıdaki *Petit Palais*'ye gittim, orada daha iyi yerleşti kafama olay. Onun deliliği ve çeşitli imkânları sayesinde, şimdi sıfırdan başlamak gerekecek. Yoksa "Cé-

zanne'dan çıktık yola, selâm verdik sağa sola"da mıy mıy mış sürüklenecekti resim sanatı.

Beş-altı tane mektep geziyordu, resim hocaları anlatıyor kimi resimleri. Bu arada bir ilk mektep sınıfı, kızlı oğlanlı.

Kırda Öğle Yemeği'nin önünde hoca hanım: — Yemyeşil koruda kim var görüyorsunuz, sağda bir bey, solda bir hanım; hanım pek güzel ve bey ona bakıyor ve... bana öyle geliyor ki bey hanımın resmini yapıyor, belki de Picasso, Jacqueline'in portresini yapıyor ne dersiniz?

Çocuklar (koro halinde): — Evetttt!!

Hoca: — Pek hoş değil mi?

Çocuklar: — Evettt!

Sahne görülmeye ve dinlemeye değerdi. Kadın çok şirindi, çocuklar da öyle ve ne zor iş, düşün, *Grand Palais*'de, yüzlerce kişinin önünde, dokuz yaşındaki çocuklara Picasso'yu anlatmak, ama zor olmadı, çünkü o çeşit resimleri yapıyor zaten çocuklar, hele *Kırda Öğle Yemeği* serisi. Başka bir resmin önünde, çocuklara:

— Bu resimde bir giz var değil mi? dedi hoca.

Çocuklar — Gizemlice... sustular... ne düşündüler acaba?

Gizem. Velhasıl, bana sevinç verdi bu sahneler.

Madem daha iki gün kalıyorum, Madam Hackett'lerde, zaten evvelce tavsiyesi ile, tekrar telefon ettim *Sécurité*'de o bayana, evet geldi dosya, bugün meşgul olup söylerim size ne merkezde olduğunu dedi, yarın sabah telefon edeceğim; sonra Mme. Hackett'le görüştük, dedi ki: Dün, M. Durand'ı (merkez *Sécurité*'de bir yetkili) gördüm, yaparız çabuk M. Dino'nun işini, demiş. Onun için yarınki neticeyi bana bildirin, dedi.

Nesuhi,* hâlâ hasta, yarın görüşeceğiz, hava burada soğuk. Dün akşam, Pierre'le *Bûcherie*'de yemek yedik, çok nazik, sadık filan ama, çokça da traşçı, pek tahammülüm kalmamış. Bazin dün tekrar telefon etti ve laf arasında, Z.O'nun müdürüne resmen sordum, dedi. İzzettin Bey'in emekliliği Ekim 1968'de, demiş ve tekrar benden bahsetmişler ve çok memnun olacağını söylemiş, M. Miranbel.

O kasvetli oteli, nasıl göreceğim geldi, bir bilsen. Cumartesi geleceksek sabah treni ile geleceğiz, saat 18:00'de yanındayım. Çok öperim.

Albert Bitran telefon etti.

Güzin

Nesuhi Ertegün. Abidin'in gençlik arkadaşı. Amerika'daki ünlü Atlantic plak kuruluşunun, ağbeyi Ahmet Ertegün'le birlikte, kurucularından.

9 ŞUBAT 1967

Güzinim,

Telefondan sonra, şimdi büroya gidiyorum. *Sécurité* işini bunca çabuk yapacağına inanmıyordum doğrusu.

"Divanı Muhasebat" ne güçlü imiş!

Bazin'e gazete kupürlerini gönderiyorum, fakat vaktin olursa, son *Yön*'leri bir karıştır, orda derli toplu birkaç yazı bulacaksın ayrıca. Bazin'e birkaç satır yazdım, tarihe baktım, meğer perşembe 9'muş bugün!

Nedense cuma sanıyordum, sabırsızlıktan olacak! Seni görmek sabırsızlığı tabii. Sen yine cumartesi gel.

Profesörü bugün görmezsen, yarın olur, fark etmez.

Sullivan'a yazacağım.

Hava güzel, rüzgârlı, tenteleri de sarkıttılar, pencere çok süslü.

Gazeteleri okuyorum, şaşılası bir durum Türkiye'de... (Yalnız Türkiye'de değil ya!)

Bizim dertler arasında küçük kalıyor.

Senin Paris'te olman, beni sevindiriyor da... Bir ayağım –ayak değil, gözüm– orda. Sergiyi iyice seyrettim, Picasso'yu kaçırmadım böylece.

Sevgilim, susmam gerekiyor, gecikmemek için.

Kaşlarından öperim.

Abidin

Güzinim, işte "*Prise en Charge*"* kâğıtları. İlk tediyenin sonundan başlatmak olmuyormuş, neden? Kafka karı-

* Üstlenmek.

şır, uzun martavallar, fakat aynı hesaba gelirmiş, toptan alırmışız... *Yeşil* yaprak *geri* gelmeliymiş, oyun böyle!

Bürokrasi üfürükçülüğüne aklım ermiyor, her ne ise...

Güzinim,

Hem önce sesin, hem de az sonra kartpostalın geldi, ne iyi!

Ayrıca Ferit'ten, Pertevlerden [Boratav] birer mektup geldi. Bir de cümbür cemaat bir kart, Tiraje, Murat, Micheline, Aline vs. Feritler gelecek ayın ortasında Türkiye'ye dönüyorlar (belki buraya uğrayacaklar).

Saat 4:30'da Langrand'la konuşacağım, şimdilik mektubumu kesiyorum. Konuşmadan sonra tamamlayıp gönderirim...

Başka kalemle devam ediyorum, kusura bakma. 4:30'dan 6'ya kadar bekledim sıramı, sahanlıkta. Zaten boğazım da hafiften cilveler yapıyordu, neyse. Doktor özür diledi, herkesi önce geçirmiş benimle uzun konuşabilmek için.

Hemen söyleyeyim, adam kafamıza uygun. Önce bu çeşit hastalıklar üstüne ders verdi, aklım yattı. Zorluk şu: Teşhisi çok zor, analizle de, radyoda da. Radyo misalleri gösterdi vs. O bakımdan 1959 Ankara Kongresi'nde (milletlerarası) verilen karara göre hastalık şüphesi iki yıl devam ediyor.

Netice itibariyle, arada bir tatsızlık çıkmazsa, ana tahlillerin ve ana tedavilerin üç ayda yapılabileceğini kabul etti (üç kere, bir ay üretilen idrar tahlilleri tamamlanıyor vs.) Üstelik dedi ki, benim tedaviye üç aydan beri başlanmış sayılır. Yani üç ay sonra, tekrar iz-

lenmek şartıyla, nisbî bir hürriyet bahis konusu olabilir.

Henüz buna fazla sevinmeyelim,

[*devamı yok*]

23 MART 1967

Sevgili Güzinim,

Şimdi farkına vardım ki, bugün doğum günüm, gelecek yıl beraber kutlarız, mutlaka!

Bugün daha iyiyim, nezle başlangıcı durdu gibi, boğaz ağrısı da öyle.

Perfusion sersemletmişti dün, Langrand başka bir formüle karar verdi, yine yapılacak da içinde başka bir karma olacak. Bir komşu söyledi (yaşı 20), *perfusion* günleri serseme dönüyormuş, demek ki suç bende değil.

Burası *Centre Helio-Marin* olmaktan başka, *Palais des Courants d'Airs**

Mimarîsi öyle çaresiz ki. İyi ısıtılmıyor da. Bereket bugün hava puslu, kaloriferler ısındı, biz de öyle.

Dün baharın başlangıcı imiş, pek aldırış etmedim, hastalanmak korkusu ile yataktan pek az ayrıldım.

Faydasını da gördüm işte, bugün keyfim yerinde, resim de yaparım, yazı da yazarım gibime geliyor.

Saat 1:30'da film de varmış ama o kadarı fazla.

Henüz odada yemek yiyorum, aşağı inmek yorabilir.

Dükkândan öteberi aldım. Bir elektrik lambası (saat 9'da sönen ışıklar insanı köre çeviriyor bütün gece). Ayrıca tuz, iki büyük kartpostal. Bütün bu küçük hikâyeleri anlatmamın sebebi, senin istediğin gibi ölçülü davrandığımı göstermek için. Ha, unutuyordum, ilaçlarımı muntazam alıyorum.

* Cereyanlar Sarayı.

Pencerem hep öyle güzel, vazonun içinde çiçekler azgın.

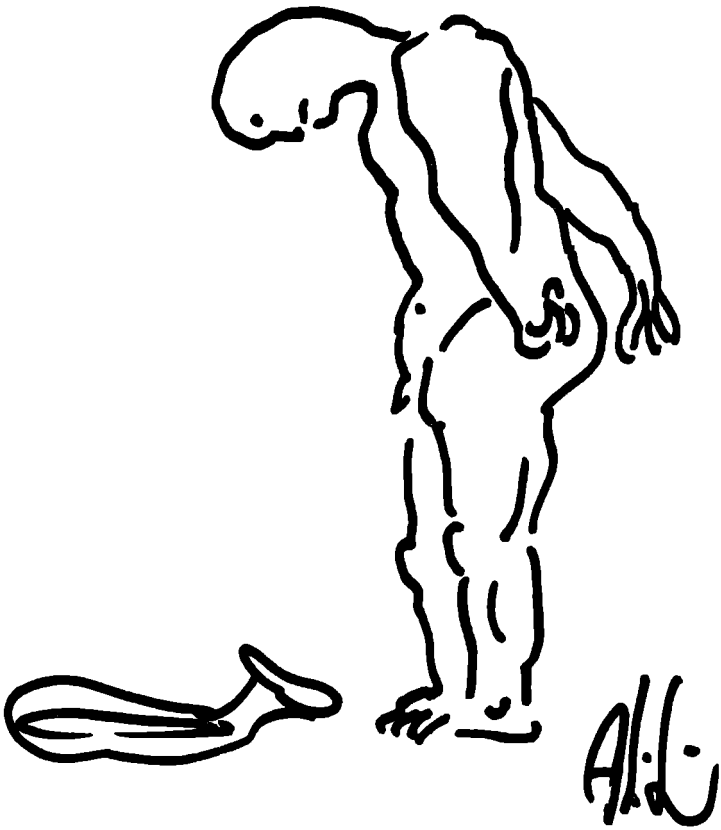
Hastalar ne isim vermişler biliyor musun *Côte d' Azur*'e? *Côte d'Usure*!* Aşkolsun, aklıma gelmemişti. İftira elbet, deniz ve çam kokusunun kadrini bilmeli.

Güzinim, sensiz hiçbir şeyin tadı yok, tatsızlıkların bile.

Güzinim, Ferit'in adresini bulamıyorum, sen gönder.

Abidin

* Sözcük oyunu: Côte d'Azure: Mavi kıyı / Côte d'Usure: Boktan kıyı.

Sevgilim,

Bu sabah 2CV ile ekmek almaya giderken posta kutusuna baktım, hiçbir şey yoktu, bir canım sıkıldı; zahir, dedim, doktorla konuşma çok sevindirici değil, onun için hemen yazmadı. Öğleyin bahçede tek başıma güneş banyosu yapıyordum ki, Hilmi mektubunu getirdi, bir sevindim...

İçindekiler de, belki şimdiye kadar, yani bu hastalığın ilk teşhisinden beri en iyi şeyleri ihtiva ediyor.

1/ Çok ciddi, anlayışlı, insan bir adamın, doktorluğun bütün ilmi ile, seni yakından, hastalığınla birlikte kavraması, izlemesi, her şeyi yerinde yapmak istemesi.

2/ Üç ay ihtimali.

Üçüncü "*perfusion*" günü nasıl geçti, bana bildir. Sana bu akşamüzeri telefon edeceğiz; *fête*'ni diye. Lil, Lavandon'ya yakın bir yerde bir yazlık ev bakmaya gitti İzolda ile. George, Cécile, ben yemek yedik. Monique Hugo'ya telefon ettim. Cumartesi akşamı hepimiz onlara yemeğe davetliyiz! Cécile'e üç ay sonra belki daha serbest olacakmış dedim, hesap etti, haziran sonu oluyor, dedi, buraya gelirsiniz dedi, ama bilmiyorum "nisbî hürriyet"ten ne kastediyor? Doktor. Her ne ise, çok ferahladım mektubuna.

Dün Simone Lurçat'tan mektup almıştım, ama, sahi sana yazdım. Gerçekten çok iyi olacak benim için bu dinlenme faslı burada.

Nisanın bir ya da ikisinde, yani önümüzdeki pazar

değil, öteki, Paris'e dönmeyi düşünüyorum. Zannedersem o iki pazar arası gelmeyi düşünüyorlar sana, yani. Dün, Paskalya'dan sonra gidip onu görmek isterim, dedi Lil, dün akşam, bana dedi ki, yazın buraya gelirsiniz (ben) ve haftada bir ya da 15'te bir, bir iki gün için, otomobille gidersiniz, oraya dedi. Ama buna da bakalım, çünkü belki de sen de burada olacaksın. Tabii, bütün mesele, Londra'dan paranın gelmesine de bağlı. Sana *Sécurité Sociale*'in yolladığı korse ödemesini gönderiyorum; oradaki *sécretaire assistante sociale*'a göster ve sor sen arkasını (ödendi) bölümünü imzaladıktan sonra, bana gönderirsen, ben alabilir miyim? Öyle yazıyor arkasında. Bu parayı istersen sen al da Dr. Truc'e verilen 800 F. gelince bana gönder (nasıl yapılıyorsa).

Şimdi beyaz şaraplı uskumru yapmaya çağırdı beni Cécile, kendisi demin çiğ sardalya yedi, bize de yedirmek istedi, reddettik George'la, dün ve bu akşam Harmas salatası. Ama çok rahat, Hélène kahvaltımı yatağıma getiriyor. Pierre kabahatini örtmek için mektuplarını almamış numarası yapıyor.

Çok çoook öperim.

Güzin

Senin bana verdiğin 1.000 F.'lık çeklerden birini ben hesabından çekeceğim, öyle ki, çek defterinde 1999 filan gibi bu rakkam kalmıştı; 1.000 daha düş, yani 900 küsur kalacak senin bankanda, bana o kalacak olan rakkamı bildir.

Çok öperim.

Güzinim,

Dün akşam telefonunuza çok sevindim, biraz da bekliyordum doğrusu.

"Sağlık bildirim" iyi. İlaçları daha dengeli bölünce, bugünkü damara iğne pek sarsmadı. Ona karşılık yarın iğne var, herhalde fazla sarsıntı vermez. Nezlem büsbütün geçmedi, ama hafif.

Saat 12'de bir çeyrek bahçede yürüdüm, iyi bir yürüyüşle.

Başkaca haberim yok, sağlıktan yana.

Boyuna okuyorum. Önce Balzac'ın *Chevalier d'Arais*'ini okudum, bitmemiş bir kitabı. Seçim üstüne, bugünle benzerlikleri çok. Arkasından *Provence Antique* diye bir kitabı. Paleolitik çağdan Foçalılara kadar.

Bazin'lerden tatile gittiklerine dair süslü bir kart geldi. Bir de *Ant* dergisi. Dün *Cumhuriyet*'ler gelmişti (dört tane) hiçbirinde fazla ilginç bir şey yok. *Monde*'da okudun mu? Russell mahkemesi 10 Nisan'da *Mutualité*'de başlıyor, iki hafta sürecek. Sevindim ve üzüldüm, hiç olmazsa sen orada olacaksın...

Yazacak, hasretten başka bir şey yok. Unutuyordum, senden önce Delaporte telefon etti, pazar çağırdı, gelip alacak beni öğle yemeğine, erken dönmek istediğimi söyledim.

Can, sensiz her şey renksiz.

Cümle dostlara selâm.

Abidin

Sevgilim,

Dün sana mektup yazmadım, herhalde onun için, dün akşamdan beri sensizlik, keskin, ateş yakar gibi bir acı veriyor ve zaman zaman, kendimi tutamıyorum, gözlerimden yaş fışkırıyor, bugün az kalsın öğle yemeğinde, sofrada olacaktı, çok tatsız olacaktı, çünkü Paskalya yemeği ve sofrasıydı. Sabahtan beri hazırlanan bir sofra ve bir yemek, ne ise nasıl yaptımsa yaptım, dışarı akmadı gözyaşlarım. Dün akşam da aynı şey, otomobille Françoise Hugo'ların bahçesine inince oldu, ama orası karanlıktı, kimse görmedi.

Dün, George, İzolda ve ben, bahçe iskemle ve masalarını boyadık, sonra yumurta boyadık. Sonra ben, badem ayıkladım üç saat, bu sabah, George o bademlerle ve bal ve şeker, "*fudge*" yaptı. Hélène izinli olduğu için hepimiz mutfakta idik. Sonra George'la ben çarşıya gittik. Menü bugün çok iyi idi, kuzu but, kurufasulye, Harmas salatası, peynir ve *fudge*; dün akşam Hugo'lar, öteki suluboyayı geri verdiler, herkes çok beğendi.

İki gün önce, *Point Cardinal*'in sahibi onlarda imiş ve senin büyük *lavis*'i göstermişler, çok beğenmiş ve Abidin'i işittim ama bir şeyini görmemiştim, demiş.

Ben ayın 2'sinde gelecek pazar için, trende yer ayırttım. Paskalya dönüşü olduğu için, şimdiden yapmak gerekiyordu. Sen, Simone Schierano'ya bugünlerde telefon edip, Nisan'ın 5 ile 6'sı için çiçek sepet kutuyu ısmarlarsan iyi olur. Çok kocaman olmasın ama bol ve çeşitli.

Mektubu gönderdin mi? Göndermedinse, onu da 3'ünde postaya at ki 4'ünde, geldiği gün onu bulsun.

Sen nasılsın, yeni karma ilaç acaba nasıl tesir etti?

George, hangi gün gidilebilir oraya diye sordu, ben de, benimle gidecekseniz, perşembe olur dedim. Bakalım.

Bugün, akşamüzeri Lil, ille de beni ve İzolda'yı, Tewin'lere götürmek istiyor. Gidelim bakalım, herhalde gene bir *mis-en-scène* dalgasıdır?! Ama tahmin edeceğin gibi, çok rahat ve hoş ve kendimize buyruk yaşıyoruz. Cécile de, Lil de çok çok nâzikler bana karşı. Lil'in bir pantolon ve bluzunu giyiyorum gündüzleri bahçe işi için filan; akşamları yemekten sonra, şömine başında, abuk sabuk konuşup yatıyoruz. Ben Françoise Sagan okuyorum. Daha geç gitmemi istiyordu Lil, 6'sından sonra ama hem talebeler bakımından, hem tez, hem de her şeyi daha açık seçik görebilmem bakımından artık dönmeliyim, o kötü yorgunluğum geçti, yüzüm güneşten yandı, görünüşüm korkunç berbat değil, içim daha düzelmedi ama o ancak seninle bağlı olarak düzelir.

Pierre'den mektup aldım, Claude bugünlerde Aix'e gelecekmiş ve bana elbiselerimi getirecekmiş. Ayın 3'ünde Türkiye'de bulunması gerekiyormuş. Bakarsın, onunla fırlar gelirim. Yalnız gelmeyi de düşünmedim değil ama daha zor, hiç değilse bir gece kalmak gerek ve masraflı olacak ve ancak iki saat görüşme için olacak, halbuki o parayı mayısa saklamayı tercih ediyorum, zira galiba, *Le Monde*'da okumuşsundur B. Russell işi nisan içinde olacağa benzer; belki nisan sonunda Mehmet Ali [Aybar] ile geliriz ve Abdelmalek ya da bizim araba ile + Tiraje ya da Pierre. Mehmet Ali isterse vakti olursa, bakalım. Hep böyle projelerle yaşıyorum, halbuki herkes burada diyor ki, bir müddet Abidin'i yalnız bırakmalı ki kendine bir yaşama düzeni kursun, siz boyuna gidip gelir-

seniz, düzeni bozulur, ama elbette senin arzun ne ise o olacak.

Bana *Centre*'in kartpostallarından bir tane yollar mısın? Ve ara sıra, yaptığın resimlerden bir tane.

Bugün hava burada puslu. İzolda, aşağıda bulaşık yıkıyor! Herkes *siesta*'ya çekildi. Senelerden beri beraberce geçirdiğimiz vartalar, yediğimiz darbeler, sevgimizi perçinleştire perçinleştire öyle bir hale kodu ki benim içimde, buna sevgi demek yersiz geliyor, ne demeli de bilmiyorum. Bugün senden ayrılalı altı gün oluyor, her zamanki gibi, yüzünü, gözünü, oturup kalkmanı, bir yerden olduğun yere gelişini, sokaktan eve, içeriki odadan bulunduğum odaya, ellerini, bakışını, kaşını, alnını, saçlarını, başının biçimini arıyorum; her zaman birkaç gün sonra, biraz alışırım yokluğuna, gene öyle olsun istiyorum, yoksa çok zor olacak.

Seni çok öperim. Sana boyuna sevgiden söz edip ne yormak ne üzmek istemiyorum, halbuki bugünde başka bir şey yok içimde.

Güzin

PAZARTESİ, 27 MART 1967

Sevgilim,

İki gündür (cumartesi-pazar) sana yazamadım, bugün de Paskalya, senden mektup gelmeyecek.

Birisi Cannes'e iniyor, bu mektubu Cannes istasyonundan atacak. Gerçi sana yazacak fazla bir haberim yok. Dün öğle yemeği, Delaporte'larda, çok hoş geçti, saat 4 sularında hastaneye döndüm. Madam, küçük evin onarılmasını başlatıyor yakında.

Ben fena değilim. Uyku iyi, iştah iyi, yürüme daha iyi, fakat belim hâlâ tutuk. Herhalde geçer. Artık lokantaya inmeyi isteyeceğim, belki eğlendirir biraz. Günler birbiri ardından kayıp gidiyor, ayrıntısız, tatsız, arada gereken şeyler yapılıyor, ilaç, iğne vs. Önemli olan da bu, herhalde. Ha babam okuyorum, haber verilen masa gelince, azar azar renkli resimler başlar.

Sen nasılsın? Biraz toparlandın mı? Ama iyi bak kendine, beni de merak etme, yavaş da olsa iyileşiyorum.

Başımı başına dayıyorum.

Abidin Dino

28 MART 1967

Sevgilim,

Paskalya araya girince, üç gündür senden mektup gelmedi, büsbütün göreceğim geldi.

Ben bu sabah daha iyi uyandım, akıtmaca iğne bile pek rahatsız etmedi, şimdi de fena değilim, neden, belli değil.

Bugün hava kapalı, o da keyfimi artırdı, biliyorsun güneşe bile fazla saygım yok şu sırada.

Abdelmalek'ten mektup vardı bu sabah. Hıfzılardan, bir de Joyce'tan. Hıfzılar seni beklediklerini yazıyorlar vs. Gazete filan yoktu. Mme. Laporte'a telefon ettim, cumaya yemeğe götürecekti evine (sonradan farkına vardım ki cuma izin günüm değil, pazara çevireceğim işi).

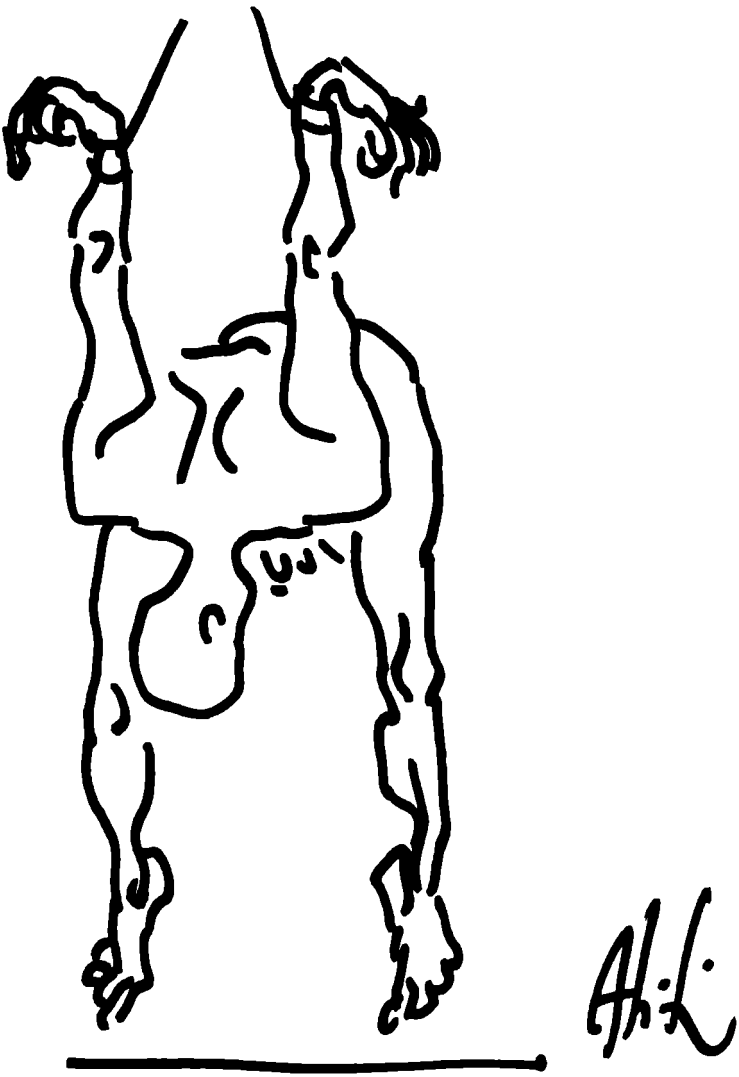
Senin biraz olsun dinlenmene çok çok çok seviniyorum.

Bin bir kere öperim.

Harmas halkına selâmlar.

Seninle bir arada, bir çatı altında olmak gözümde, alnımda, elimde, omzumda tütüyor.

Abidin

Sevgilim,

Dün sana söylemeyi unuttuğum birkaç şey var:

1/ *Sécurité Sociale*'a *carte d'immatriculation définitive*'in geldi. Numarası: E I 13 03 99 208 191 34 252.

DİNO
Celal Abidin
13 Quai St. Michel
75-5°
1.9.66 (*Date effective d'immatriculation*)
Art Loi du 26. 12. 64
7 039 08 0 949
23 Istanbul.

Öteki numara geçiciydi; istersen kâtibeye git söyle, belki ona lâzımdır.

2/ Benim talebe matmazel için birkaç tane el çiz, satın almak istiyordu hani; resim kâğıdı üzerine çiz, aşağı yukarı *Le Monde* gazetesi ebadında ve de renkli resim kâğıdı boyunda, 100 Franka satsak iyi mi? Birkaç tane de daktilo kâğıdı üzerine, onları 50'ye satalım, ne dersin?

3/ Banka hesabında 1.900 küsur vardı ben bin çekince tam ne kalacak, onu da bana yaz.

Madame Hackett'in mektubunu pazar postaya koy, Simone Schierano en geç çarşamba çiçekleri postalasın.

Fanchette'e telefon et, herhalde daha St. Paul'dadır. Gelir, seni alır.

Dün senden ayrıldıktan sonra iki buçuk saatte Aix'e

döndük. Cécile, deseni çok beğendi, bana benzetti, çok memnun oldu hediye ettin diye.

Paris'e dönmeden seni görmüş olmam çok iyi oldu, çünkü sıhhî bakımdan tam bir huzurla Paris'e gidebileceğim, üç ay müddet tahakkuk ederse, iki buçuk ay kaldı demektir, mayıs başında tekrar gelirim, ya da mayıs 15'e doğru ve sonra haziran sonu Aix'e.

Bu müddet, kendini yavaş yavaş *yormadan* yazıya ve çizgiye verirsen vakit çabuk geçer. Benim için de öyle.

Azra [Erhat] da geliyormuş, herhalde mayısta, cicim, ne iyi oldu seni gelip gördüm, içime eski güvenim gelmeye başladı her bakımdan.

Çok çok öperim. Artık Paris'e yaz.

M. Salmon'a selâm.

Güzin

Sevgili Güzinim,

Dünkü buluşmanın sevinci hâlâ içimde perendeler atıyor.

Sevgimizde aşınma şöyle dursun, yepyeni dalbudaklar fışkırmış her taraftan, hangisine bakacağıma şaşırdım, hem de ne güzelleştin! Deniz kenarı, renkli yelkenler de işe karışınca, o hızla haftalarca sensizliği, tatsız ilaçları, koskoca sağlık kışlasının bunaltısını umursamayacağım sanıyorum.

Sende de aynı duygu var gibime geldi, ne iyi!

Bugün yağmur yağıyor, hava soğuk, nedense ısıtmadılar, hiç umurumda değil. Pupa yelken gidiyorum.

Dün akşam, bugün öğleyin yemek odasında yedim, çok düzgün. Saat 19:30 bir de 12:30. Tabak, bardak, dört kişilik masalar, çok bol yemekler (tek başıma koskoca bir salata çömleği verdiler, dün dört kişi yediğimiz gibi).

Bu sabah yeni masada resim çizdim. Dün akşam ikinci katın salonunda televizyon haberlerini seyrettim, saat 20'de, o da uygun.

Yani benim için artık üzülme.

Salı günü Mme. Laporte'a gideceğimi söylemiştim. Bu sabah Paris'e çiçekleri göndermek için Schierano'lara telefon ettim (gönderecekler), çok hoş karşıladı Zet hanım (Simone sokakta imiş) hangi gün istersem yemeğe bekliyorlar vs.

Vallauris'ten de hatırlayamadığım tanıdıklardan selâmlar geliyor, selâmları taşıyan garson M. Jean. Belki

perşembeye Vallauris'e inerim, yorgun olmazsam. Başka? Bir sürü mektup geldi. Şehnaz'dan, Pierre'den (mektupların hepsini yeni almış), Hackett'lerden Rio'dan selâm, Nermin Streater'den (hastalanmış) Jacqueline'den mektup sana imiş, açtım, gönderiyorum. İyisi mi birkaçını sana gönderiyorum okursun. Bütün bunların hiçbiri umurumda değil, seninle beraber bir Sputnik hızı ile dünyayı dolanıyorum durmadan, başka bir şey bilmiyorum.

Abidin

3 NİSAN 1967

Sevgilim,

Masamın başında penceremin önünden yazıyorum sana, şimdi Ferit buradaydı, çarşamba onlara yemeğe gideceğim. Simone bu akşam St. Céré'ye gidiyor, sabah *Sécurité Sociale*'a gittim, benim reçeteleri vermeleri için, gene, senin *Carte de Sejours*'un* lâzım, onu bana hemen yolla, iki günde ben de sana geri yollarım, fotokopi istemiyorlar. Bu sabah, senden mektup yoktu, Octavio'nun çeki de, acaba sen doğru bankaya mı yolladın? Almanya'dan resimlerin parası geldi, senin bankana yatırdım mektubu; benim imzamla oluyormuş. Yarın vergi *declaration*'u için gideceğim, şimdilik hep böyle işlerle meşgulum, hizmetçiyi şimdilik tutacağım ev biraz temizlensin, sonra vazgeçerim, 80 Frank ayda. Ev bildiğin gibi hoş fakat sensiz.

M. Demoisoin selâm söyledi sana. Bir iki güne kadar muntazam çalışmaya gayret edeceğim. Sana gelecek hafta Françoise Hugo gelecek, önce telefon edecek. Cécile de gelecek, buraya dönmeden. Mme. Yvonne (bakkal) da seni sordu. Ben seni düşünüp, seni konuşmaktan başka bir şey yapamıyorum ciddi.

Çok öperim.

Güzin

* Sürekli oturma izin belgesi.

3 NİSAN 1967

Sevgilim,
İki kelime.
Daha da iyiyim.
Çeki taahhütlü gönderdim.
Çiçekler bugün ya da yarın gidiyor.
Marsilya'dan haberini aldım.
Seni seviyorum.
Abidin

Güzin, biriciğim,

Dün postaya yetişmek için pek kısa kestim mektubu. Dalgınlıkla, çeki sana göndermedense, taahhütlü olarak bankaya gönderdim, bugün almışlardır. Çift imza meselesini tahkik et, lâzımsa yeni vekâlet gönderirim. Çiçekler en geç bugün gönderilmişlerdir, mektubu da şimdi postalıyorum.

Sepetin içine bir kartla "*de la part de M. & Mme Dino*" diye yazmasını söyledim Zet'e. Bugün Mme. Laporte'a gidiyorum. Pazar günü öğleden sonra, yürümek, biraz da resim çizmek için izin almıştım.

Vallauris yolundaki küçük otelin ötelerine kadar yürüdüm, sonra da kahvede güneşte biraz resim çizdim. Hele dönüş yürüyüşü çok iyi geldi, daha iyi kıpırdıyorum. Lokanta sefalarından çok memnunum, bugün yoğum diye, dün akşam bir kesekâğıdı içinde iki portakal, iki peynir parçası, bir sucuk, bir kutu sardalye koymuşlar, âdet böyle imiş, ünlü *casse croute*!*

İlaçlar hikâyesiz berdevam, fakat kan ilacını artık kestiler.

Bugün Antibes'ten resim kâğıdı alırım, istediğin el resimlerini çizmek için, bir de kılıf, gönderebilmek için.

Burası güneşli fakat serince, odalar pek ısıtılmıyor gündüzleri (pencerelerin açık durması prensibi olunca...).

Yazı yazmaya da, resim çizmeye de başlıyorum. Senin getirdiğin defteri tükettim bile. Dinlenme saatinde resim çizdim diye, (masa başında) hastabakıcı tarafından azarlandım bile! Anlayacağın tıngır mıngır "Güneş-Deniz Tekkesinde" günlerim geçiyor böylece. Tekrarlar olmasa!

Her sabah aynı sağlık görevlisi, ilaçları getirince, "Afiyet olsun!" diyor, iyi bir şaka yapanların sesi ile. Herkes aynı repertuvarda görevini yapıyor, bense, ezberim zayıf olduğu için, aynı karşılığı veremiyorum allahın günü, belki de o yüzden biraz yadırganıyorum, neyse...

Güzinim, yanımda değilsin diye üzülsem de, Paris'tesin diye enikonu seviniyorum, hiç olmazsa bir yanım yönümle ordayım duygusu.

Eksik para konusunda Sullivan ve Octavio'ya yazacağım. Neyse, şimdilik fazla derdimiz yok gibi. Mektubum beş kat tırmanıp seni öpecek.

Abidin

5 NİSAN 1967

Sevgili Güş,

İşte istediğin mektup ve kimlik belgesi, bu işlerle uğraşman ne tatsız, bir türlü dinlenemiyor, çalışamıyorsun. Ben seninle odanı adım adım dolaşıyorum, pürtüklü masa örtüsünden, yatağının yanındaki masacığın çukur oymalarına kadar, her şeye dokunuyorum.

Dün çok iyi geçti günüm. Renée ile annesi gelip aldılar, hoş bir küçük yeni lokantada yemek yedik, evine Ayşe ile kocası geldi, bıyıklı, çok sevindik birbirimizi görünce, sonra onlarla M. Jo'yu ziyaret ettik, sana sürü ile selâmlar, otomobilleri ile *Place de Gaulle*'a gidip dükkândan kâğıt aldım (resim için), sonra da 4:30'a Vallauris'e getirdiler tepeye.

Dalsace'ın karısına çok üzülüyorum. Paskalya'da, Kastanaki ölmüş sirozdan, zavallı, o da üzdü beni.

Sağlığım iyi. Bu sabah yıkanırken, bakışım, çocukluk fotoğraflarındaki aptallığa benzemiş, herhalde iyi bir belirti!

Malek İsviçre'de, iki mektup yazdı.

Bana Melih'in adresini yaz.

Bir de Tiraje'ninkini, eninde sonunda döner, ona bir mektup yazayım. Zaten o kadar çok kişiye o kadar çok yazılacak şey var ki, akşamdan sabaha, sabahtan akşama yazsam yetmeyecek. Can oylesine bölünmüş ki dinlenmelerle, ilaçlarla, pek bir şey kalmıyor gibi...

Güzinim, sana bir sürü söyleyeceklerim var, içimde kalıyor.

Hoşça kal.

Abidin

5 NİSAN 1967

Sevgilim,

Uzunca mektubunu bu sabah aldım. Genel olarak beğendim.

Perşembeden, yani sana geldiğimiz günden beri yazdığın mektuplar zaten artık iyileşmiş bir adamın mektupları, çok seviniyorum. Bankaya şimdi uğrayıp çekin gelip gelmediğini soracağım, ve de çift imza meselesini. Hackett'lere de şimdi telefon edeceğim.

Pazar günkü gezintini biraz fazla uzun buldum, yürüyüş bakımından, gidip gelme iki kilometre demektir, dönüş hafif yokuştur, fazla değil mi? Doktora sor, daha bir müddet o kadar fazla yürümemelisin gibime geliyor. Bilmem ya, sen bir sor doktora.

"*Casse croute*"u Madame Laporte'a mı götürdün? Çok hoş... böyle olunca herkes seni davet edecek!

Dinlenme saatinde çalışmanı önleyen bakıcıyı çok çok beğendim. Aferin ona!

Ben Paris'te miyim, pek bilmiyorum, kafam Super-Cannes, Super-Antibes, Super-Vallauris ormanlarına gömülü hâlâ. Octavio ve Sullivan'a fazla gecikmeden yaz, teşekkür vesilesiyle, yoksa bu rakkamı kabullendin sanırlar.

Apartmanın pisliği görülecek şey; hiçbir şey yapmadan bu kadar pislemek de bir başarı sayılır. Komşu, genç Mme de la Fleuriaie, seni sordu, hiç âdetim değil, mektup yazmak, yoksa yazacaktım, geçmiş olsun diye, dedi. Tarafımdan lütfen söyleyin, dedi.

Dün akşamüzeri Pierre geldi ve gene sana yazdıracağı kitap üzerine çılgınca lâflar etti. Faydasını ve önemini anlattı. Sana yazdığı mektupları okumadığını sanıyor, üzülüyor ama, kızmıyor. Gece dokuzda Henriette'le Avni [Arbaş] geldiler.

Lil gelmiş dün sabah ama daha görmedim, bugün George gelecek.

Bu sabah Alice telefon etti. Fondaras'da, ameliyat olduğunda "*embolie*" olmuşmuş.

Ev temizlenmeye başladı.

Yrie iyice imiş, kobalt tedavisi iyi gelmiş, ümit varmış. Şimdi Dalsace'a telefon edeceğim, bugünlerde Ducroet'e de.

Demir Özlü'yü çavuş çıkarmışlar.

Cuma günü *Gare de Lyon*'da Celâl'le Gülten'i bir saat göreceğim.

Çok öperim.

Casanova'ya telefon ettim, sonbahara razı. Kasım filan.

Güzin

6 NİSAN 1967

Sevgilim,

Carte de Sejours'un* henüz gelmedi. İki sebepten gerekiyor:

1/ *Séc. Sociale* bürosunda *livret de famille*** içine ikimizin C. *de Sejours*'unu kayda geçirecekler böylece ben de faydalanacağım "*Prestation*"lardan.***

2/ Aldığım gün işini bitirip sana hemen yollarım yani 48 saat *carte*'sız kalacaksın, bu arada çıkarsan, *Centre* sana bir kâğıt verir, bizde kalıyor diye. Dün çek daha bankaya gelmemişti. Bugün gene soracağım, benim imzam geçerliymiş, kendim için bir çek defteri istedim verecekler, sana muntazam, ne çekersem yazarım, sana para lâzım olunca, bana yaz posta havalesi ile yollayım, odana kadar gelir; Hackett'lere çiçekler, gelmelerinden bir saat önce gelmiş, Madam'ın annesi almış, çok memnunlar, bizi şımarttınız, dedi. Mektubundan bahsetmedi, o da nedense, çekle gecikti. Acaba her iki adresi doğru yazdın mı?

Pazartesi onların dersi de başlıyor ve o akşam beraber yemek yiyeceğiz. Madame, ille benimle M. Durand'a gitmek istiyor.

Dün Bonnard sergisine gittim. Çok beğendim, tipik bir Fransız ressamı, derin, zengin ama kapalı ve rahat bir dünya.

Tutankamon sergisi, büyük kapıda başlayıp, bütün

* Aile cüzdanı.
** Ödenekler.
*** Oturma izni kartı.

Petit Palais'yi çevreleyip gene kapıda bitiyor, ancak haziranda görebilirim herhalde, Bonnard'a 2,50 Frank'a girdiğim için, sana kart da aldım, tekrar *Nymphea*'ları gördüm; Bonnard, oradan geliyor ... değil mi?

Bu akşam aşağı kapının önünde Abdelmalek'le buluşup bir kahveye gideceğiz. Dün gelmiş, ama ben Ferit'lerde idim. Pazara onlar bana gelecek. Daha çalışmaya başlamadım ama yazı kâğıdı satın aldım. Abdelmalek, mayısta benimle gelmek istiyor. Mougins'de bedava bir oda bulmuş, birkaç gün için ben ya Mme. Laporte ya Simone'larda kalabilir miyim acaba, kira ile ve kaç para?

Annemden mektup aldım, Niyazi Ağırnaslı otomobil kazası geçirmiş, bacağı kırılmış, üç ay hastanede yatacakmış, başını da vurmuş ama hafif atlatmış. Dalsace ve Claude Faux'dan daha bir ses çıkmadı. Tekrar arayacağım.

Çok öperim. *Carte de Sejours*'u hemen yolla.

Güzin

6 NİSAN 1967

Güzinim,

Bu sabah da mektubun geldi, fena halde alıştım mektuplarına, ihtimal sen de benimkilere, iyi mi fena mı bilemiyorum, yine Siyamlı Kardeşler gibi birbirimizden bir gün olsun kopamıyoruz. (Kopuyoruz, o da bir gün, postacıların dinlenmesi, bizden bıkması yüzünden.)

Bugün hesapça çıkıp biraz yürüyecektim, öylesine bir rüzgâr var ki hiçbir yere çıkmayacağım, güneşin faydası yok, üstelik soğukça.

Bu sabah, Gilou'nun kızı evleniyormuş, onun bir çeşit davetiyesi geldi, mektuba ekliyorum. Ayrı ayrı iki tebrik yazdım, Marine'le anasına. Pertev'e de, Ferit'e de vs. mektuplar yazdım bu sabah hamaratlığım üstümde.

Gazetesiz ve dergisiz kaldın sen. Ya istersen önce oku, sonra gönder, ya da istersen hiç olmazsa sana dergileri göndereyim. Ayrıca bir sürü Fransızca dergi alıyorum, fakat oldukça boşuna, *Le Monde*'dan gayrı okunacak bir gazete yok, ya da bana öyle geliyor.

Sofranın başında biraz resim çizmeye çalışıyorum, her seferinde üşüyorum. Neyse, artık havalar ısınır.

Dün duş yaptım, saç yıkadım, hiç merak etme, üşütmedim kendimi. Başka? Başka seni seviyorum, sensiz geçmiş günleri günden saymıyorum, pis bir ışık-karanlık kovalamacası sadece.

Öperim.

Abidin

7 NİSAN 1967

Sevgilim,

Bu sabah bir mektubun, öğleden sonra da kimlik kâğıdın geldi, hemen fırladım, *Sécurité Sociale* bürosuna gittim, bu sefer de parayı ancak sana verebiliyorlar, ben de sana yollamalarını söyledim. 42 küsur Frank gelecek sana, benim doktor ve ilaç param bu. Bundan sonra lâzım olur diye. Şu üç fişi imzala ve bana yolla. Tarih atma, sade imza. Kastanaki'nin ölüm haberi Harmas'a gelmişti ama ben sana söylememiştim. Dalsace'a bugün gene telefon ettim, gene yoktu, gene haber bıraktım. Gisèle'e de kezâ. Abdelmalek'le dün akşam görüştük. Mayısta geleceğiz. Tarihini Azra'dan haber aldıktan sonra tespit edeceğiz. O Mougins'de bir ahbabında oturacak, ben de Mougins'te bir otelde ki otomobilden faydalanabileceğim, gidip gelme bir hafta kalacağız. Jacqueline'le dün bir ders yaptım bile.

Melih'in adresi: Moda, Devriye Sokağı 34/4 Kadıköy-İstanbul

Bugün Bazin'le telefonda konuştuk, pazara öğle yemeğine davet etti, gelecek pazar olsun dedim. Bu akşam Yvonne'ların yeni evinde yemek yiyeceğim, hep seni sormuşlar bütün tanıdıklara, çok merak etmişler.

Mme. Geortz (3. kat) da geçmiş olsun dedi ve selâm söyledi. Şimdi *Gare de Lyon*'a gidiyorum Celâlleri görmeye. Annemden çok iyi bir mektup aldım, beni düşünme, diyor. Pazar akşamı, Feritleri ve Abdelmalek'i çağırdım.

Aptalcığım, ben sana söylemedim mi gazete ve dergileri okuyup, tekrar kılıfa koyup yollayacağım diye, öyle yapıyorum, merak etme.

Üşüyünce omuzlarına paltonu al. Sen sersem bir âşık mısın yoksa? Çek bankaya gelmiş, paranın gelmesi 15 gün. Ev epeyce temizlendi, yeni bir kadın alıp, yeni bir tasnif yapacağım, karbonları, el resimlerini bekliyorum.

Mallaurie'lerin* bir kızı olmuş!

Çok öperim, çok öperim, çok öperim.

Güzin

Ameliyattan önce, yazıp bana göstermediğin yazıları şimdi göndermek istemez misin?

Jean Mallaurie, Eskimo toplulukları konusunda uzman ünlü etnolog. G. Dino'nun seçip çevirdiği Mahmut Makal'ın *Anadolu'da Bir Köy* kitabının yayıncısı

7 NİSAN 1967

Güzinim,

Taahhütlü iki mektubun makbuzlarını gönderiyorum, alınmadılarsa postadan istemeli. Bayan'a da, çiçeklerden başka, aynı gün mektup da gitti, artık fazla hamaratlık olmaz!

Sana *Carte de Sejour*'u postaladıktan yarım saat sonra, onu idareden istediler, Vallauris polis dairesine (herkes gibi) kaydının yapılması lâzımmış, fotokopi olmazmış vs. Yani onu geri gönder işi bitince, üstelik çıkmak için de lâzım.

Havalar serince, pek önemli bir yenilik yok, hafiften çalışıyorum.

Bugün mektup yazmakta isteksizim, senden başka kimseye yazmayacağım.

Pazar çıkmak mümkün ama pek kararlı değilim.

Bol bol okuyorum.

Pazartesiye kadar Prof. Truc'e ve Dalsace'a birer mektup yumurtlamam şart.

Bonnard'ın kartlarını göndermekle ne iyi ettim, çok sevdim, *Lettres Françaises*'de* Bazaine, asrımızın en büyük ressamı diyor onun için, kestim, Pierre'e göndereceğim, ona da yazmam lâzım, fakat o kadar çok laf etmiş ki cevap vermem yıllar sürecek!

Güş, acele yazıyorum, postayı 4'te kapatıyorlar ba-

Aragon'un yönettiği haftalık sanat ve kültür dergisi.

zen, o vakit hastaneyi fırdolanıp, mektubu Cannes'dan atacak birini bulmalı.

Bu renksiz günde seni düşünmekten başka yapılacak hiçbir şey yok.

Abidin

8 NİSAN 1967

Sevgili Güzinim,

Cumartesi buranın postası işliyor mu, bilmiyorum, verilecek pek bir haberim de yok, hani. Yahut da var, sanki kollarım bacaklarım, gövdem daha kolay kıpırdıyor bugün, asıl önemli haber de bu!

Tam bunu yazdım, taahhütlü mektubun geldi, ne iyi!

Daha fazla yazmamam lâzım mektubu yetiştirmek için aşağıya, şimdi postacı söyledi.

Abidin

8 NİSAN 1967

Sevgilim,

Ben sana mektup yazmaktan daha ilginç bir şey bulamıyorum günümün içinde. Dün Celâlleri *Gare de Lyon*'da gördüm, bir saat görüştük, hep senden konuştuk. Akşam, Yvonne'da yemek yedik, çok güzel yeni atölyesi, ama bize küçük olurdu ve de ayda 800. Sonra sinemaya gittik. İyi bir western *Les Professionels*.

Daha daha bir şey yok. Şimdi Abdelmalek telefon etti. Bir çalışmaya başlamış, nedense gene perişan. Ben pazartesi başlayacağım çalışmaya.

Hava burada çok soğuktu, bugün güneşli.

El resimlerini unutma. Çok öperim.

Güzin

Sevgili Güş,

Az önce Cécile uğradı. Dün telefon etti beraber yemek yemek için, oysa, pazartesi izin alınmıyor. Neyse, zarar yok, hastane bahçesinde güneşte dolaştık (o da izinle, çünkü dinlenme saatine rastlıyordu), hoş oldu. Bana iki çok güzel incirle (yaprak ve sicimlerle bağlı), bir de enginar, hepsi makbule geçti, yemeyeceğim, o başka...

Senden bugün mektup yoktu, fakat cumartesi yüzündendir. Ona karşılık Anouar [Abdelmalek] yazmış, Paris'ten son haberleri veriyor.

Dün gece gök gürültüsü başımızda tepindi durdu, sen olsan çok korkardın. Burada bulunsaydın seni yalancıktan korur, kendime önem vermiş olurdum, yazık...

İstediğin gibi üç belgeyi imzalayıp gönderiyorum.

Kendine iyi bakıyor musun? Muntazam yemek yiyor musun? Mızıkçılık istemem.

Abidin

CUMA, [TARİHSİZ. 1967 ?]

Can canım Güzin,

Yoldan attığın iki kartpostalı aldım. Sisli ayrılış gecemizi ben de düşünüp duruyorum.

Dün başhekimle konuştum, üç ayla yetinmeye yatkın, son analizleri bekleyelim, dedi. Olmayacak şey değil, çeşidinden sözler söyledi.

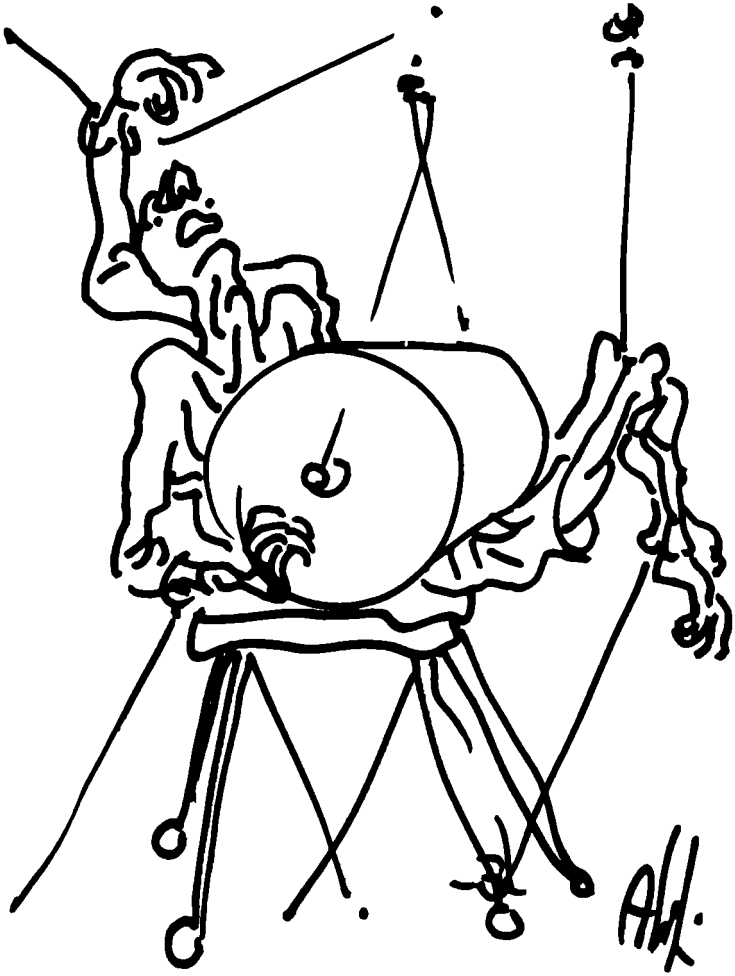
Şekerlerden hoşlandı, teşekkür etti sana.

Ben iyiyim, el romatizmalarından gayrı pek derdim yok.

Azra'yı çok öperim.

Yaz bana.

Abidin

Sevgilim,

Bu sabah mektuplar, tâ öğleyin geldi, Mme. Soba hasta, oğlan da mektebe başladı, arada ben indim almaya ama kapıyı açmadı. Mme. Soba daha yatıyor. Ne ise geldi. Daha iyi oluşuna seviniyorum.

Ben bu sabah resmen çalışmaya başladım, karmakarışık kafamı, oldukça düzenli dosyalarım düzeltecek galiba... iyi. Dün akşam yemeğinde Ferit ve karısı ve Abdelmalek vardı. Pierre'i de davet edecektim ama bir haftadır gaibe karıştığı için olamadı, ama yemekten sonra telefon etti ve geldi, Lawrence* üzerine boğuştuk, iyi geçti. Menü: pilav, kuşbaşı sığır eti, salata, peynir, yemiş, rakı. Abdelmalek bir şişe şarap getirdi, içilmedi.

Bu akşam Hackett'lere derse gidiyorum. M. Durand da aperatife davetli imiş, benimle tanışmak üzere. Bu sabah Jean Biro telefon etti, gelecek hafta görüşeceğiz. Cumartesi Kemal Bastuji'ye** davetliyim! Pazar öğlende Bazin'lere. Pertev geldi, bugün telefon edecek. Yarın akşama yemeğe çağıracağım, dünkü yemeklerden artanlara. Dün Hıfzı telefon etti. Elsa Bonan. Yalnız kaldığım akşamlar oluyor, ama kasvet çökmüyor. Genel olarak yalnız kalmamak için önceden planlar yapıyorum. Coşkun telefon etti, Muhsin [Ertuğrul] gelmiş, sana çok üzülmüş,

* İngiliz ajan ve yazar, Arapları I. Dünya Savaşı sırasında Türklere karşı örgütlemeye çalışan T. E. Lawrence.

** Türkiyeli Kürt ressam.

beni çok görmek istemiş, bu günlerde Montparnasse'da bir kahvede görüşeceğiz. Mahmurhan hanımdan mektup geldi, Niyazi'nin [Ağırnaslı] bacağı oldukça önemlice kırılmış. Çok üzgün. TİP'liler geçmiş olsun bile dememişler.

Çok öperim. El resimleri ne oldu?

Güzin

Sevgilim,

Sana şimdi Cannes'dan yazıyorum, öğleden sonra indim şehre. Hava güzel, çiçekler, deniz, her şey hele bir çeşit bahar başlangıcı, yerli yerinde.

Senin de sevdiğin, adalar deniz iskelesinin karşısındaki kahveden gelen geçeni seyrediyorum. 6:45 otobüsü ile kışlaya dönüş var. Fazla yürümedim ama çok daha kolay yürüyorum, mayısta gelişin için hazırlık.

Kendine iyi bakıyor musun? Bu soruma cevap vermiyorsun. Yalnız kalınca yemek yiyor musun doğru dürüst? *Kesin* cevap bekliyorum.

Akşamüstü Cannes şehirleşiyor, çoktandır görmemiştim gün sonu küçük telâşını, sevdim.

Çalışmaya başlaman çok iyi, ben de koyuluyorum yavaş yavaş yazmaya, çizmeye. "Elleri" unutmadım, hele seninkileri...

Abidin

Sevgilim,

İki mektubun birden geldi, dün senden mektup yoktu, ona mukabil Cécile, Lil'e telefon etmiş, erkenden o telefon etti ve Cécile'in seni çok iyi bulduğunu söyledi ki çok önemli, çünkü en *septique* kişi o her zaman.

Bana gelince, iyiyim, fazla bile yemek yediğim kanısındayım. Yalnız da olunca meselâ geçen hafta, gidip bilhassa biftek aldım kendime, iki defa; ya da yumurta, peynir, zeytin, salata, yoğurt, yemiş yiyorum yalnız olunca; ekseriya da davetliyim. Mesela bugün öğleyin Simone'da tavuk, havyar, patates, salata, peynir, ceviz, çikolata... herkes beni çok iyi bulup şaşıyor; biraz mahcup oluyorum. Bitkin bir halde olmalıydım, öyle idim ama Aix beni kurtardı.

Lil çok iftihar ediyor. Dün öğle yemeğinde orada idim. Rozbif, salata, püre, peynir, incir. Dün akşam Pertev geldi, rakı içtik, yemek yedik. Evvelki akşam Hackett'lerle lokantada yedik. Izgara somon, kestane tatlısı.

Bizim mayıs başında gelme programımız tehire uğrayacak galiba, dün gazetede okumuşsundur, ya 6'sından sonra hemen 7'sinde geleceğiz; ya 19'unda. Bakalım, halbuki 28 Nisan'a karar vermiştik. Bu sabah telefonlaşıp değiştirdik tarihi.

Madame Hackett mektubunu almış, mektubun Türkçe bölümünü ezberlemiş. Dedi ki, M. Durand resim severmiş, küçücük de olsa bir desen hediye ederseniz iyi olur. Çok *abstrait* olmayacak. Ben dün yeni kartona tasnif ederken imzalı birtakım şeyler buldum, hem güzel,

hem de ayrılamayacağımız resimlerden değil, götüreceğim Mme. Hackett seçsin. Ayrılamayacağımız o kadar güzel resimler var ki kartonlarda çok gurur duydum.

Simone bugün dedi ki, Başka bir yere gitmezseniz, yazın St. Céré'ye ve şatoya* yerleşebilirsiniz, aklınızda olsun, dedi.

Bugün Maspero'ya** gittim, Joyce'un ısrarı üzerine, *Kuvâ-yı Milliye Destanı*'nı ayrı basacakmış, fakat ekimden sonra, onun için kaybolmasın diye resimleri şimdilik alın, dedi. Çok nazikti, ben kâtibeyi istetmiştim, ikisi birden geldiler.

Ben çok iyi çalışıyorum, daha henüz uzun çalışamıyorum, çabuk sersemliyorum ama, çok severek ve tam içine girerek, şimdi Şahıslar bölümüne başladım.

O kadar iyi malzemem hazırmış ki, ben de şaştım, onun için hemen dalabildim, memnunum çünkü vaktin nasıl geçtiğinin farkına bile varmıyorum.

Sana, içinde boş kâğıtlar olan zarf yolluyorum, onunla bana elleri yollarsın.

O, Leyla Süren ve kocasının ahbabı (Gül'ün patronu), herhalde onlardan duydu güzel el yaptığını, ve tahminime göre onlara hediye edecek senin resmini. Gül'den bir sürü yasemin çubuk geldi, ama pipolara girmiyor.

Lil'e, Aragon'un plaklarından bir tane hediye ettim.

Sen de benim mektuplarımdaki soruların hepsine cevap vermiyorsun.

Çok öperim, ama çok.

Lülüş+cicin.

Güzin

* Ünlü ressam ve modern halı yaratıcısı Jean Lurçat'nın şatosu.

** Dönemin, devrimci kitaplar yayımlayan ünlü yayımcısı. Nâzım Hikmet'in de birçok kitabını yayımlamıştır.

Güzinim, sevgilim,

Dün senden mektup gelmedi, ben de sana yazmadım, verilecek haberim yoktu daha.

Bugün var ve iyi bir haber. Geçen cuma günü radyodan geçtim, hem de ne geçiş! Buradaki sisteme göre insanın göbeğine sımsıkı bağlı bir lastik yastık koyuyorlar, sonra da onu şişirip tahtakurusu yassılığına getiriyorlar hastayı. Neyse, geçelim, sonucu bekliyordum kaç gündür, önce kurumamıştı radyolar, sonra pazartesi, salı, çarşamba bir türlü görülemedi, çünkü toptan, yani radyosu yapılan kişilerin toptan durumu gözden geçiriliyormuş.

Neyse, demin doktor geldi de, hiçbir yerde hiçbir hastalık izi görülmediğini söyledi. Radyolar kusursuz "net"likte, bir şeyin gözden kaçmış olabileceğini sanmıyor. Böbreğim iri imiş, anadan doğma öyle diyor. İyi mi fena mı diye sordum, hiç fark etmez dedi. Pekâlâ, öyleyse varsın iri olsun...

Çok sevindim bu "imtihan"ın sonucuna ne de olsa ufak bir kuşku duyuyordum zaman zaman. Böylece çabuk buluşmak umudu hayli arttı.

İlaçlar tam hızla devam ediyor. Ufak tefek rahatsızlıklar oluyor zaman zaman, ilaçların veriliş biçimi biraz değiştiriliyor o zaman bacağımın içinde (sol bacak) yine küçük fareler dolaşır gibi oluyor, çaresiz, bazen daha çok, bazen daha az, neden, neye bağlı olarak, belli değil. Neyse bunlar önemsiz şeyler, üstelik kıpırdama gü-

cümde, ufaktan ufaktan iyileşmeler oluyor. Zaman gelince jimnastik de yaptırılacak belki.

İşte Güzinim işte! Burada olsan bir *surf* oynardık birlikte kötü günlere inat!

Daha saat 11:15 geçiyor, mektuplar saat 12'de geliyor ancak, bakalım, senden bir şeyler olur herhalde.

Mektubun geldi, doğru dürüst beslendiğine çok çok sevindim, merak ediyordum. Çalışmaya başlaman da çok iyi. Eski mektuplarını okuyup, hangi şeye cevap vermediğimi arayacağım. Birkaç çok güzel el resmi çizdim (orta boy), bir iki tane de büyük çizip, mukavva kılıf bulup gönderirim.

Yanağımı yanağına dayıyorum.

Abidin

Sevgilim,

Bugün mektubun geldi, zaten senin mektubundan başka da bir şey yoktu, ve de bana kâfiydi.

Sıhhat haberlerine çok sevindim, ne iyi. Gördün mü böbreğinin büyük olması herhalde doğuştan. Çıkan da büyüktü, hattâ şaşmıştım, ben böbreği daha küçük tasavvur ediyordum, demek büyük kişilerin organları büyük oluyor. Soba, "biz büyük hayvanlar" derdi, doğru imiş. Jimnastik faslı geleceğine de memnun oldum.

Ben Lil'le tekrar konuştum, 25 Haziran'a doğru "*Grand Mas*" boşalacak. Senin çıkma işin daha önceye gelecekse, on beş günden fazla olacaksa bu öncelik, ya Hugo'larla, ya Delaporte'larla anlaşmalı ya da belki kendi evlerine gelmeni söyler Cécile, ne ise daha düşünürüz.

Ben iyiyim ve çok çalışıyorum, fakat M. Kehren, derslere ancak sonbaharda tekrar başlayacak.

Jacqueline de on beş gün için gitti, gelip tekrar Türkiye'ye gidecek, yani şimdilik üç talebem var.

Socialisme antolojisi için yakında görüşmelere başlayacağım. Uzun mühlet isteyeceğim, üç sene. Benden iyi ve objektif kimse yapamaz o montajı. Önsözü de senden iyi kimse yazamaz. Dün Abdelmalek'in seminerine gittim. Beğendim. Bu akşam da ilk defa Nezihe'ye gideceğim. Ne Hüseyin'den ne Uğur'dan hiçbir ses çıkmadı. Sarkis telefon etti. O kadar.

Bedevîlikle süreklilik uzlaşmıyor, Ferit'i sık sık görü-

yorum. Onda normal insan kişiliği var. Pertev'in de durumu acıklı. Dün Chaliand'ları gördüm, selâm ettiler. C. Faur ile telefonda konuştuk. Gisèle,* Vietnam'dan dönmemiş daha. Başkaca hiçbir şey bilmiyor. Cécile dün gelmiş, bana da gece uğramış ama sinemada idim. Hava burada bahar. Orada biraz ısındı mı? Üşümüyorsun ya artık. Bazin, Henriette'e [Arbaş], "Güzin benim asistanım olacak" demiş. Kimseye söylememesini tembih ettim. Özellikle Türklere. Peki, dedi.

Abdelmalek'in uzun boylu yaveri, sana selâm ve sıhhat diledi. Asansör konusunda bir şeyler oluyor, ama şimdilik Hélène'in odasını filan hep yıktılar, gene toz toprak içindeyiz, durmadan Portekizce türkü söyleyen bir herif dolaşıyor damda.

Çok öperim. Sen beni neden hiç öpmüyorsun? Anlamadım?

Sade yanağını yanağıma dayamak hiç kâfi değil.

Güzin

* Gisèle Halimi, Cezayir, Vietnam, kadın hakları konularında militan, yazar, hukukçu, avukat

Sevgilim,

Dün telefonda sesini çok beğendim, tamamiyle iyileşmiş bir ses. Bana da iki-üç gündür yazmadığına göre, dünyayı da başka türlü görmeye başladın demektir, yani hastalık rutinlerinden kurtuluyorsun artık. Çok seviniyorum. Ben cumartesi akşamı Kemallerde, pazar da Bazin'lerde gece kaldım. Hepsi çok naziktiler, senin uğruna beni bağırlarına bastılar. Bazin'ler hattâ öğleden sonra otomobille *Gros-Bois* ormanına götürüp gezdirdiler. Bu sabah Berkes'ten bir mektup aldım. Martın 17'sinde sana bir küçük hediye olarak ve benim ismime bir çek göndermiş. O mektup benim elime geçmediğine göre, acaba benim Aix'e gittiğim günlerde sana mı geldi de bana yollamayı unuttun! Zannetmiyorum ama, gene de bana yaz ki kesin olarak bildireyim Niyazi [Ağırnaslı]'ye, taahhütlü olarak yollamış, kayboldu ise aratacak.

Tiraje'den de mektup aldım. O da Türkiye'de, işleri için gitmiş, yakında gelecekmiş.

Azra, mayısın 5 ile 15'i arasında gelmeyi düşünüyor, bakalım bir biçimine getirip beraber gelebilir miyiz, yoksa, onunla orada buluşup beraber Paris'e dönebilir miyiz?

Sécurité Sociale, nedense parayı (42 küsur) sana yollayacağına, benim hesabıma yatırmışlar gene de, halbuki olamaz demişlerdi, senin para durumun nasıl? Bana bildir, yollayayım. Seni öyle bir göreceğim geldi ki, bilemezsin. Çok öperim.

Güzin

CUMA, [TARİHSİZ. 1967 ?]

Sevgilim,

Seninle telefonda konuştuktan sonra Germaine'e telefon ettim, arada hiç aramamıştım, Antibes'te ya da St. Paul'da buluşalım diye hafta içinde. Kıyametleri kopardı, Patrice'in evi boş, otele gidilir mi diye!

Kendi, sah Paris'e gidiyor, karşı evde kocası var, o kadar. Peki, dedim. Yani pazartesi Patrice'in evine taşınıyorum ve hiç merak etme, tek valize ilişmek niyetinde değilim, çaresi var.

Elbetteki Patrice'in evi en güzel otelden hoş.

Yemekleri ucuz tarafından kâh bir lokantada yerim, kâh kendim pişiririm, en ufak bir aksaklık olmaz.

Fanchette'ten telefon numarasını sor, ya da ben oraya geçince bildiririm.

Yanımda Carlo'nun adresi yok, istersen iki kelime yazıp nerede olacağımızı yaz (ben de yarın yazarım ya!).

Cevat'la Gönül [Çapan], Almanya'dan bir kart atmışlar, (bir kongreye gitmişler) dönüşte bizi gelip göreceklermiş, ona göre haberler bırak ki bulabilsinler.

Birkaç sağanaktan sonra hava yine yaz, sıcaktan piştim (sabah serindi).

Seni görme zamanı yaklaştıkça sabırsızlığımı iki elimle birden bastırıyorum.

Fakat işlerini bitirmen lâzım, telâşa kapılma.

Postaya yetişmesi için mektubu kısa kesiyorum.

Abidin

18 NİSAN 1967

Sevgili Aptal,

Az mektup yazmamı, iyileşmeme yorman, sersemliğinin devam ettiğini gösterir.

Tempoyu bozan sen oldun, seni mahcup duruma sokmamak için, seni zorlamamak için yazmayı, bile bile seyrekleştirdim mektuplarımı, anladın mı küçük aptal!

Ne iyi, kavga ediyoruz!

Bin bir söyleyeceğim var ve hiçbir şey...

Elsa'dan, bir hafta önce, ikimize tatlı bir mektup gelmişti, şimdi gönderiyorum ancak.

Esaslı bir yazı yazdım, *Ant*'a gönderiyorum. Resimlerimi doktorlar beğeniyor. İlaçlara devam ediyorum, ellerimi biraz şişiriyorlar, doktorlar pek sebebini kestiremediler, romatizma da olabilirmiş.

Nihayet tertemiz, yepyeni bir duş buldum burada. Masaj odasının yanında, öyle rahat ettim ki sorma.

Pazar, Antibes'te dolaştım, fakat kimse evinde yoktu, daha iyi.

Bir sürü mektuba cevaplar yazmalı.

Octavio'ya daha yazmadım, önce para bankamıza gelsin, sonra.

Havalar ılıklaştı biraz. Artık gocuk giyilemiyor.

Mektubu kısa kesiyorum, yoksa yetişemez. El resimleri gönderiyorum, herhalde beğenirsin.

Bin, yüzbin, milyonca kere öperim.

Abidin

Sevgili Güzinim,

Bugün bir sürü gazete göndermişsin, bir de *Ant* geldi ayrıca, gelecek haftaya dörtlü konuşmamız yayınlanacakmış.*

Türkiye haberleri berbat, çamur, tiksindirici. Yine açık saldırmalar başladı. Üstelik olan bitenler yeteri kadar duyurulmuyor dünya kamuoyuna.

Beni sorarsan iyiyim, şu "*perfusion*"lar yoruyor fazlası ile, bakalım hiç ara verilmeyecek mi? Öteki ilaçları daha normal sineye çekiyorum. El şişkinliği acaba romatizma mı? Bakalım tekrar konuşacağım doktorla, bu akşam sözlüyüm onunla.

Efendim, üç-dört gün önce M. Salmon beni yakaladı, "Artık bu saçlar rezalet..." dedi ve takımlarını getirerek mükemmel kesti, az ve ustalıkla, nerde böyle erkek berberi! Türkçe taleben bayandan şirin bir mektup aldım, Pertev'den, Mallaurie'lerden.

Hava çok güzel gidiyor, iştahım iyi.

Hükümetin *Sécurité Sociale*'ı ıslah etme zorunluluğu duyması beni şaşırtmadı, her gün ziyafet yemeği yiyoruz, elbette batar böylesine Sosyal Sigorta.

Odam temiz, çamaşır vs. her şey tıkırında.

* Ferit Edgü'nün düzenlediği, Abidin Dino, Güzin Dino, Pertev Boratav ve Anouar Abdelmalek'in katıldıkları *Kültür Emperyalizmi* konulu söyleşi, kitaplaşmadan önce *(Ataç Kitabevi) Ant* dergisinde tefrika edilmişti.

Seni çok arıyorum, demin yarı uyuklarken odaya girdiğini sandım, uyandım. Hasret bâbındandır.

Öf, bıktım, çabuk iyileşmeliyim, seni yormadan yanı başında olmalıyım, sancısız, sağlam, yeni.

Seni eskisi gibi öperim, o hiç değişmez, her seferinde yepyeni.

Abidin

Sevgilim,

Kaç gündür mektubun gelmeyince, hiç de alınmadım, aksine, beraber geçirdiğimiz kötü günlerin psikozundan kurtuldun diye, o zinciri kopardın diye seviniyordum. Yoksa hiç ama hiç alınmadım; dün biraz istedim senden mektup, bugün gelince sevindim.

Ellerinin şişmesine biraz canım sıkıldı. Acaba, dört aydır arasız aldığın ilaçlardan olmasın? Dün Jean Biro ile buluştuk, uzun uzun seni konuştuk, o şaştı, *streptomycine*'in sende, kötü etkiler yapmadığına. Ne Dr. Langrand ne de Kalaschnikof'u tanımıyor. Körü körüne muayyen bir doktora uzun süre teslim olma konusunda diyor ki: Kendi isteğine uyan bir doktor daima bulur hasta, bence bu durumda Abidin, fazlasıyla dinlenme, yorulmama, kontrol yönünü seçmeli, doktorları kendi etkisi altında bulundurmamalı.

Ben diyorum ki, Dr. Dalsace'a sen bir mektup yaz, benim kendisini birkaç kere aradığımı, ismimi bıraktığımı, ondan telefon beklediğimi söyle. Karısından haber sor, belki o beni arar, çünkü ola ki söylememişlerdir telefon ettiğimi. Bu durumda tekrar benim aramam fazla olacak. Herhalde elindeki şişlik konusunu, oluruna bırakma, ihmal etme. Niyazi Berkes'in taahhütlü mektubu, ben Arx'de iken sana yollanmış, yani sana bir kağıt falan gelmedi mi? Bu soruma cevap vermeyi umutma. Kendisine cevap vermem lâzım. Maspero, *Antologie de la pensée Socialiste Turque* [Sosyalist Türk

Düşüncesi Antolojisi] kitabını basmak istemiyor, satılmaz diye; başka dilden de basacağız, Abdelmalek hep telefon ediyor, hep meşgul benimle, çok nâzik, bu akşamüzeri Hazai'nin,* *Centre Turc*'de konferansı var, gideceğim, dün de Zahir Güvemli telefon etti, öğleden sonra gelecek, iki gün sonra da Cannes'a gelecekmiş, herhalde festival için. Herhalde seni de görmek ister, dün akşamüzeri *Closerie des Lilas*'da Ertuğrul Muhsin'le buluştuk; seni ille görmek istemiş, onun için beni gördü, bir buçuk saat oturduk, karısı ve Coşkun'la, çok hoş konuştuk... Sana selâm söylememi tekrar tekrar söyledi. Azra'dan da mektup aldım, 15 Mayıs'la 20 Mayıs arası, Cenevre'den Perpignan'a ve oradan da Pardenas'e giderken sana uğrayacak. 20 Mayıs'tan 30 Mayıs'a kadar Paris'te olacak; Abdelmalek'se şimdi mayıs sonunda oraya gelmeyi düşünüyor. Dün Hüseyin çıkageldi, fena değil, epeyce çalışıyor. *Hautes Etudes*'e talebe olarak kaydolmuş, şimdilik henüz bursu yok. Ben daha ziyade Kino istikametinde teşvik ettim. Talebe cemiyetinde yeni yönetim kurulu seçilmiş, iki İlahiyatçı almışlar içine, Adnan Aren de var. Birbirlerini yiyorlarmış. Yeni grubun akıl hocası Erdinç Günce imiş, ama cemiyete girmemiş. Çok komik ve iddialı tutumlar var, Ferit de anlatmıştı.

Senin, *Ant*'da yazı yazmana çok sevindim. Bana *Ant* gelmiyor, sana geliyorsa, son sayılarını bana yolla.

Ben de, *Pourquoi*'da çıkan yazıyı *İmece*'ye yolladım.

Cumartesi akşamına bir "diner" yapıyorum: Cécile, Lil, George, İzolda, Pierre, Mme. Lurçat; menü: bulgur pilavı, taskebabı (sığır=ucuz), lahana, salata, muhallebi. Şarabı, Lil getirecek.

* Ünlü Macar Türkoloğu.

Pierre, Chamonix'e gidiyor. *Sept Pilliers** üzerine boyuna kavga ediyoruz, başka bir şey konuştuğumuz yok! Sen ona yazmıyorsun diye, dağa çıkıyor!

Almanya'daki kitap desenlerinin 1686,45 Frank'ı geldi.

Gümüşlük resimlerini kim yolladı?

Eğer *Centre Helio Marin*'i de içine alan, Vallauris tepeleri resmi yaparsa, M. Durand'a en uygun resim hediyesi olacağını düşündük Hackett'lerle geçen derste. Onlar dediler ki, bir de resimlerini görmek istiyoruz, (Madame senden bahsederken sadece "Abidine" diyor!) çünkü satın almak istiyoruz. Bunun üzerine ben dedim ki, "Onun da sizin için planları var ama ben satmaya mezun değilim." Pek memnun olarak gülüştüler. Şimdi, ben diyorum ki, sen madama yaz (zaten o sana bu hafta yazacaktı ve de ki, Güzin'e emir verdim, size resimlerimi göstersin ve bir tane seçeceksiniz. "Size satmaya yetkisi yok," işte öyle bir şey. Çok istiyorlar, iki-üç desen götürmüştüm M. Durand için seçsin diye, bayıldı, ama ona uygun görmedi. Sergini, Lia, 29 Kasım'a koydu, çok istiyor, bu sabah Rouleau'nun** karısı telefon etti, adresini aldı. Çok sordu, yoklarmış, Yemen'de imişler, müthiş maceralar geçirmişler.

Ne uzun mektup oldu! Ama seni oyalar herhalde. Niyazi Berkes mektubu meselesine cevap vermeyi unutma.

Çok öperim, bana daha ayrımlı sağlık haberleri ver ve ellerini anlat.

Çok öperim tekrar.

Güzin

* T.H. Lawrence'ın ünlü kitabı.

** Eric Rouleau, o dönemde *Le Monde* gazetesi yazarı. Mitterand döneminde Türkiye'ye büyükelçi olarak gelecektir.

Sevgilim,

İsviçre'den para gelmiş, bugün bankadan kâğıt geldi. Bu sabahki mektubunu aldım, doktorla konuşmuşsundur bana sonucu bildir. "*Perfusion*"lara 18 Mart'ta başlanmıştı, yani iki gün önce bir ay oldu. Acaba ara vermeyecekler mi? Sana belki gösterirsin diye Hamburger'in mektubunu yolluyorum.

Milvia'lar, ağustos ayında, Delaporte'un evini tutmak istiyorlar 800'e, yazdım.

Biz 5 Eylül'den sonra, ya orayı ya Hugo'ların yerini tutarız, daha bir ay ya da üç hafta için, senin durumuna göre. Her iki yerde ben olmasam da sana yardım edecek kişi bulunur.

Madame Hackett'e cevap yazıp, resmi seçmeleri için yazmayı unutma, gelecek haftanın sonunda bir hafta için gidiyorlar, onun için gecikme.

Senin çok güzel fotoğraflarını seçtim ve senin kanepenin üstüne sıraladım. Sonra, benim çizdiğim portreyi de kütüphanenin üstüne yerleştirdim. Dün Hazai'in konferansına gittim, seni sordu. Akşam yalnızdım, sinemaya gittim. Bu akşam Mlle. Pruhlien (benim talebe)'ye davetliyim, el resimlerini götüreceğim, bakalım. Berkes'in kitabının çevirisi için az para verecekleri için yapamam, dedim.

Sinema aptaldı. Gît-le-Coeur sokağında yeni bir sinema.

Nermin'den bir mektup aldım.

Seni çok göreceğim geldi, işte o kadar.
Çok öperim.
Güzin

Sevgilim,

İki mektubun birden geldi. Gümüşlük fotoğraflarını Eyüp'teki kahvenin sahibesi (adını unutuyorum) göndermiş. Güzel yer, fakat galiba sahiden çok tenha.

Centre'ı da içine alan bir Vallauris resmi beni pek açmadı, zaten neden yapmalı? Ne ise, belki denerim hoş bir köşe bulursam.

Madama resim seçmesi için yazarım fakat desenden de fazlası fazla gibime geldi. Neyse, karar senin, istediğini ver.

Niyazi'den hiçbir şey gelmedi bana, yazabilirsin kendisine. Ben de hiç değilse teşekkür etmeliyim.

Dün yazdığım gibi, *perfusion* yerine başka bir ilaç almaya başladım bugün, yemekhane arkadaşlarıma göre çok sert diyorlar, şimdilik bir şey duymadım (akşama ikinci yarım).

Ellerim Paris'te de sabahları zor açılıyordu, onun devamı galiba! *Perfusion* beterleştiriyordu ama sebebi değildi, galiba, bacağıma duş iyi geliyor.

Hamburger'in raporunu gönderdiğine iyi ettin, vereceğim Lagrand'e.

Pierre'e Lawrence üstüne pestilini çıkaracak birkaç satır yazdım, sen ver ya da gönder, Abdelmalek'i önce görürsen ona oku.

Rouleau'lara yazarım. Mehmet Ali ile tanıştır. Belki Bourdet'leri* de vs. davet edip bir içki akşamı yapabilirsin, şöyle Parisli bir şey.

Bir hafta oldu Sabahattin'den [Eyuboğlu] öylesine tatlı bir yazı geldi ki sana da aktarıyorum.

"Canım Kardeşim Abdüş, bu dünyayı seninle sevmişim ben, benim sensiz bu dünya nemdir ey dost. Nasıl korktum bilemezsin netameli bir bıçaklanma zorunda olduğunu öğrendiğim zaman. İnan Abdüşsüz bir dünya istemiyorum, dedim kendi kendime. Sana başka türlü sevgim var benim. Seni görmek sevincinden yoksun kalmak gerekirse, gerektiği sürece razı olabilirim, ama ben yaşadıkça senin de bu dünyanın bir yerinde, o sana yakışmayan yapılarda da olsa, soluk aldığını bana yolladığın o güzelim resmindeki gözlerinle, bensiz bir dünyaya da baktığını bilmek isterim, bundan vazgeçemem." vs...

Paluko'nun öldüğünü de yazıyor Sabahattin. Ama ne güzel mektup! Türkiye burnumda tüttü doğrusu.

Demin Yunanistan haberlerini duydum, Türkiye için de iyi haber değil, sertleşme emirleri geldi Amerikalılardan demektir.

Sevgilim, biriciğim, kendine iyi bak.

Çocuk ayaklarından öperim, onlar çocuklarım.

Abidin

* Claude Bourdet, *France Observateur* haftalığının kurucularından. Yazar, politolog.

Sevgilim,

Bu sabahın önemli haberi, dün "ellerinden" bir tane sattım. /100 F. Bizim deli matmazele, birleşen iki eli aldı ve o kadar beğendi ki, hediye vermekten vazgeçti, hemen çerçeveletip evine asacak. Hediye için başka bir tane alırım ileride, dedi, iyi! Evi "bois"ya yakın, yeni inşa, küçük fakat lüks bir apartman, çok gösterişli, zevksiz eşya var, duvarlarda *reproduction* Guardi'ler filan.

Dîner au champagne [Şampanyalı akşam yemeği] yedik, De Falla dinleyerek. İşi çelik üzerineymiş. Keban'ı kaçırdığı için çok üzülüyor. Haftaya Yunanistan'a uçuyor, mayıs sonunda bir hafta sonu için gene Türkiye, işte böyle...

Fuat Süren ona söylemiş, Gül kocasından ayrılıyormuş; olacağı bu idi, ne yapalım, ne halleri varsa görsünler, aman!

İkinci önemli haber, bu sabah Dalsace telefon etti, bu günlerde Cap d'Antibes'e götürüyor karısını, cobalt tedavisi yapılmış, iyi ama yorgunmuş. Belki Abidin'i görürsünüz dedim, "Kapı komşu değiliz" dedi. Belki de çok iyi değil karısı. "Umarım sıkıntıdan patlamıyor" dedi. Tedavinin uzun sürmesini o da olağan buldu. Fakat biraz genel ve acele bir konuşma havası idi. Ben de fazla bir şey, ne söyledim, ne sordum. Sade karısını sormak için telefon ettiğimi söyledim. Bir ahbabı bana gönderecekmiş, Türkiye'ye gidiyormuş, biraz bilgi almak üzere.

Bugün sana 100 F. göndereceğim, sorularıma cevap vermeyince, göndermeye karar verdim.

Şimdi, Hüseyin'le bütün battaniyeleri filan temizlemeciye götüreceğiz, onu bekliyorum. Öğlenden sonra Jacqueline Bastuji gelecek, tezi üzerine konuşacağız. Akşam da Abdelmalek davet etti.

Mme. Soba hâlâ mektupları getirmedi, saat 11:00. Çok kızıyorum, halbuki senin doktorla görüşme haberlerini bekliyorum.

En, en önemli haberse, dün resimlerini, kanepenin ensesine sıralarken, senin ne kadar yakışıklı ve dehşet kişiliği olan bir insan olduğunu, ne kadar kıymetli (değerli) ve önemli olduğunu, yepyeniden keşfetmemdir. Ve böyle olunca da, nasıl, hepimizin senin üzerine titrememiz gerektiğini bir kere daha ve büsbütün "objektif" olarak idrak etmemdir.

Sen belki diyeceksin ki, paralar geldi, bu onun için böyle konuşuyor, o da doğru. Ayrıca, şöyle ki, düşün bir kere, bu kadar hastalık mastalık, filan, ama, senin sadece ve sadece, hüner ve sanatınla kazandığın paralar geliyor, bankalara giriyor ve ben oradan çekip, yok ev kirası, yok biftek, diye kullanıyorum. Kendininse, paraya ihtiyacın yok, aptallıklar söylüyorum diyorsun, şu anda, evet öyle. Püf, seni çok seviyorum.

Dün bütün gün çok iyi çalıştım. Şahıslar ve Psikoloji bölümünü yapıyorum, çok ilginç şeyler çıkarıyorum, yazıyorum da fakat kafam daha kesin planlama gücünü bulamadı, ve de üç saatten sonra yoruluyorum; bununla beraber, dün 11'den 5'e kadar çalıştım!

Madame Soba hâlâ gelmedi, Hüseyin de öyle. Dalsace'ın ahbabı telefon etti, uzun konuştuk telefonda.

Çok öperim.

Güzin

Sevgilim,

Sana Cannes'dan yazıyorum, Noailles kahvesinden, en kuytu yer burası. Bugün Vallauris'e uğradım, Mme. Ramier ile tatlı tatlı konuştuk, sonra Golf Juan'a indim, deniz kenarında yürüdüm, epeyce denize giren var. Ondan Cannes'a geldim (otobüsle). Pek önemli bir haberim yok.

Dün doktor, *perfusion*'ları durdurtmaya karar verdi. Lâzımsa devam edelim, dedim, başka haplarla telâfi ederiz, dedi. Sevindim doğrusu. Kontroller sıradan. Kendi kendine yürüyor, bu sabah da kan tahlili.

Bugünlerde erken inip bir ada faslı yapmak istiyorum. Pek güzel dolaşıyorum kendi kendime. İsteseydim bugün sabahtan büyük bir gezi vardı otobüsle, piknikli, fakat biliyorsun otomobilden, hele bu kadar uzun, hoşlanmıyorum.

Kinezi odasında esinlenmiş resimler yaptım fakat karikatüre kaçtı, iyi değil.

Uyku ve iştah iyi yürüyor, Mme. Ramier pek çok iyi buldu (hattâ eskisinden iyi) o kadar değilse de yüzüm, gözüm, sanıyorum düzeldi.

Sofra arkadaşlarım Alsas'lı. Ustabaşı ya da teknisyen, şirin üçü de, hastane onlara leyli çocuk yaramazlığı vermiş, zaten yemekte hepsi öyle.

Yürümek bakımından her gün yarım saat dolaşsam iyi olacak fakat binanın etrafında fır dolanmak da tatsız. Hiç olmazsa saat 4'e doğru tepede dolaşmak iyi olurdu, izin almaya bakacağım.

Dün ve bugün senden mektup gelmedi, görüyorsun ki, hamarat olan benim. Çünkü çünkü çünkü asıl ben seni seviyorum. Sakın bu sözüm yüzünden her gün yazmaya kalkışma, ne kadar yazarsan yaz, ne kadar seversen sev, ben senin Kulun'um.

Abidin

Sevgilim,

Sana bu sabah el resminin parasını yolladım, oradan oturduğun yerden cep harçlığını da kazanıyorsun, ne iyi. Dünkü mektubunda ki laflar beni o kadar sardı ki... galiba sen beni pek fazla seviyorsun, "Ne kadar seversen sev, ben senin kulunum" diyorsun, bir şaşırdım, bir şaşırdım sorma, dünden beri şaşkınlıktan, ciddi hiçbir şey yapamıyorum.

Niyazi'nin çekli mektubu, dönüp dolaşıp geldi, içinde "Abidin'e hiç söyleme" diye yazmış, ben teşekkür ettim, 50 Dolar, yani 250 Frank kadar; "Lüzumu yoktu" dedim. "Ama geri göndermek çiğliğinde de bulunmak istemiyorum" dedim. "Şimdi değilse de sonbaharda lâzım olabilir" dedim.

Bu sabah Selahattin Hilâv telefon etti, yarın akşam gelecek, Antoloji'yi galiba "*Anthropos*" a vereceğim, yakında belli olur.

Berkes kitabından vazgeçtiler, çok pahalıya mâl oluyormuş.

Pierre, Süveyş Kanalı üzerine film yapmak istiyor, Abdelmalek'le görüşecekler; Malek'e biraz anlattım kusurlarını; zaten ortak yapım, bir Mısırlı rejisörle olabilir ancak dedi, hattâ sanat danışmanı olması bence kâfi dedim.

Le Monde'u okudum, canım sıkıldı.

Öperim.

Güzin

Sevgilim,

Evde kalabalık olunca çok hoşlanıyorum, orda olmasam bile, tuhaf!

Yakında burada festival başlıyor, Christiane da sekreterliği idare edecek. Şimdi bir mektup yazıyorum (Festival Sarayı adresine) onu hem görmek istediğimi, hem de üç-dört film için yer ayırtabilir mi kasadan (fazla pahalı olmayan yerlerden), soruyorum. Buraya geldi mi bile, bilmiyorum; istersen telefonla bir dene. İmrendiğim çok film yok, olursa olur.

Dalsace'tan bir mektup aldım, sanıyorum dünden beri *Hôtel du Cap*'talar, beni görmeye gelemeyeceğini (karısının yorgunluğu yüzünden), fakat Delaporte'a telefon edeceğim, perşembe günü fazla işi yoksa, kocaman bir buket çiçek bırakmayı isterdim, eğer beni götürebilecekse. Doğrusu ona benzer bir şeyler yapmam lâzım, bir yolunu bulurum elbette.

Daha olmazsa yine Schierano'larla yaparım o işi.

Ben az ilaçlıyım bugün de, yani çok iyi.

Selahattin Hilâv'a çok selâm, Muhsin'i de göremediğime üzüldüm.

Simone'a (Lurçat) bir mektup yolluyorum. Dr. Truc'la Sœure Hellena'ya da hazırladım, yarın Octavio ve Sullivan'a, dün Sabahattin'e, öf, bıktım mektup yazmaktan.

Bir sana yazmak sıkmıyor, çünkü *13 Quai St. Michel*'in 5'inci katına çıkıp, kapının altından geçip, eline

varıp daha pek iyi uyanmamış gözlerinin içine dalıp yüzüyorum, ne keyif!

Abidin

24 NİSAN 1967

Sevgilim,

Sensiz geçirdiğim her saniyeye kızıyorum, zar zor bir ay geçti, dişimi sıkıp sabrediyorum ama alışamadım gitti sensizliğe. Bereket versin seni öylesine sindirmişim ki içime, uzak da olsan yalnız değilim büsbütün.

Mektubuna katıldım gülmekten (komşular delirdim sanmışlardır). Bre aptal, seni sevmekten başka hiçbir "önem"im yok! Ya da senin tarafından sevilmekten başka...

Dün yeni ilaç yüzünden iyi değildim, bugün durdurttu doktor, önce iki gün karaciğerimi düzeltmek için haplar, sonra da başka bir antibiyotik denenecek. Neyse, iki ilaç normal gidiyor, *Strepto* ve *Risnifon*, üçüncüsü, şimdiye kadar, fazla geliyor, iyice sersemliyorum, içim karışıyor. Üçüncü ilaçsız olduğum için bugün iyiyim. El omuz hikâyesi romatizma bence, ameliyattan önce de vardı, belki biraz daha hafif olarak.

Bacak ağrısı yüzeyde, duşla sakinleşiyor.

(Bugün hava kapalı ve soğukça olduğu için yapamadım duşu.) Yüzüm iyi, hareket edince, konuşunca, oyalanınca pek bir şeyim kalmıyor. Kendimi biraz fazla "dinliyorum," ama çaresiz, yatmak lâzım günün yarısı boyunca. Şu sırada Chaplin'i okuyorum, çok iyi oyalıyor, komik filmlerini yaptığı günler çok ilginç, bir sürü şeyler düşündürüyor, iyi bir yazı konusu. Piyes'i tekrar başlamadım, sinirlerim piyese göre değil daha, fakat sabırsızlanıyorum, Gatti'ninki güzele benzer, benimki bir

bakıma belki daha iyi olacak. El resimlerini beğenmene sevindim, satman da iyi olmuş. Gönderdiğin para gelmiş, şimdi gidip alacağım, 50 Frankım vardı daha, ancak Schierano'ya borcumu ödemiş değildim. Geçenlerde evinde bulamamıştım Antibes'e gittiğimde.

Bazin'ler dün telefon ettiler, bugün de koskocaman bir kek (taptaze) posta ile geldi, bir de içinde çiçek! Ne hoşuma gitti, bütün komşulara yedirdim.

Dün de 23 Nisan, doğum günümmüş gibi bir pasta, nedense! Onu da paylaştık, "müdüriyet" tarafından.

Hamit'ten* hoş bir mektup geldi. Velhasıl beni merak etme, ilaçlar uymayınca, kendimi savunuyorum.

Güzinim, Güzinim, Güzinim!

Abidin

Hamit Batu, Abidin'in gençlik yıllarından dostu. Diplomat.

Güzinim,

Sana dün yazdığım gibi yaptım, yani Delaporte'un beni yarın iki düzine gülle almasını, *Hôtel du Cap*'a götürmesini sağladım (saat 2'de). Şimdi Dalsace telefon etti, yarın beş dakika için uğrayacağımı söyledim, illâ yemeğe davet etti, olmaz, kahveye gelirim, dedim, arkasından Annie telefonu kaptı, pazarlıklar sonucu 5'te gideceğim, şimdi Delaporte'a tekrar telefon etmeli. Akşam yemeğe kalmamı, beni geri getireceklerini söylediler, neyse, çocuklar gidecek, hangi saatte olacaksa olacak.

Aklıma önce abuk subuk gibi gelen bir düşünce geldi, Gisèle'e ya da kocasına söyle, otel ve de yemek fiyatına bir haftalığına bir salapurya gemi tutulabilir sanıyorum. Karasuları dışında, istedikleri gibi toplanabilirler, ister İngiltere, Fransa ya da İtalya'dan hareket ederek. Yanlarına gazeteci ve fotoğrafçıları da alırlar, açılırlar. Denizde hiçbir "millet ya da hükümet" sorumlu değildir. Adalet korsanlığı gibi bir şey! Marsilya'da (hele Gisèle, Deferre'i* tanıyorsa) böyle gemiler dolu. İlerici yatın sahibi olsa da olur, fakat ufacık gemiler de var. Az sarfiyatı olur, çünkü makineyi işletmek zorunda değiller, açılıp duracaklar 30-40 mil ötede. İtalya'da da, Cezayir'de de böyle gemiler kiralanabilir.

Her akşam telsizle tebliğlerini yayınlarlar.

İngiltere'de korsan fenerlere de kimse dokunamıyor,

* Gaston Deferre, o dönem Marsilya'nın sosyalist Belediye Başkanı.

hatırlıyorsan bu yaz neler olmuştu. Yer bulamamış olmak bir yenilgi olacak, gemi, yelkenli, ne ise reklam bakımından da müthiş tutar, televizyon, sinema, fotoğraf hakları seyahatin bedelini öder.

Önce deli görünüyor bu hikâye, fakat düşündükçe imkânsız değil gibime geliyor, eğer gemiyi kiralama fiyatı çok fazla değilse. Tabii gemi sahibi emin kişi olmalı, böylesi bulunur sanıyorum. Sessiz yapmalı işi, açılınca 6'ncı filodan başka (!) korkuları yok, onlar da bir halt edemezler. Gör anlat Gisèle'e. Önce şaşırtıcı, fakat bence olabilir. Vizalarda zorluk varsa, bir İtalyan limanından, İngiliz limanından da olabilir. Kim ne karışır? Turizm mevsimi başladı inadına, gökle deniz arası, tartışırlar, şahit dinlerler, duyururlar seslerini. İşin zırtapozluğu, daha çarpıcı olan bir oteldeki toplantıdır. İşte sana klinikten bir düşünce, belki yakışıksız, pek bilemiyorum.

Ant geldi, sana yarın gönderirim, fotoğraflarımız filan basılmış, komik ve şanlı bir şekilde, gelecek sayıda devamı. Bu sefer Pertev'le ben.

Annenin mektubuna nasıl istersen cevap ver. Öteki, Rasih'in paraları, gelecekse, toptan bir şey satın almak daha doğru gibi... Borç hikâyeleri tatsız.

Sevgilin Abidin

İşbu mektup telefondan önce yazılmıştır.

Sevgilim,

Sana iki gündür mektup yazamadım, ama öyle telâşlar içindeydim ki, anlayacaksın, evvelsi sabah pat diye Mehmet Ali'den mektup geldi, 25 akşamı geliyorum diye. Aman nasıl olur, telefonlara sarıldım, kimseleri bulamam, haber bırakırım, aramazlar, çıldıracağım! Tâ akşam onda Gisèle'i buldum. Eyvah, gelmesin, demez mi, e aklınız nerede idi be birader. Dün, bütün gün, ne telefon ne bir şey.

Ben de Abdelmalek'le akşam onda Orly havaalanına gittik ve de Mehmet Ali geldi! Meğer ona telgraf gelmiş, Stockholm vizası alın ve gelin diye, el netice, şimdi (saat 17) toplantıdalar bir karara varmak için ve belki Stockholm'a gideceklermiş. İş kalırsa, Mehmet Ali'yle sana geliyoruz bir iki gün için! Sevincimden uçuyorum, zaten dün gelir gelmez nasıl olsa Abidin'i görmeden gitmem dedi. Hôtel Lutecia'da şimdilik. Yani şimdi gelmese de sana gelecek, geleceğiz. Daha nasıl geleceğimiz belli değil, vakit olursa bizim arabayla ve Pierre'le (arabanın aküsünün dolması gerek) bakalım.

Seni uzun uzun konuştuk. Yunanistan, Kanarov, Mehmet Ali, biraz sersemledim doğrusu; halbuki sana yazacak birçok şeyim vardı. Ne idi, hiçbiri aklımda kalmadı!

Azra'dan da bugün mektup var, o sana mayısın 13 ya da 14'ünde gelecek.

Sana bugün telefon da edeceğiz, erken kurtulursa.

Madame Hackett, 15 gün sonra resimleri gelip görecek, ama seçmek için, seni beklemek istiyor.

Çok öperim. *Milliyet*'i yolluyorum. Erduran'ın yazısını çok beğeniyor Mehmet Ali.

Güzin

Sevgilim,

Şimdi Bourget'den geliyorum. Mehmet Ali, Londra üzerinden Stockholm'a gitti. Ayın 9'unda döneceğini umuyor. Ve seni görmek için bir günlüğüne oraya gelecek. Nasıl geleceği meselesini henüz bir karara bağlamadık, belki en basit ve en doğrusu trenle gelmesidir. Bizim arabayı çıkarıp (nasıl olsa mayısın ortalarına doğru çıkarmayı düşünüyordum) Pierre'i de alarak, bir gecede gelebiliriz. Mehmet Ali hemen döner, ben birkaç gün daha kalırım, Azra da 13-14 Mayıs'ta seni görmeye gelecek, ondan sonra, gene yanımda Pierre ya da Tiraje olmak şartıyle (daha Tiraje gelmedi ya) Paris'e dönerim. Bu planı, bu akşam Pierre'le konuşacağız. Ya da ben Mehmet Ali ile trenle gelir döneriz. (En az masraflı formül.) Belki de benim de Mehmet Ali ile gelmem gerekmez. Benimle baş başa kalamamış olacaksın. Yani şaşkın ve kararsızım. En hoşu otomobille gelmemiz muhakkak. Bir de sen fikrini yaz. Ben zaten bu günlerde sersemledim!

Mehmet Ali çok rahat, nikbin ve emin.

Burada olmadığına toplantının çok üzülüyor; orada buluşur, candan laf ederdik diyor.

Evvelsi günü hep beraber geçirdik, ille dışarda yemek yemek istedi, öğleyin bizim Mme. Aimée'ye götürdüm, ama akşam daha neşeli bir yer olsun diye *rue Canelle*'daki İtalyana gittik, beğendi, tabii bana hiç para verdirmedi. Üstelik de borç harç içinde yapıyor bütün bu seyahatleri. Ne ise çok hoş geçti, dün görüşemedik, akşam

da Marduran'larla filan yemeğe davetli idi; fakat ben Selahattin Hilâv'la buluşmuştum, küçük Cluny'de oturuyorken, akşamüzeri karşı kaldırımdan Mehmet Ali bizim eve doğru gidiyordu, S. Hilâv koştu arkasından, ne ise biraz oturduk üçümüz, o ille *Capoulade* kahvesini arıyor, evvelsi gün oturmuştuk orada güneşte. Mini-kızları beğenmiyor, hele saçlı oğlanları hiç. Bourget'den dönüşte, otobüs beni tam saat 1'de *İnvalide*'de bıraktı, haydi, bu saatte, Tutankamon'u bir deneyeyim dedim, gittim ve rahat rahat girdim, gene doktora kartı ile 2,5 F. Çok ama çok beğendim, anlatılması zor bir üstünlük duygusunun ifadesi... Küçük heykel, eşya, elmasların zevk derecesi belki hiçbir uygarlık tarafından erişilememiştir, olacak şey değil. İsa'dan 13 yüzyıl önce!! Her ne ise Mehmet Ali'nin haklı gururundan sonra, sadece Tutankamon'unkini çekebilirdim! Sen yanımda yoktun, Nâzım'sa öldü. Bari, Tutankamon'a gideyim dedim!

Sesini, geçen akşam o kadar beğendik ki ikimiz de ayrı ayrı. Zaten yepyeni bir ses haberin olsun. Ara Güler tekrar telefon etmedi. Christiane'ın telefon numarası bende yok, senin defterlerinde.

Sen nasılsın? Doktorla tekrar ne zaman konuşacaksın? Yeni bir tedavi planı var mı? Yoksa iki ilaçla mı iktifa edecekler? Hamburger'in raporunu gösterdin mi? Tekrar Dr. Truc'a gidilecek mi?

Resim, suluboya yapıyor musun? *Ant*'ları aldım, yenilerini de yolla.

Çok öperim. Dün akşam Lil'lerde, Chaucel'ler, bir de iki züppe yemekte idik. Gala menü'lerden biri idi! Bir hafta için Londra'ya gidiyorlar.

Güzin

Yarın akşam, gene Kemallere gidiyorum.

2 MAYIS 1967

Sevgilim,

Araya şu bayram günleri girince, birbirimizi kaybettik, öyle şaşkına döndüm ki sorma... Senden de hiç haber yok! Ama nasıl olsun?

Ben pazar günü Cannes'a indim, festival binasında ilk rastladığım kişi Nelly, bir saniyede 10:45 filmi için yer buldu; ondan önce *Ulysses*'i yapan rejisörün basın konferansına uğradık, o plaja gitti ben filme. Çek filmi, orta. Çıkınca Carlton'un karşısında Voillier plajına gittim, Christiane Rochefort ve başka tanıdıklarla lak lak (güneşte değil), sonra da Nelly'nin sevgilisi ya da nişanlısı, Pagode sineması müdürü ile yemek yedik, öğleden sonra tekrar film. Çıkınca Paris'ten tanıdığımız bir Türk karı kocaya rastladım. Çocuk mimar, hanımı da mimarî bir dergide çalışan, adlarını bir türlü ezberleyemedim, onlar beni otomobille hastaneye getirdiler.

Arada, Christiane Rochefort, "Fotoğraf bulursan sana bir basın kartı veririm" dedi.

Topu topu (pazar olduğu için) sokakta şipşak renkli foto çeken bir herif bulundu, biraz tuzlu, 2.000 Frank, fakat fotoğraflı şanlı bir basın kartım var, içerde, bütün festival boyunca, günde üç film, bir sürü de davetler vs. *Ant*'a bir iki yazı yazarım, böylece yalancı da çıkmamış oluruz. Elbette haftada ancak üç-dört kere inerim, o da sanırım kimi sefer yarım gün. Sadoul'lar seni sordu, Christiane tabii. Cournot* bu sefer neden-

* Michel Cournot, o yıllarda *Le Monde* ve *France Observateur*'de film eleştirileri yazıyor.

se çok arkadaş, yemeğe davet etti, iki sefer, fakat vakit olmadı. Bugün erken döndüm. *Bomba* (hani Londra'da görmüştük) filminin genç rejisörü, çok şaşırtıcı bir film daha çevirmiş, onu gördüm bu sabah. Dün de öyle yaptım. Dünkü film dehşet değildi, fakat İsveç filmi şiir dolu.

Sabah, Ara'ya rastladım, bir de arkadaşı. Otomobille yeni gelmişlerdi sakallı filan, hadi onlara da basın kartı çıkardık. Neyse pek yorucu değil bu işler, çünkü her şey festival sarayında.

Gazeteci salonları vs. var. Dalsace'la telefonda konuştuk, aramışlar bulamamışlar, tekrar birlikte yemek yememizi istemişler. Ne ise hediyelere çok memnun oldular. Çiçeklerin parasını Delaporte'a ödedim. Festival hikâyeleri de biraz sarstı bütçeyi. Neyse, kırk yılda bir olur. İstersen bana 15.000 gönder (eski tabii). İlk paradan benim bankada 90.000 vardı. Yarın şehre gitmem, ya öbür gün, ya da daha öbür gün giderim.

Dün de hastane halkı şehre inmişti. 1 Mayıs diye. Bugünse bahçede cazlı mazlı bir şeyler oluyor, gitmiyorum. M. Ricard'ın ziyafetine gitmedikten sonra! Neyse, hoş bir aranâme. Christiane'ın sempatik bir sevgilisi var, İngiliz şairi.

Cournot, neden filmi* getirmedin diye şaştı, sahiden de festival dışı gösterilebilirdi.

Mektubu kısa kesiyorum, posta vakti.

Çabuk yaz, yoksa kalkar gelirim kaçıp!

Müş!

Abidin

Ama nasıl göreceğim geliyor!

* Söz konusu film, Abidin'in 1966'da Londra'daki Dünya Kupası'nda gerçekleştirdiği *Goal* filmi.

Sevgilim,

Bu sabah kartınız geldi. Lil de kart almış, Cécile, ona, Abidin ayın sonunda Aix'e gelecek diye yazmış, herhalde bu tam bir karar değil, muhtemel bir karar değil mi? Bu sabah Chait de telefon etti, on gün kalacaklarmış, tekrar telefon edecek.

Ben her gün dört sahifelik "pensum"umu yapıyorum. 17'sinden önce bitecek. Annemden de mektup aldım, Niyazi'ye (annemin adresine bir zarfın içinde) bir kart yollasan iyi olur, tekrar bacağından ameliyat olmuş. Bir de Bessi'lere yazdın mı?

Herkes gidince, gene sipsivri yalnız kaldım. Bu akşam sinemaya gideceğim.

Nermin'den mektup aldım gene (*best specialized film of the year**) olarak hem *Times*, hem *Daily Express*'de okumuş, *Goal*'ün armağan kazandığını. Nermin diyor ki, "Düşündüm ki, Abidin'e bir "Oscar" değilse de bir madalya verilmiştir."

Armağanı veren galiba, *British Film Institute - 81, Dean St. W.1*- Gazetelerde senin ismin de geçiyormuş.

Sen de bana mektupları kestin.

Evin halini görsen, facia. Gene asansör işleri başladı, bu sefer, demir putreller takıldı ama pislik tarif edilir gibi değil. Apteshanenin tavanı çöktü, işçi içine düştü! Işık

* Nermin Menemencioğlu, İngiliz basınında çıkan övgülerden söz ediyor.

yok orada, toz toprak içinde, dün sabah ne komşu ne ben kapıyı açamadık! Kürekle temizlediler kapının önünü, çıkabilmemiz için. Bu arada, ev sahibi ile uzun pazarlıktan sonra ve oğlu ve gelininin desteği ile yarı yarıya bizim sıcak suyu yaptırdık. Şimdi bol akıyor. Sen geldiğinde sonbaharda her şey tamam olacak, herhalde, atölye de boşalmış olur. Ben, Hüseyin'in bozuk olarak getirdiği pikabı tamir ettireceğim ve plaklarla getireceğim Aix'e, yeni plaklarla.

Lia'ya rast geldim, senin sergini 29 Kasım yerine 29 Ekim'de yapmayı tercih ediyor, satış bakımından daha elverişli buluyor o tarihi. Yeni *Ant*'lar varsa yolla.

Çok çok öperim.

Güzin

3 MAYIS 1967

Seni merak ediyorum.

Bugün de mektup gelmedi!

Ben uslu uslu odamda çeşitli haplar yutuyorum, hava soğukça.

Festival üstüne bir yazı yazıp gönderdim.

Lucio ile Milvia'dan çok hoş fotoğraf ve mektup geldi, bebek Napoli'nin kralı olacak.

Sana *Ant*'ları gönderiyorum.

Yarın Cannes'a belki gitmem, soğuk olursa.

Güş, seni kaybettim, sesin çıksın, uzay boşluğundayım, bir yandan yalnız gelirsen daha iyi, öte yandan o takdirde gelmen gecikecek değil mi?

Tatsız. Gelebilince gel, uzatma.

Azra'dan da bir mektup aldım, o da seninle nerde buluşacağını kestiremediğini söylüyor.

Bence hiç değilse üç-beş gün kalmalısın.

Öperim.

Abidin

3 MAYIS 1967

Sevgilim,

Cuma sabahı, Dalsace'larla yazmış olduğun kart geldi. Ondan sonra hiç mektup almadım, bugün muhakkak gelir sanıyordum, senden bir şey çıkmayınca bir bozulmuşum ki, radyodan gelen, yeni iş mektubuma bile sevinemedim. Yani sen bana, cuma, cumartesi, pazar, pazartesi ve de salı hiçbir şey yazmadın. Yoksa fazla bir yorgunluğun mu var. Cicim bir göreceğim geldi ki... Ama yazmak için kendini sakın zorlama... bir seviyorum ki seni hiç bilemezsin!

Anlatacak o kadar da çok şey var ki, nasıl sıralayacağımı bilemem. En önemlisinden başlıyorum. Abdelmalek karar verdi. Mehmet Ali dönünce ki, pazartesi tahmin ediyoruz, salı günü (ya da çarşamba – Mehmet Ali'ye bağlı) onun otomobili ile geliyoruz; Mehmet Ali bir günden fazla kalamayacağına göre, o trenle döner, biz ise 16 Mayıs'a kadar kalacağız. Azra sana yazacak, onu 14-13'e koy ki fazla kişi bir arada olmasın. Sonra efendim bu sabah, radyodan mektup geldi, yeni bir ders "*Français per la Radio*"* çevirisi, 73 sahife, 21.30 F. Bu seferki konu "*Promenade Artistique à Paris.*"** Çok sevindim hemen kabul mektubu yazdım. Ondan sonra evvelsi gün Nunu geldi!

Sen herhalde festival âlemine kapıldın... bana yaz; herhalde daha az yalnız hissediyorsun kendini, epeyce

* Radyo ile Fransızca

** Paris'te Sanat Gezintisi

hareketli bir ay olacak senin için. Ama sakın kendini yorma. Oranın disiplininden çıkma. Hoş çıkartmazlar ya. Bana bacağını, ellerini, her tarafının ne durumda olduğunu ara sıra yaz. Çıkma tarihi konusunda yeni bir görüşme oldu mu? Haziran ortası tarihi bâki mi? Sensizliğin, sevinçli bir sabırsızlığı başladı içimde, özellikle hoş bir müzik dinleyince kendini gösteriyor.

Besse'ler tekrar telefon edip, çağırmışlardı, çok yakın ilgi ile sordular, onlara iki satır yazarsan iyi olur.

Simone'la 1 Mayıs günü yemek yedik. *Bûcherie*'de sonra sinemaya gittik. Sonra bize çıktık, senin ona yazdığın mektubu okuttu, çok beğendim o mektubu, bir şaheser, antolojilik.

Octavio, burada imiş, dün bir *vernisaj*'da görmüş George.

Seni çok öperim. Fanchette bu günlerde seni arayacak. Her ihtimale karşı, gelecek sah olabilir belki, salı, çarşamba ya da perşembe gününü açık tut, sana herhalde pazartesi telefon ederiz.

Lülüşüm nasılsın?! Bir bilsen...

Güzin

5 MAYIS [1967 ?]

Bugün de mektup yok!

Merak ediyorum, aksi gibi telefon edecek param yok.

Hastalandın mı ne?

Gazeteleri gönderiyorum, şu halde?

Sana *Goal* filminin *Cumhuriyet*'te çıkan ilanını gönderiyorum, belki gözünden kaçmıştır. Bu sabah doktorlar uğradı (dört gündür kimse gelmemişti).

Tatsız üçüncü ilacı (önce perfüzyon, sonra da toz halinde verilen) kaldırdılar... Öf, berbattı, kurtuldum. Ayrıca çok iyi buldular, 72 kilo. Kan tahlili vs.

Neyse, ben de daha iyi buluyorum, ama o ilaç karaciğerimi ve bağırsaklarımı sarstı, boşuna... Bir de ellerim, tabii söyledim, bir iki ilaç veriyorlar. Tek sıcak su iyi geliyor.

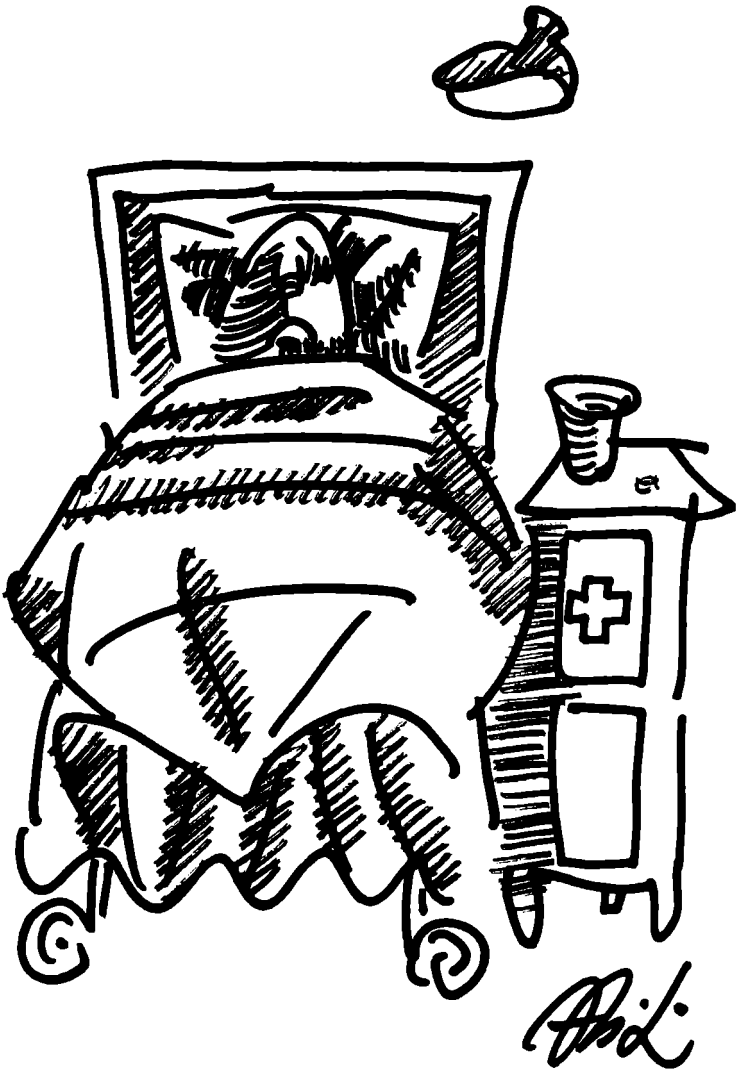
Dün kısaca indim ve döndüm, filmler berbattı. Bugün inmiyorum, yarın belki, pazar muhakkak, çünkü Nelly' nin filmi var.

Pazartesi öğleden sonra da, çünkü Antonioni var.

Artık yaz!

Öpmem sonra!

Abidin

[PARİS] 5 MAYIS 1967

Sevgilim,

Tam bir haftadır senden bir şey gelmiyordu, hiç merak etmiyordum, ama bir küf durumdaydım ki... dün sabah hele tam *panik* oldu, ama meraktan değil, feci bir eksiklik... anlatılması zor... Ne ise bu sabah iki mektubun birden geldi... Üff... bir sevinç, her şey silindi kafamdan... Sade sevinç. Hoş vakit geçirdiğine çok memnun oldum. Bu akşamüzeri 150 Frank yollayacağım.

Bizim Abdelmalek'le önümüzdeki hafta gelişimiz kesinleşti. Ama tam günü Mehmet Ali'nin dönüşüne bağlı. Bana salı, çarşamba olur gibime geliyor. Bakalım, telefon ederim sana.

Azra, Cenevre'deymiş ama, galiba sana gelemiyor. Gene programını değiştirmiş ve 16 ila 17'sinde Paris'e geliyor; biz Abdelmalek'le 16'sında Vallauris'ten hareket edip 17'sinde Paris'te olmayı düşünüyorduk. İcap ederse ben bir iki gün önce trenle dönerim. Azra tam cevabını sana yazacak, yani Paris'te oluş tarihini. Karmakarışık bir durum ama önemi yok, düzelir, o telâşlı Güzin'den eser kalmadı! Senin ameliyat o yönümü de kesip attı.

Tek arzum ne şimdi biliyor musun, tenhaca, bahçeli bir yer, sen ve ben ve gündelik sakin çalışmamız ve sana sakin güzel ev yemekleri hazırlamam. Ve fazla bir şey cereyan etmeyecek, sabah uyanacağız, sonra kahvaltı, sonra, güneşli bir gün yayılacak ortaya, sonra öğle, sonra yatacağız, kitap, uyku, beraber çarşı, kitapçı, belki bir

ahbap, akşam olacak, gene beraberiz, elektrikleri yakmak zamanı gelecek, sen *Le Monde*'u okuyacaksın, resim, yazı, tez; mini tartışmalar, çok mini ama. Sonra güzel ve kıymetli başını kolumla sarabileceğim. Bir de kirpiklerin tabii, sonra gece senin nefes alışın, püf bir uyku...

Alice dün davet etti, gidemedim. Çünkü Tiraje'yi gidip karşıladım. Galiba yarın ya da ertesi gün beraber yemek yiyeceğiz. Şimdi, o mimarın güzel hanımı davet etti yarına, Ahmet Emin Yalman filan ve Mahmut olacakmış, galiba serbest değilim dedim, pek canım istemiyor bu tür Türkleri.

Nevin Menemencioğlu telefon etti ille görüşelim diye. İnşallah dönüşümde dedim. Ne oldu hepsine birden, anlayamadım. Herkes seni sorup duruyor.

Ben onu bunu bilmem, her şey vız gelir, sen de sen!

Pierre, Abdelmalek'e, ben de sizinle gelmek istiyorum, demiş. Henüz görmedim, vazgeçirmeye çalışacağım. Sana yazdığı, o deli mektubu okudum, kapının altından bırakmış, onu Chamonix'e göndermekten başka çare yok. Sakın, oturup ona cevap vermeye kalkışıp yorma kendini. Niyazi Berkes ay sonunda geliyormuş.

Ben geldiğimde, herhalde baştabible görüşürüm değil mi?

Lülüş, cicim, bilsen...

Güzin

[PARİS] 6 MAYIS 1967

Sevgilim,

Benim mektupların neden geciktiğini anlamadım, yoksa evvelsi günü sana yazmadım mı? Kafamda her saniye sana mektup yazdığım için öyle bir dalgınlığa gelmiş olabilir.

Dün öğleden sonra sana yazdığım mektuptan beri ne cereyan etti? Bir düşüneyim. Evet: Assurance Vieillesse'e* bir mektup yazıp durumu ve vergi dairesinden dün sabah aldığım kâğıdı anlatıp yolladım; Tiraje geldi, onu evde yalnız bırakıp, sana para yollamak için postaya gittim. Sonra evde yemek yedik. Geç vakte kadar konuştuk. Senin Sabahattin'e yolladığın mektup, masasının üstünde duruyormuş. Hayrünnisa hastalığın ve durum hakkında panik yaratmak istemişse de, Tiraje *kontrpanikle* ile herkesi yatıştırmış. Şefika Hanım ve Minâ çok ilgi ve muhabbetle hep senden bahsetmişler ve hiç aşırılık göstermeden. Ferit'i görmüş Tiraje, sudan çıkmış balık durumunda perişanmış. Bu sabah Azra ile telefonda konuştuk. Cenevre'den, sana önümüzdeki hafta gelemiyor, haziran başında gelecek, buraya da 17'sinde, yani benim dönüş günüm gelecek. Abdelmalek telefon etti, hemen gitmeye hazır, araba revizyon edildi filan, fakat Mehmet Ali'yi bekliyoruz, hiç haber yok. Bu sabah Mahmut Dikerdem telefon etti, akşam üzeri gelecek. Senin radyo röportajını dinlemiş, çok hoşuna gitmiş. Uzun uzun anlattı, bayılmış.

* Yaşlılık sigortası

Senin sıhhi durumun üzerine verdiğin haberler iyi, fakat gelip kendim görmeliyim artık, o zaman tam anlayacağım. Kilo 72, az buldum.

Çok öperim. Üzüldüm mektupsuz kaldığına.

Resim yapıyor musun?

Artık beraber saatlerimiz başlasa.

Güzin

[PARİS] 8 MAYIS 1967

Sevgilim,

Durum çok karıştı, şöyle ki, Mehmet Ali perşembeden evvel, hattâ belki cumaya ancak geleceğe benziyor. Bu vaziyette ben onu beklemek istiyorum, çünkü giderken dönüşte Paris'te bir gün kalıp, sana gelecektik beraber ve orada da bir gün kalıp Türkiye'ye dönecekti. Şimdi, bir de geç kaldım diye hiç gelemezse sana, ben de onu beklemeden, şimdiden gelirsem sana... ama sonra tekrar göremeyeceğim... birtakım siparişleri de bıraktı bana Rodi ve Siret için, diğer taraftan Abdülmalek de ille gelmek istiyor ve alesta bekliyor ve de 18'inde Paris'e dönmüş olması lâzım. Zaten ben de öyle, üstelik 17 Mayıs'ta genel grev var.

Azra 17'sinde güya bana geliyor, Radyo işi... Velhasıl çorba. İşin içinden çıkamadık demin telefonda. Yarım saat sonra, düşünüp taşınıp tekrar kararlaştıracağız. Ben, Mehmet Ali'yi bekleyip, cuma ya da cumartesi trenle geleyim ve de çarşamba akşamı trenle döneyim diyorum.

Gelip doktorlarla seni bir konuşmak istiyorum. Ve de görmek, düşündüm ki istersen 24 saat izin alabilirsin galiba eğer uygun görürlerse.

Ne ise sen bu arada gene kendine iyi bakıyorsun ya!

Festival seni fazla yormasın? Dikkat et.

Çok operim.

Güzin

[CANNES] 8 MAYIS 1967

Sevgili Güzinim,

Dün ve bugün mektuplarını aldım, içim rahat etti. Verdiğin haberler çok hoş, radyo çevirisi şanlı!

Madam Hackett'ten mektup geldi, resmi gelip seçecek, hediye etmemden çok memnun. Öyle olmasını tercih ediyorum.

Şimdi Antonioni'nin filminden çıktım, sana kahveden yazıyorum. *Blow Up* önemli film değil, tek meziyeti, yaz boyunca gördüğümüz Londra'da geçmesi, Chelsea, parklar filan. Pop elbiseli kızlar, acayip oğlanlar, kızlar, Antonioni'ye göre zayıf bir film. Kazanamayacak bence.

Dün çok güzel bir Çek filmi seyrettim, ödülü alabilirdi, fakat festival dışı koymuşlar.

Herkesi görüyorum. Dün Ara ile [Güneş] Karabuda adında sempatik bir aile ile tanıştım. İsveç'te çalışıyorlar, İlhan'ın arkadaşları. Cournot ile ahbaplık ediyoruz, daha bir sürü insanla. Artık tekrar kapanacağım biraz, fakat çok iyi geldi bu değişiklik. Unutuyordum, Nelly'nin filmi iyi değildi, üzüldüm. Bütün gördüklerimi hesaba katarak söylüyorum, benim film hiç fena değilmiş! Farkına varmamışım.

Hava bugün çok tatlıydı, ne serin ne sıcak, Festival'de pek kalabalık değil, insaflı bir kaynaşma var.

PAS adındaki ilaç kesileli, müthiş rahatladım, ötekiler rahatsız etmiyor. Bacak daha iyi.

Parayı aldığımı yazdım mı?

Bakalım gelme işin nasıl bir şekil alacak?

Haberlerini bekliyorum. Tiraje'nin adresini yaz, ona da iki satır mektup göndermem lâzım.

Sev-gi-li-Gü-zin-müş-ap-tal-se-nin-le-ben-ev-li-mi-yim?

Ne-iyi!

Abidin

[PARİS] 10 MAYIS 1967

Sevgilim,

Mektubuna, anlattıklarına o kadar seviniyorum ki... Gerçekten çok iyi oldu bu festival sana, lâzımdı... Seni normal havana soktu. İşte böyle bir şenlik tertip etti Allah senin için... Tedavi programına dahildi!

Şimdi Mehmet Ali'den bir kart aldım, yarın geliyor ama kaçta olduğunu yazmıyor, yarın akşam herhalde Paris'te geçirir ve eğer Türkiye'ye geç kalmadı ise, cumaya trenle geliriz. Yani cumartesi sabahı oradayız. O, bu halde aynı akşam dönecek. Ben diyorum ki, sen her ihtimale karşı cumartesi için izin çıkart, ama eğer bu son günlerde fazla çıktın ve yoruldunsa, Centre'da kal, biz yukarı çıkarız, bunları telefonla cuma sabahı kararlaştırırız.

Eğer cuma final için, sabahtan inecek isen, sen bana erken telefon et. Yoksa ben sana ederim. Bütün mesele bizim gelmemiz, seni hiçbir şekilde yormamalı.

24 saat çıkma meselesini de ona göre al ya da alma. Tiraje'nin adresi, *Hôtel Nicole, rue Nicole, Paris 5.*

Sana kadife kostümünle alpaga kostümünü getireceğim.

NASIL
göreceğim geldi!

Güzin

Güzinim,

Festival umurumda mı! Elbette ki hiç kıpırdamam haber alıncaya kadar. Bu mektubu alacağın sırada, herhalde telefon etmiş olacaksın, ya da edeceksin. Ben izni alır, sizi karşılarım cumartesi sabahı.

Bence yarın Mehmet Ali'yi Rouleau ile mutlaka görüştür, bir gün bile geç kalsa, şu sırada bence sesini duyurması lâzım Fransa'da. Eğer çok yorgunsa, gelemiyor ya da gelmesi ona fazladan bir yorgunluk ekleyecekse, hasretime rağmen sineye çekerim, her şeyden önce sağlığına bakması lâzım.

Dönüşte *Observateur*'den P. Lantin ile de görüşmesinde fayda var. Abdelmalek o işi düzenler.

Bu gazetecilerin Türkiye'deki durum üstüne, en yetkili ağızdan bilgi edinmeleri şart.

Aynı fırsatı tekrar yaratmak zor olur. Senin de kalmanda fayda varsa (Rouleau'yu eve davet edebilirsin), kal. Bence Russell mahkemesinden bile daha önemli, şu sırada Türkiye'de olan bitenlerin duyurulması. Öylesine bir sessizlik var ki, memleketin sorunları üstüne, öylesine bilgisiz bırakılmış ki dünya halkoyu, demokrasiyi boğuntuya getirmek isteyenler için âdeta bir çağrı! Mehmet Ali'den rica ediyorum, gecikse bile Paris'te yazı yazabilecek kişilerle görüşsün bu şart. "Duygusal" çıkarımı feda etmeye, bu sefer Mehmet Ali'yi görmemeye bile katlanabilirim bu uğurda! Mehmet Ali kafa sallayacak, "Vatan için neler yapmaz" diyecektir "Şu

Labdüş..." İşte böyle, Racine ya da Corneillevâri bir durum.

Konuyu değiştirelim, sen ne akıllı kızsın, kadife pantolon için sana yazacaktım. Hayda! 1-2-3 gün sonra seni göreceğime âdeta inanamıyorum sevincimden!

Son *Yön*'de Nâzım'ın ağzından sanat düşünceleri çıktı, fakat ikinci tefrikası, birinciyi almadım, evde varsa, getir!

Apartman halkına selâm.

Mektupta filan öpmüyorum artık, sahiden öpmeyi bekliyorum.

Abidin

Canım,

Çok şaşırtıcı üç gün yaşadık.

Karnaval arabalarından fırlayıp yanı başımda çıkageldin, ne güzel! Gülüşün, ağlaman, kimsede olmayan içtenlikle varlığın, siyah kadife kasketin, inatçı alnın, çocuk gözlerin, olaylara paldır küldür koşan küçük ayakların, güzel yağmurluğun, çiseleyen yağmur, Antibes'de fırtına, arkasından sessizlik, otel odamız giderayak, Vallauris tepesinde dalga dalga sis, ne iyi oldu gelmen.

Bu sabah gazete geldi, üstünde el yazın.

Aralıksız, sen varsın her günümde. Ben bugün ilaçlar yutup uzun uzun dinlendim.

Yorgunluğumdan değil, gözlerimi kapatıp seni görmek için. Daha ne çok konuşacaklarımız vardı! Tükenecek gibi değil, nasıl olsa, uyku sersemliği ile bu sabah, sana bir şeyler söyleyecek oldum, ne idi, bilmiyorum şimdi?

Azra'nın yanında oluşu beni sevindiriyor, bir dertleşirsiniz ki, dünya yıkılsa farkına varmazsınız!

Azra'yı çok öperim. Onun St. Michel'de oluşu, berabermişiz gibi sevindiriyor, herhalde buraya kıyasla, o evin içinde daha çok yaşıyorum da ondan.

Şimdi, yani öğleden sonra hava açtı, korkarım yol boyunca yağmurlara dalmış olmalısınız, biraz merak etmiyor değilim. Ama gelmeseydin ne eksiklik olurdu, ne yazık olurdu değil mi?

Can, ikinizi de çok öperim.
İçim sevinçli, ellerim sana değdi.
Abidin

Başka zarfım kalmamış!

Sevgilim,

Mektubuna ve Kalaschnikof'un çıkma konusunda nikbinliğine çok sevindim, bakalım ne olacak?

Biz bugün, Azra ile çok deli bir gün geçirdik. Sabah evden çıktık, köşedeki kahvede kahvaltı ettik ve saat onda, yani açılma saatinde *Galerie Lafayette*'e gittik! Ve... saat ancak beş buçukta çıktık! Arada sadece bir saat civar kahvelerin birinde bir sandviç yedik. Neler almadık, bu arada Azra'nın *traveller cheque*'lerinden faydalanıp ben de bir pantolon aldım; 20 Frank tuttu, derken bunu bana hediye etti Azra. Öyle olunca, ben kendime bir pantolon daha aldım, gene seyahat çekleriyle 24 Frank'ı buldu, biri keten küf rengi, ötekisi kadife koyu bal rengi, ikisi de çok biçimli. Azra iki tayyör, biri yünlü jarse, biri çok yeni acayip bir kumaş ince, *pervenche*, donlar, gömlekler, triko, jüpon filan fişman, canımız çekti, giy çıkar, provalar, belki bir düzine pantolon prova ettik, katılırdın gülmekten... Bitap ve perişan eve döndük... hemen her şeylerimizi gene giydik... ama acele, çünkü Azra'yı, Bazin bekliyordu kahvede. Taksiye binip yetişti herhalde, bu gece onlarda kalacak. Yarın pazar öğle yemeğini Kemallerde yiyeceğiz. Dün de önce *Deux Mageaux* fash yaptık, cin tonik içtik; sonra [Azra'nın] İngiliz aşklarının uğruna yeni açılan *Wimpy*'lerin birinde köfte sandviçi yedik, patates kızartmasıyla; ama Azra'nın midesine oturdu. Sonra, saat 10'da eve döndük, Maspero'ya uğradıktan sonra... Monique Morelli'nin Ara-

gon'unu dinledik. Sonra, hazımsızlığı geçsin diye ben Azra'ya bir nane çayı yaptım. Bir buçuğa kadar, çeneye kuvvet konuştuk. Çok iyi oldu Azra'nın gelişi. Cumartesiye Brüksel'e gidiyor. Sonra Cenevre, iki gün, sonra aşk ve para durumuna göre ya sana gelecek ya tekrar Paris'e bu hafta için.

Pek kimseleri göremedim, dün Pertev ve Hüseyin geldi. Pierre, geldiğimiz günden beri kayboldu. Abdelmalek'le telefonda konuştuk.

Pantolonlarıma o kadar seviniyorum ki.

Sen David Plumb'a yazdın mı?

Çok öperim.

Güzin

Şu *Sécurité* kâğıdının imza yerini imzala ve geri yolla.

22 MAYIS 1967

Gü-zin!

Nihayet mektubun geldi, Paris'e vardığına dair ilk mektup. Yoldan attıklarını almıştım. Paris'tense hiçbir şey yoktu. İçim rahat etti şimdi.

Çeviriyi gönderiyorum, dergileri de.

Filmin ödül kazandığına dair bir şey bilmiyorum.

Gönderdiğim dergi galiba istediğin sayı değil, bir öncekinden başka almadım, fakat bu sonuncuyu da ekle gönderirken.

Dün Saitlerle *Eden Roc*'ta yemek yedik, kapalı salonda. Sonra da hastaneye odama geldiler vs. Seni gelip görecekler, resimleri görmek istiyorlar.

Hava, yaz havası iki gündür. Ben iyiyim. Yorulmadım.

Postaya yetişmek için kısa kesiyorum ama SENİ öylesine seviyorum ki sorma!

Abidin

Nâzım'ın ikinci kitap resimlerini bitirip gönderdim! (30 tane!)

Sevgilim,

Azra geleli, bir de Radyo'nun metinleri, çılgınca vaktim yok. Derken, pazar akşamı, Kemal'den dönüş, evde otururken, telefon çaldı, bir de kim olsa beğenirsin: Behice [Boran]! Bir telâş bir telâş ettim, gene *Home Latin*'e yerleşmiş, ertesi sabah Lüksemburg'a gidiyordu, sadece beni görmek üzere Paris'e inmiş.

Hemen eve çağırdık, bir Zekeriya sofrası kurduk, çay may, ıvır zıvır, o da pasta getirmiş. On bir buçuğa kadar konuştuk, sonra ben onu oteline götürdüm, bir müddet de öyle konuştuk. Lüksemburg'tan Almanya'ya gidecek. Ergun'un adresini istedi, benim de ona yazmamı. Cumartesi ya da pazar gene Paris'e dönecek ve ertesi günü ya da daha ertesi günü sana gelecek, bir günlüğüne, sana tekrar yazarım. Uçakla gelecek oraya. Sana kışlık, bana yazlık güzel *sweater*'ler getirmiş.

Azra cumartesi sabahı Brüksel'e gidiyor, o da sana gelecek ama daha sonra.

Dün Carlo telefon etti, bu sabah gene etti. Chésière'e telefon etti. Bu yaz olmaz dedim. Çeviriyi tekrar makinede temiz yazdım, dergi de yollamış Mehmet Ali, şimdi gidip küçük zarflar alacağım ve yarın postalayacağım adreslere.

Dün akşam Hackett'ler geldiler ve bütün resimlerini çok beğendiler, renkli bir guaş seçtiler, oturan köylü, belki hatırlarsın. Bir de desen satın almak istediler, vermedim. Bir de yağlıboya, pembe büyükçe çok beğendi-

ler. Onlar da *Science Politique** imtihan tarihleri içindeler. Carlo, belki haziranın 13 ya da 14'ünde Cannes' dan geçecekmiş, sana telefon edecek, daha çıkmadıysan gelecekler, karısı ile.

Behice çok hoş şeyler anlattı. Bir kere o, Mehmet Ali, kızı, Siret, Çetin [Altan], Sadun [Aren], senin filmini görmeye gitmişler, yer yokluğundan geri dönmüşler, gece gene gitmişler, gene girememişler. Behice buraya gelmeden bir gün önce hemşiresiyle gitmiş ve zorla yer bulmuş, ikisi de futboldan bir şey anlamadıkları halde çok beğenmişler, annemse, kapalı gişe oynuyor, karaborsada satılıyor biletler, diyor. Kendisi ancak bir buçuk matinesine girebilmiş, senin ismin geçince kıyamet alkış kopmuş. Annem diyor ki, Zahir, Türk ismi diye alkışlıyorlar. Sonra Azra'nın yeğeni Semra da gitmiş, çok beğenmiş.

Dün gece Aline (Bazin'in kızı) uyku tulumu ile bizde yattı. Bu arada ben harıl harıl çalışıyorum.

Ve de seni seviyorum. İşte o kadar.

Çoookkkkk çoooook öperim.

Güzin

Gü!

Ne çok haberler veriyorsun bu sabah gelen iki mektubunda (20 ve 23 Mayıs), birbirinden hoş. Behice'nin Paris'ten geçişine şaştım, beklenmedik sevinç. Fanilaya bin teşekkür, kış olsa da giysem. Azra ile satın aldıklarınız, bilhassa pantolonları pek beğendim. 48 saat geçirilse *Lafayette* tapınağında, azdır. Eminim, Brüksel yangınında ölenlerin bir kısmı, kurtulabilecekken, dükkânda daha uzun kalabilme uğruna, yanmayı göze almışlardır. Budist rahipler misali, daha doğrusu rahibeler misali.

Dün gece burada, ışıklar, saat (gece) 11'e kadar yanık bırakıldı. Cannes'da o pis Rotary Club'cülerin şerefine cümbüş vardı, buradan da otobüs kalktı gece yarısı dönmek üzre, gitmek istemedim, ona karşılık mehtapta saat 10:30 da havaî fişekleri seyrettim. Biraz uzak kalıyorlardı, yatalak hastaları, tekerlekli arabalarla taraçalara çıkarmışlardı, cümbüşü seyrettiler, kimisi kederlice, kimisi çocuk çığlıkları ile, biraz tımarhanelik bir görünüş, hele boşlukta asılmış duygusunu veren bir yapıda.

Ben iyiyim, yarın Cannes'a ineceğim öğleden sonra.

Radyodan yeni işler gelirse, zengin oldun gitti. Bana ne alacaksın?

Bugün burası biraz serin, fakat rüzgârsız ve güneşli. Doktorlar artık pek uğramıyorlar bana, sanırım ilginç değilim.

Sakın bu radyo işleri yüzünden "Tez"ini geri bırakma.

Filmin Türkiye'de beğenilmesine seviniyorum. Cannes'daki gazeteci Türklerden hiçbiri, filmin nasıl yapıldığını merak edip sormadı. *Cumhuriyet*'te de genç bir gazeteci film üstüne üç-beş satır yazıp, benim katkımı kurgudan (*montage*) ibaret sandığını ekledi. Kısaca filmin sadece kurgudan ibaret olmadığını, çözülmesi gereken sorunları teker teker anlattım kendisine (mektupla).

İlhan'a [Selçuk] da yazdım, basılması için cevabımın, fakat ses seda yok on gün geçtiği halde.

Önemli değil tabii, fakat örneğin, *Sinematek* dergisi de bir yazı ya da röportaj isteyebilirdi, ne gezer!

Güzinim Güzin, hadi öp beni, bıktım hastaneden.

Abidin

Bıktım ama sinirsiz, daha şimdiden burda değilsin çünkü.

Rouleau telefon etti İnci için, sana uğramasını söyledim kızın.

Sevgilim,

Dünkü ve bugünkü mektubuna birden cevap veriyorum. Grivas yazısını okumamıştım. Senin yazdığını öğrenince şimdi okudum ve çok beğendim. Neden imza atmadın? Festival için yazdıklarını da okuduk.

Seni çok seviyoruz. Senin çıkma işin ne zaman belli olacak dersin. Bir günden ertesi güne kapı dışarı ederler mi dersin? Biraz önceden bilsen de ona göre hazırlık yapsak. Meselâ eğer gerçekten 13 Haziran'da oldu, tamam diyeceksen, ben de 17 Haziran'dan önce inemeyeceğime göre, bir hafta için ya Hugo'lara ya Delaporte'lara, ya hattâ Cécile'e gidebilirsin, önceden mektuplaşıp. Onlardan biri, belki de haberli olursa gelip seni alabilir. Senin hiçbir çantayı kaldırmaman, hattâ uzun uzadıya yerleştirmemen gerek. Hele bu bakımdan, icap edecekse 20-22'sine kadar kalman (mümkünse) daha iyi. Çünkü o zaman, eğer kayıt hemen yapılmayıp, temmuz hafta sonuna bırakılabilirse, ben gelip, seni alıp Aix'e yerleştirirdim, sonra 48 saat için trenle Paris'e gelir giderdim. 17'sinde verecekleri işi çok merak ediyorum, eğer yeni bir ders olmayıp yapılmamış ders kitaplarıysa, ve hepsi yapılacaksa, yaşadık demektir. Çok zengin olacağımızı zannetmiyorum, çünkü bir hayli masraf var.

Bir de unutmadan söyleyeyim: Kalaschnikof bana demişti ki, çıktıktan sonra da evde uzun bir süre bakılacak. Bunu biliyorduk ya, sade çıkabilecekken *Sécurité*

Sociale için, *join a domicile** filan gibi bir formüle bağlamaları lâzım ki, ona göre, gündelik bakım tahsisatı bağlansın 30-35 Frank galiba, *Centre*'in "*Assistante Sociale*"i ile de bu hususta görüşüp fikrini alabilirsin.

Piyes ne âlemde? Bazin'e, Nâzım'ın kitabı gelmiş, bakalım belki bu akşam bana getirecekler.

Azra'yı bu akşam tiyatroya götürüyorlar. Ben evde kalıp çalışacağım; davet ettiler ama kabul etmedim. Dün akşam, Pierre bizi *Bûcherie*'ye yemeğe götürdü. Azra cumartesi sabahı gidiyor. Behice de, o gün ya da ertesi günü gelecek. Cécile bu gün Harmas'a iniyormuş. Tezi merak etme olacak. Dün Elsa [Triolet] telefon etti, mektubuna cevap vermemiş misin, iyi anlayamadım. Onlar temmuzda üç hafta Gordes'da Avignon'a yakın bir yerde duracaklarmış; uzun uzun seni sordu. Ben de anlattım.

Besse'lere yazdın mı? Pierre'e de iki satır yazsan fena olmaz. Yarın akşam, Abdelmalek, Pierre, Tiraje'yi çağırdım, Azra şerefine bir şey yapmam lâzımdı. Ucuz tarafından. Unuttum sana söylemeye. Azra, ayrıca dehşet bir Osmanlı tası ve enfes bir cezve getirdi bize.

Ben her sabah dört sahife çeviri yapıyorum, sade ressamlar ve sanat üzerine, bir de sıkı gramer.

Bugün Rodin'di, dün Delacroix, ondan önce Gericault.

Bir seviyorum, bir seviyorum, bir seviyorum seni, bilemezsin.

Pierre, Regis Debray'in kitabını bitirdinse, istiyor, gönderiver.

Bir öperim, bir öperim, bir öperim.

Güzin

* Evde bakım.

29 MAYIS 1967

Güzinim,

Hiç mektup yok, kaç gündür, merak ettim nerdeyse...

Belki telefon edersin bu akşam, hiç bu kadar uzun susmadın.

Ben iyiyim, dün Nice'e kadar uzandım, pazar çarşısında biraz serserilik ettim, sonra *Porte Close*'de yemek yedim, hep aynı telâşlı kız hizmet ediyor... Yol boyunca, "Bu deli Güzin nasıl gezdirip durdu kocaman otomobille beni" diye şaştım kaldım. Çok aptalım, değil mi?

Öperim, çok.

Abidin.

Sevgilim,

Nihayet sana yazabiliyorum... Görememekten başka bir de yazamamak o kadar zor geldi ki... Şimdi sevinç içindeyim yazıyorum diye, büsbütün göreceğim geldi. Ama dün gene sesinden anladım ki çok iyisin. Kulağımla sesin arasında, müthiş bir aşinalık var.

Halbuki öyle çok şeyler vardı ki söylenecek. Mesela Rotary gecesi, taraçadan yataktaki hastalarla, havaî fişekler tablosunu hiç unutamıyorum.

Ama öyle bir çarka kapıldım ki, hiçbir şeyler yapamadım. Azra'yı cumartesi sabah erkenden trene bindirmiştim, Brüksel için. Eve geldim ve birden kendimi çok yalnız bırakılmış hissetmiştim, Tiraje sezmiş olacak telefon etti, öğleye gelip gidecek, tam sofrada, telefon ve Behice [Boran] gelmiş, otele inmiş bile. Derken geldi ve o gün öyle geçti, arada biraz uyudu da. İki sahife tercüme yapabildim (günde dört sahife yapmam gerek!) O gece bütün mahallede sürttükten sonra Çin Lokantası'nda yemek yedik. Ertesi sabah, saat 10:30 Abdelmalek'le Balzaar'da buluşuldu. Bütün bedbinliğini döktü seninki. Sonra biz Versaille'a gittik, şakır şakır yağmur altında parkı dolaştık araba ile, sonra orada bir lokantada yemek yedik ve Saray'ın içini gezdik. Yeni XVIII. yüzyıl resimleri koymuşlar, naif olanları var ve çok güzel. Sonra banliyölerdeki yeni sitelerden geçerek Pertev'e gitti, sonra eve, Uğur'un telefon etmesi lâzımdı, bekle bekle etmedi, tam bir *higt-tea* içerken Pierre geldi... bir çene

bir çene, Behice de Fransızca olarak bir sosyo-politik analizler yaptı, pes. Ondan sonra gene araba ile ışıklar sönmeden bir "*Paris by night*" yaptık. Görmediğimiz yer kalmadı. Sonra *Bûcherie*'de dondurma ikram etti Pierre. Ertesi sabah (ama ben gece 2:30'a kadar gene tercüme yaptım) *İuno*'ya gidildi, yeğene bir bluz almak için. Ne ise öğleden sonra, Hüseyin, Uğur filanla görüşüldü, akşam eski başkan da telefon etmişti.

Bir faaliyet filan konferans kararlaştırıldı, bu ara ben iki sahife daha tercüme edebildim, Pertev okudu, Behice içerde.

O akşam evde yemek yiyip, *Blow Up*'a gittik ve beğenmedik, sonra *Les deux Magots*'da oturduk. Arada ben gidip dersimi verdim. Dün sabah, *Galerie Lafayette* üzerinden çalışıldı ve sonra *Buchara* ve *Printemps* ve zorla bir de krem aldırdım Behice'ye, psikolojik, sosyal, politik ve taktik kanıtlarla kandırdım! Öğleden sonra biraz istirahat ederken, iki sosyoloji talebesi rica ettiler, konferanstan önce onlarla *Boule d'Or*'da buluştu. Arada, benim *Tanzimattan Sonra Gerçekçiliğe Doğru*'yu okumuş bir Fransız doktora talebesi zuhur etti, onunla uğraştım, bu arada boyuna dört gündür yağmurlar şakırdıyor! Ne ise talebelerin yarattığı özel arabalarla gittik *Mutualité*'ye! Regis Debray mitingi varmış.

Epeyce talebe geldi Behice'ye, bu arada eski bölükten Taci, Rozette filan, çok çok çok iyi konuştu. Müthiş bir konuşma döktürdü; kusuru, fazla mükemmeldi. Sonra sorular... onlara da cevabında döktürdü, peşin peşin. Sonra kahveye gidildi, orada da ha bire konuştu, not alanlar mı istersin... harıka!

Bu sabah, altı buçukta kalktım, gidip otelinden alıp 8'de Orly'ye; ondan sonra doğru dürüst çalışmaya başladım. Az önce Ül geldi... 15 gündür görüşememiştik!

Durum şöyle, büyük *Mas*'a Leslie + çocukları ve karısı, Tweedy, George. Onun için diyor, size müstakil küçük evi vermeye karar verdik. Mutfağını yeni boyatmış, duş, *buzdolabı* her şey var. Eşya çok yok ama, bir gardrop, büyük bir masa, bir masa daha, bahçe için, keten koltuk iskemleler, ıvır zıvır tamamlanacak. Galiba en iyi formül bu; öyle olunca hiçbir tarihe de bağlı değiliz; ne başında ne sonunda. Ben son bulunuşumda gidip bakmıştım, çok hoş ve tamamiyle kendine özgü bir âlemi var oranın; iki büyük oda, orada daha iyi resim yapabilir Abidin diyor, çünkü *Grand Mas*'da aslında resim yapacak yerin de pek yoktu. Mutfak da büyük ve orada yemek de yenilir. Sonra bahçede de yemek yenilir, filan.

Cécile, seninle bugün yemek yiyecekmiş. Ne ise, sen hele çıkma izni al her şey kolay.

Çok öperim. Daha derli toplu mektup yazarım gene. Pazar günü de Niyazi [Berkes] geliyor! Ne ise, o üstüme vazife değil! Otelini bile ben aramayacağım.

Çok öperim, fena halde.

Güzin

Anlatacak daha sürü ile şey var!

2 HAZİRAN 1967

Güzinim,

Kusura bakma, ne kadar yorgun ve meşgul olduğunu biliyorum, fakat geçen gün, Soljenitsyne'nin bir mektubu çıktı *Le Monde*'da, bilmem okumaya vaktin oldu mu? Bence çok mühim, dün ve bugün yazı yazdım, oku ve düzelt imlâsını, sonra da vakit geçirmeden, mümkünse derhal Aragon'a götür bırak, kapısına. Ola ki basar, gerçi hiç emin değilim. Neyse, hiç değilse içim rahat eder. (31 Mayıs *Le Monde*'unda bulacaksın mektubu.)

Ben iyiyim, radyografi pazartesiye.

Harmas'ta küçük ev konusu biraz şaşırttı, sana ne düşündüğümü yazarım, bilseydim Delaporte'un evini tutardık, daha iyi.

Neyse, nasıl olsa ya orda ya St. Céré'de kalırız.

Dün Cécile ile çok güzel bir gün geçirdik, deniz kenarında, *Beach Plaza*'da sonra o güzel bahçeyi filan gezdik ve erken döndüm. Burada ortalık güneşlik, iyiyim, iştahım yerinde ve günler çabuk geçiyor.

Bana artık yaz. Behice ile uğraşman ne iyi oldu. Niyazi'ye iki satır yazmıştım. David Plumb'a yazalı on gün oldu fakat cevap yok. Cécile'e bakılırsa Monica Portekiz'de bir otomobil kazasında yaralanmış.

Sana sarılıp öperim.

Abidin.

Üç-dört gece evvel tiyatroda bir sihirbazla yardımcısı Angelique'i seyrettik, anlatsam ölürsün gülmekten.

3 HAZİRAN 1967

Sevgilim,

Dün biraz aceleye geldi ev konusu, etraflıca ne demek istediğimi anlatayım: Aix'in beni saran tarafı o büyük yatak odasının şiir yükü, yanındaki çamlar, serinlik, gölge vs. Küçük ev elbette ki bir bakıma daha iyi, ayrı oluşu ile, fakat sanırım 12'den sonra güneşin alnında, pek ağaç filan da yok yanı başında, ona karşılık güzel manzaralı filan, elbette hiç fena değil, gene de. Aix'in başka bir meziyeti de her gün değilse bile, iki günde bir denize girebilirdin çok ihtiyacın var ona. Öyle olmasa, St. Céré'ye gider, ferah ferah yaşardık, biraz yalnız olmayı göze alarak. Ben sere serpe resim yapabilir, sen de tezine çalışabilirdin mükemmel. Deniz konusu olmasa, oraya gitmeyi tercih ederdim. Daha önce bilseydik, Delaporte'u tutar, üç ay kesintisiz denize girerdin, yazık oldu doğrusu.

İstersen Aix'i dener, hoşumuza gitmezse St. Céré'ye gideriz. Gerçi hoşumuza gidecek nasıl olsa, nerde olsak, nasıl olsak, beraber olduktan sonra, önemli değil o kadar. Ne düşündüğünü bana yaz.

Burada testlerim başladı, gelecek hafta sonuna doğru kesin bir şey yazarım sana. Doktor Langrand tatile gitmiş, gidişinden önce bana gözükmedi, yani Kalaschnikof'la baş başayım, gerçi aramız iyi, o da çıkmam konusunda pek kesin olmamakla beraber, olumlu davranmıştı. Elbette radyografi vs. iyi sonuç verirse mesele yok, sanıyorum ki, bu en kuvvetli ihtimal.

Burada tedavi süreleri 3-6-9 olarak gidiyor ama, rivayete göre üç aya, Müdür isterse 15-20 günlük taşmalar yapabiliyor (Müdür ve hasta isterse). Romatizmada küçük iyileşme belirtileri var, yemekten sonra biraz karın şişliği, sanırım ilaçlardan olsa gerek. Bacak artık ağrımıyor, sadece zaman zaman, yani bazı günler karıncalanıyor, küçük işler bunlar, genellikle daha iyiyim.

Dediğim gibi, bir hafta daha sabredelim, ondan sonra karar veririz.

Madame Hackett'den ve Durand'dan mektup aldım, çok nazik; birer kartpostal sallamalıyım onlara da. Mavi gözlü küçük bir terzi vardı, askerlik arkadaşım, ondan da çok şirin bir mektup aldım.

İşte böyle. Ha unutuyordum, ayak boyun neydi; çok hoş bir *espadrille* cinsi buldum Nice'te, sana almak istiyorum.

Biliyor musun neyi tutturdum son günlerde? Hani postadan bir gazete çıkar, ya da yiyecek hoş bir şey olur: "Al" derim, sen de: "Hayır, sen..." dersin, işte o "sen"i... Çok aptalım değil mi? Ama beni öp, "Hayır, sen..."

Abidin

Sevgilim,

Dün senin istediğin gibi düzeltmeleri yaptıktan sonra: *Capital* yerine *Anti-Dühring*'i koydum, götürüp Aragon'ların kapıcısına verdim. Köyde olduklarını söyledi. Şoför geldiğinde veririm, dedi.

Sonra dün akşamüzeri Besse'ler geldiler. Pastalar, şarap filan getirmişler. Bugün de Niyazi [Berkes] geldi. Benim niyetim yoktu karşılamaya, Tiraje telefon etti, ille beraber gidelim gelmezsen ayıp olur diye; kalkıp gittik araba ile, sonra, *Café Bonaparte*'ta biraz oturduk. Sonra ben eve geldim çalışmak için. İsterseniz akşam gelin, dedim. Galiba gelecekler. Sekize kadar çalışacağım, dedim. Senin mektubunu almamış. İstersen bir iki satır yaz: *Hôtel St. Pierre, rue de l'Ecole de Medecine, Paris 5*.

Behice ve Mehmet Ali'nin oturdukları otel. Senin radyografine yarın başlamaları işi, eğer müspet olacaksa, 13'ünde bitirmek istediklerini gösteriyor.

Lil bir ara demişti ki, öyle bir şey olursa, Harmas'ta bizim evde kalır, ama kendi yemeğini pişirmesi lâzım çünkü Cécile, Paris'e dönmüş olacak. Ne ise bakalım. Ben Radyo sekreterine telefon edip kayıt ne zaman, diye sordum, tercüme elimde olmayınca hiçbir karar veremem dedi. Yani 17'sinde karar verilecek. Ama belki, meselâ temmuzun ilk haftasına atabilirim, o zaman 19 ya 20'sinde gelip seni yerleştirip, temmuzda, 48 saat için Paris'e dönebilirim.

Bakalım hele, sen terhis ol. Şimdi Talebe Cemiyeti'nin yeni Başkanı, ve Başkan Vekili ziyaretime geldiler. Başkan hani uzun boylu, İtalya'dan gelen karısı da var o çocuk, ötekini hiç tanımıyorum, maliyeci. Beni gezmeye götürmek istediler, başka sefere, dedim. Niyazi'nin adresini verdim. Behice'nin konferansını, eski gruptan çocuklar yaptıkları için, bunlar o gece süklüm püklümdü, yanıma geldiler, neden bize haber vermediniz diye. Anlattım ki onlara, benim girişimimle olmadı bu iş! Çok komik durumlar, daha anlatırım... bunlar Mevlevî gösterileri yapmakla meşguldüler!

Cicim çok öperim... aman... artık... öf... püf...

Güzin

Canım Sevgilim,

Sabah erken uyandım, radyografiye hazırlanmam gerekiyordu, saat 7:30 olunca radyoyu açtım: Harp! Patlak vereceğini –herkes gibi– sezinlemiştim, sana mektuplarımda konuyu kurcalamaktan kaçınıyordum, ne de olsa umut dünyası.

Bakalım ateş nereye kadar yayılacak, ne olursa olsun, önümde uslu uslu duran Akdeniz'in bir ucu tutuştu demektir.

Türkiye'nin işe karışıp karışmaması kendi elinde değil. Amerika doğrudan doğruya savaşlara katılmak isterse Suriye'ye karşı topraklarımızdan faydalanmaya kalkışacak. Demirel bu konuda çekimser davranırsa, yerine Yunanistan'dakine benzer askerler hareketc geçirilecek. Çapraşık bir durum, ihtimaller çeşitli. Tek faydası, Vietnam'ın üstündeki baskıyı hafifletme olabilir.

2 [Haziran] tarihli mektubun ancak bugün geldi, gerçi arada cumartesi-pazar vardı, hafta içindekilere bakalım.

Dün buradan kıpırdamadım, hafif soğuk algınlığı belirtisi, ya da keyifsizlik vardı, omuzlarım romatizmalıydı, bugün daha iyiyim. Langrand'nın yerine gelen doktor romatizmacı imiş, randevu istedim. İsabet, çıkış konusu iki-üç gün sonra belli olur.

Bu karışık günlerde seninle olmayı istiyorum, gerçi Fransa'nın kavgaya karışması söz konusu değil, sadece

önümüzdeki yırtıcı yazın haberlerini birlikte karşılamanın daha iyi olacağını biliyorum.

Monique'e bir hafta önce yazmıştım, Paul'e de çocuğunun doğumu için. Gecikmiş pek az mektubum var, biri Nermin'e, öteki Ahmet'e.

Üzgünüm, harbin çarkları yeniden dönüyor, ezilen ezilene.

Sevgilim seni milim milim öperim.

Abidin

6 HAZİRAN 1967

Sevgili Güzinim,

Şimdi Delaporte'lardan geliyorum, evi gezdim, tatlı. Boyası yapılmış, gaz, su tamam. Mutfakta bir masa eklenecek, bir de içeriye bir tane lâzım, dedim. Fiyat konusunda ne isterseniz, diyorlar, nasıl olsa kimseye kiraya vermiş değildik, Güzin karar versin, diye ekliyorlar.

Senin denize girmen için bence 15 gün az, hiç olmazsa 15 Temmuz'a kadar sürmeli ki bir işe yarasın.

Sen ayın kaçında burda olabilirsin, iki ayağın bir pabuca girmeden?

Arada birkaç günü Pierre'in otelinde geçirebilirim, tek başıma evde kalmamak için.

Bavullarımı Delaporte gelir alır, eve bırakırız, ben de küçük bir el çantası ile otele giderim sen gelene kadar.

15 Temmuz bana daha mâkûl gibi geliyor.

Bana istersen yaz, istersen telefon et ki Delaporte'lara haber vereyim. Tabii işlerini fazla aceleye getirme, ne yapmak lâzımsa bitir, öyle gel.

Ben hem sevinç içindeyim, hem de endişede bu harp baş belâsı olabilir Türkiye için bile. Denge bozulursa, bizde de tepkileri olur.

Ne ise, bir ömür boyunca sevinçlerimiz, dünyayı sarstı durdu, bu da bir fasıl daha. Sabırsızlıkla bekliyorum, ama sabırlıyım, telâşsız, güzel güzel gel.

Pasaportlarımızı da al, ola ki yaz sonunda İtalya'ya bir yol uzanırız, iyi isem.

Çok öperim, canım, Güzinim.

Abidin

Sevgilim,

Telefon ve haberine o kadar sevindim ki... Lil ve George'la da şimdi aşağıda bayram ettik.

Sen kime resim sattın? Nasıl sattın? Hangi resim? Çok şaştık.

Lil diyor ki, eğer Delaporte olmaz da otelde kalacaksa, diyor, 19'unda mı 20'sinde mi? Yani benim ineceğim tarihe kadar, otelde olursun diyor, o tarihte ben gelip seni alıp, *Grand Mas*'a gideceğiz (yani Aix'de eski evimiz), o zaman kiracılar çıkmış olacak.

Sonra Lil, geldiğinde (10 Temmuz'a doğru), istersek (Çünkü, dedi ben sizin rahatınız için küçük evi düşünmüştüm) küçük eve geçeceğiz. Böylece, ay sonuna kadar otelde durup lüzumsuz masraf etmemiş olacaksın.

Küçük ev meselesine gelince, Harmas'ın tek büyük ağacı, o evin önündedir ve dışarda rahatça yemek yenecek tek evidir Harmas'ın; sonra senin çalışman için, çok yer vardır küçük evde. Esasen, 20'sinde küçük eve yerleşince görürsün, beğenmezsen, benim hiç itirazım yok, dedi Lil. Tepiniyor hiç masraf etmeyesin diye, bana yeni ayakkabı aldırtmadı!

Dün gece otomobille küçük bir İsrail gösterisine rastladım, sinema çıkışı, maalesef çok başarılı idi. Dün İnci gelecekti, telefon etti gelemeyeceğine dair, Abdelmalek geldi perişan.

16'sına bir de imtihan koydular bana.

Kaç paraya sattın resmi? Şimdi Mme. André geldi,

o da çok şaşırmış senin habere, yani herkes bayram yapıyor.

Bir öperim, bir öperim. Aman...

Güzin

7 HAZİRAN 1967

Sevgilim,

Bugün iki mektubun birden geldi, ben de senin gibi, belki senden fazla şaşkınlık içindeyim. Başta senin artık çıkman, içimde fıkır fıkır kaynıyor, bir yandan harp, boyuna radyo dinlemek zorunluluğu, sokakta, iki gündür İsrail nümayişleri, evde ha babam radyo çevirisi... Bizim katta tam şantiye havası, karşı duvar, bugün tamamiyle söküldü, sürü ile işçi, putreller, alçı, toz, toprak, kiremiler yığılmış...

Gelelim bize: Sen, Delaporte'a valiz işini üzerine almak şartıyla (tâ odanın içinden) Pierre'in oteline git. Ben, 19'unda orada olurum sanıyorum. Sonra gene kayıt için dönmem gerekecek, bundan önceki mektupta da belirttiğim gibi elimdeki işi teslim etmeden hiçbir karar vermiyorlar, üstelik 17'sinde öteki işi de verecekler, fazla sorgu sual edip, zırt zırt telefon edip onları rahatsız etmekten çekiniyorum.

Şimdi, ben gene geri geleceğime göre, 15 Temmuz'a kadar, orasını tutmak lüzumsuz masraf ve de iki defa yerleşmek benim için daha yorucu, ama ille istiyorsak eylülde tutarız orasını.

Demek sen 12'sinden itibaren otelde kalacaksın. Pazarlık edersen, pension complete 25-30 yaparlar sana, hemen oda tut ki ikinci kattan fazla olmasın. Diyelim 20-22'sine kadar orada kalırsın ve sana ya biz gelir seni alırız ya da sen o tarihte otobüsle Aix'e gelirsin *Grand Mas*'da 10-12 Temmuz'a kadar kalırız ve sonra beğenmiyor-

sak küçük eve geçeriz ... hemen oraya geçmeyişimizin sebebi, eşyasını ancak Lil geldikten sonra tamamlayabileceğiz.

Harp dolaylısıyla para bakımından çok idareli olmamız gerekecek. Senin otelde kalman 400'ü bulacak, buna ayrıca Delaporte kirası eklemek fazla. Eğer herhangi bir sebepten ki sanmam Aix'den bıkarsan, dediğin gibi St. Céré'ye gideriz.

Özet olarak, sen şimdi otele yerleş ve orada da Centre'daki saatleri tatbik et, olmaz mı?

Harp konusunda da kendini verme üzüntüye... Senin gibi insanlar sağlam olmalı ki, harpler bitsin.

Niyazi ile çok tatlı ufak ufak kavgalar ediyoruz. Ama az görüyorum.

Çok öperim.

Güzin

8 HAZİRAN 1967

Güş,

Mektubunu aldım, düşündüklerin doğru, hiç gereksiz acelelere girme, içinden her şeyi bırakıp gelme isteğine rağmen.

Merak etme, hastane temposunu fazlası ile uygularım otelde. Yarın gider tutarım odayı.

Dün "Mevlânâ ve Kutsallık Tüccarları" üstüne bomba gibi bir yazı yazdım, ama saatli bomba. Gönderiyorum şimdi. *Planéte* dergisinin geçen yılki madrabazlıklarını, bu yıl Talebe Derneği'nin tuzağa düşürülmesini ve Konya'da Mevlânâ "gösterilerini" efendice benzettim, hem de Mevlevî estetiği ve etik tutumu çerçevesinde. Bakalım basacaklar mı? Soljenitsyne yazısı da basıldı mı bakalım? Ne ise, içim rahatladı biraz.

Harp işi öyle bir biçim aldı ki, hiç değilse bir çete harbi sürüp gitmezse, Türkiye üstünde etkisi fena olacak. 6-0 yerine bir berabere kalma gerekli, futbolcu dili ile. Bakalım.

Seni öp-öp-öperim.

Abidin

Güzinim, sevgilim,

Bu sabah 9'da Selçuk Milar geldi, tatlı tatlı konuştuk.

10:30 Sabahattin'le [Eyüboğlu] Şakir [Eczacıbaşı] beni gelip aldılar, Beyazıt bitpazarına gittik, bir derya...

Orada Aktedron Fikret'e rast geldik, abuk sabuk küçük şeyler satın aldık. Şaheser kilimler vardı, kocaman 200-300 lira arasında. Derken, bir genç, sahaflardan çıktı, bana Nâzım'ın *İstiklâl Harbi Destanı*'nı imzalattı, resimlerden tanımış. Açık havada, yoğurtlu kebap yemeğe, Sultanahmet'e gittik, arkasından Sokullu Camii'ne, oradan Azra'ya geldim, iki saat uzandım. Şimdi araba gelecek, Oktaylara gideceğiz. Sabahları çok iyi uyanıyorum, sırt ağrıları hiç yok.

Melih [Cevdet]'te çok tatlı vakit geçirdik, arada bir iki kere Anadolu sahilinde balık yedik, günde hiç olmazsa bir kere balık yiyorum ve yavaş yavaş balıklaşıyorum. (Balık yerken Lil'le Cécile'i düşünüyorum, çılgın bir tad ve bolluk!)

[Nâzım] Kalkavan ancak çarşamba gelecek. Sinema işleri için onu bekliyorum. Galerinin kapanması ayın 1'inde, onu beklemem de lâzım. Adana'ya gerçekten gitmem gerekli mi değil mi, iki üç gün sonra anlarım. Maksat burada olduğumu bildirmekse, gazeteler bunu bol bol yazdı. Daha olmazsa Yaşar ayın 5'inde film grubu ile Adana'ya gidiyor, hiç değilse yalnız olmam. Günler çabucak geçiyor, Ankara'dan haber bekliyorum, seramik hikâyesi üstüne, onu da anlayınca ve işlerimi bitirince, Paris'te

satış mevsimini kaçırmadan dönerim. Herkes son derece dost, sergi yeri kalabalık, resimler çok beğenildi satış devam edecek gibi, daha sırada kişiler var. Cananlar çok hoş bir akşam yemeği verdiler (sana telefon ettiğimiz gün) hep senin gelmeni bekliyorlar kışa.

Artık duruldum, ilk sarhoşluk geçer gibi oldu, şehrin keyfine ayıklık içinde varıyorum, ne de çok resim konusu...

Anneni çok öperim. Cûdiye Hanımı ziyaret ettik Melih'le. Çok iyi idi.

Bir de birlikte olaydık, elini tutup seyretseydim her şeyi.

Öperim.

Abidin

Sevgili Güzinim,

Bu sabah Resmiye teyzeye gidebildim, cin gibi. Yalnız ve çok fakir. Demin Zinnur telefon etti, biraz sonra galeride buluşacağız.

Muzaffer bugün yarın geliyor, onunla ev işini konuşacağız. Nâzım [Kalkavan] da telefon edip haber göndermiş, cumadan itibaren sinema konusunu çözeceğimizi, henüz Roma'da. Muhsine'nin bir akrabası beni sokakta tanıdı, o da sergiye gelecekmiş. Dün akşam Oktaylarda idik, tam bizim Caddebostan'daki evle burun buruna, orda boş, kiralık (yazık). Sabiş, Oktay, Mina, Şennaz, Azra, Sabahattin ve Oktay'ın oğlu vardı, görsen ne candan çocuk!*

Boyuna seni soruyor herkes.

Tez** gecesi ne yapıyoruz, sen mi telefon ediyorsun, biz mi? Hangisi kolayına geliyor?

Sılanlar çok güzel bir küçük cicim hediye ettiler.

Sana getireceğim hediyeleri düşünüp duruyorum, bir iki gün sonra elbise ısmarlayacağım.

Ben her bakımdan ütüleniyorum. Azra ve kurduğu takım, her şeyimle ilgili.

Şimdi galeriye gidiyorum (üç saat yattıktan sonra)...

Çok çok çok öperim.

Daha hiçbir mektubun gelmedi.

Abidin

* Oktay Rifat'ın oğlu Samih Rifat.

** Güzin Dino'nun doktora tezi.

6 HAZİRAN 1968

Sevgili biricik Güzin,

Sanırım, bu mektubumu tez sabahı alırsın, sakin sakin konuş, öğrencilerin önündeymişsin gibi telâşsız, bildiklerini anlat, çok başarılı olacaksın.

Ankara'dan telefon edeceğim seni tebrik etmek için. Ankara'dan Mehmet Ali telefon etti, onda kalmamı istiyor. Pazar sabahı uçakla gideceğim.

Ben seni yakınlarda görmenin umut ve sevinci içindeyim. Ankara dönüşü dört-beş gün, bilemedin bir hafta sonra gelmeyi düşünüyorum. Adana müthiş sıcakmış, gidişim gereksiz ve faydasız. Daha olmazsa Ahmet gelir beni görür. Antalya'ya filan gitmeyi istemiştim, fakat birdenbire ağustos sıcakları bastırdı. Her gün hoş bir yere gidiyorum, evvelki akşam Tarabya'da yemek yedik. Nadir Beyin misafiri olarak, Sabahattin, İlhan Selçuklar ve Nadir Bey'in hanımı. Buğulama levrek vb... Dün Arnavutköy'de öğleyin kılıç şiş kebabı, sonra da Halitlere gittik, fakat akşam 9:30'da yattım. Bu sabah da resim yapıyorum. Arada kendime iki elbise ısmarladım. Senin süslerini de unutmadım. Ha, unutuyordum, dün bir akraba tuzağına düştüm, Kâmuran Hanım telefon etti, Şişli'de iki eski resim görmemi istedi, meğer Toros Apartmanı, Fatma'nın evi imiş (İzzet Melih), cümbür cemaat beni bekliyorlarmış, çok bahsin edildi, üstelik Kâmuran Hanım benim bir akrabam, bizi görmeye gelen (Paris'te) Kâmuran değil! Arada kendime gözlük ısmarladım, bugünlerde az yemeye gayret ediyorum.

Ankara'dan gelen habere göre seramik hikâyesi kapanmış, yine de gitmeden önce vaziyeti sağlama bağlamaya çalışırım ki son dakikada bir eksik çıkmasın...

(Şimdi zil çaldı, beş-altı yaşında bir oğlanla altı-yedi yaşında ablası geldiler, karnelerini göstermeye, sınıflarını geçmişler. Azra'nın balkonu altındaki gecekonduda oturuyorlar, ahbap olduk, kız bana çiçek getiriyor bazı bazı. Adı "Yeter." (Annesi fazla çocuk istemediğinden ötürü bu adı takmış.)

Seni şimdiden tebrik ederim, anneni de çok göreceğim geldi, hepinizi öperim.

Dostlara selâm.

Abidin

ASNIÈRES, 5 MAYIS 1969

Sevgilim,

Bir haftadır senden hiç mektup almadım, herhalde film işleriyle uğraşıyorsun, seramik işi halloldu mu? Adana'ya gidecek misin? Sergi artık kapanmıştır.

Bugün Üniversiteden ayın 12'si için "davet" geldi. Tam bir hafta var. Tezimden tamamiyle emin olduğum halde, sorulacak soruların altından kalkabilmek için, boyuna bir sürü kitap, makale okuyorum. Bir hayli yorgunum. Sana daha sık yazacak durumda değilim, düşün! O akşam sizden telefon bekliyorum, bir de seni getirecek olan uçak havalandıktan sonra Azra'dan, herhalde *Air France*'la gelirsin, buraya akşam 22:00'de varıyor.

Bugün bizim bölümün seçimi vardı, onun için buraya erken düştüm, lokantada yemek yedim. Şimdi derse gireceğim, bu hafta dersler çok ağır geliyor, ama bu keşmekeşin içinde, ancak orda olursak buluyoruz talebeleri.

Çok öperim, bana yaz, yahut yazdır.

Tez başarılı geçerse, ertesi akşam cuma ya da cumartesi toplayacağım herkesi eve. Çünkü perşembe tezden sonra dört buçuk saat Asnières var ve ertesi sabah erkenden üç saat.

Güzin

PAZAR 18 [MAYIS / TARİHSİZ]

Güzinim,

Sana bu ilk mektubum, İstanbul'a öylesine daldım ki, adım adım seninleyim, mektup yazmak, sanki bildiğin şeyleri tekrarlamak.

1/ Dostlar her şeyime dikkat ediyorlar. Su, uyku, yiyecek...

2/ Şehri acelesiz ve otomobille geziyoruz.

3/ Renkli resimler yapmam gerekli idi, onları yapmak üç gün sürdü, sanırım fena olmadılar.

4/ Beni sakın merak etme, bir ay sonra gelmemem için hiçbir engel çıkmaz kanısındayım.

5/ İstanbul berbat ve harika.

6/ Boğaziçi daha da güzelleşmiş, erguvana batmış.

7/ Seni soran sorana, sensiz gelmiş olmanın cezasını çektiriyorlar.

8/ Bu gece Füreya'nın evinde İstanbul'un yarısı ile beraberiz.

9/ Adana'ya ayın 29'unda gitmeyi düşünüyorum.

10/ Seni yüreğimin dibinden seviyorum.

Abidin

20 MAYIS 1969
SAAT 16

Sevgili biricik Güzinim,

Biraz sonra sergiye gidiyorum, açılışa, fakat sensiz hiçbir şeyin tadı tam değil.

Şehir kıyasıya saltanatlı ve yetim üstelik zırdeli, yani İstanbul hep bildiğin gibi. Okunup da unutulmuş bir kitabı, şaheser bir kitabı, yeni baştan buluyorum. Her sayfasında sen varsın, ikimiz varız ve de bütün sevdiklerimiz.

Sana hiçbir şey anlatamıyorum, çaresiz, kelimeler yetersiz, dayanacağım tek söz seni sevdiğimdir.

Annenin ellerinden öperim. Muazzez Hanım'la telefonda konuştuk, bu akşam sergiye gelecek.

Daha şimdiden sekiz resim satıldı.

Beni hiç merak etme, yarın iki-üç günlüğüne Melih'e gidiyorum, uyumaya...

Güzinim.

Abidin

Bütün dostlara selâm, onlara da yazacağım.

[MAYIS 1969]

Sergiden çıkıp sırsıklam elbiselerimi değiştirip (şehir fırın gibi) Şehnaz'ın arabası ile Tarabya'ya geldik. Sergi görülmemiş bir kalabalıkla hınca hınç doldu. Kaç resim satıldı bilemiyorum. Kavgalar çıktı (resimleri paylaşmakta). Çiçek buketleri, televizyon, gazeteciler, fotoğrafçılar vb... Hepsi bir yana bana seni gerek seni.

Abidin

Bir ben var bende benden içeri.

Abidin,

Sabırsızlıkla gazeteleri bekliyorum, aksi gibi de yarın da posta yok. Buradaki haberler bildiğin gibi, dersler devam, doktoranın siniri başladı, zaten sinirlerden sinir beğen. Ayrıca, Bacalaureat'yı da ben geçirtiyorum. Dört gün de o imtihanlar var, kimisi sabah 8'de, dört gün sürecek. Herkes senin dönüşünü bekliyor, hep soruyorlar, satılan büyük resim Lozan'a gitti. Bazı satışlar için senin dönmeni bekliyorlar.

Şimdi Nesuhi [Ertegün] ile yemek yedik ve o New York'a uçtu. Sana, ısmarladığın gömlekleri getirdi sekiz tane! Sakın orada başka gömlek alma. Oradaki sergi parasından eğer başka ciddi bir şeye toptan yatırmayacaksan, bana öte beri al ve özellikle bir kışlık palto, Şehnaz ya da Nezihe getirirler, Nezihe kabul etti. Palto hem spor hem şık olsun, sen Şehnaz'la seç 42 beden bir de ipek jarse elbise mümkünse yakalı. Tiraje'ninki gibi, Şehnaz bilir, açık renk; çanta. Ama toptan parayı bankaya yatıracaksan bir şey istemem.

Zaten aslında, senin bir an evvel gelmenden başka bir şey istediğim yok. Her akşam cümbür cemaat kalabalık 10:30'da da yatsan yorar, biliyorsun. Dokuz buçukta yatıp tek başına, dergi kitap okuman seni dinlendirir. Bunu karışmak için söylemiyorum, hatırlatmak için... Çünkü o kermesin içinde bunları unutmuşsundur. Belki buraya geldiğinde için bile sıkılacak! Bense İlhan Selçuk'tan mektup bekliyorum. Nâzım [Kalka-

van]'la dün telefonda konuştuk. Salı günü İstanbul'da olacak.

Çok öperim, oradaki her halini düşünüp kafamda yaşıyorum. George'a şamfıstığı getir, hafta sonunda geliyor o.

Tez akşamı ben evde olurum, fakat şimdiden kimseye gelin diyemem, hele sonucu belli olsun! Zaten o 48 saat bir maraton: Tez sabah 10'dan 13'e. 14'ten 18:30 Asnières; ertesi sabah 9'da Asnières, öğleden sonra açık oturum 15'te!

Siz bana Azra'dan telefon edin; sen ödersin Azra'ya parasını telefonun, o da lütfen kabul etsin, ora saati ile 22'de ederseniz, Asnières'den dönmüş olurum.

Güzin

31 MAYIS 1969

Sevgilim,

Bu sabah senin, Azra'nın mektuplarınızı, yeniden fotoğraflı iki gazete ve de *Cumhuriyet*'teki yazıyı sabah kahvaltısında tereyağı niyetine okudum. Türk gazetelerinin durumu, filmin çıktığı günlerdeki İngiliz gazetelerinkini hatırlatıyor; hani bir tanesinde dört yazı birden çıkmıştı! Ama elbetteki Türk gazetelerininkinin bizim için değeri çok daha üstün.

Mektubumu almışsındır, bakalorya imtihanlarını evvelsi sabah yaptım, saat 7'de kalkıp 8'de orada bulundum; ve o gün akşam gene 8'de Asnières'den eve döndüm! Ertesi sabah gene sekizlerde sokaktaydım, tezi yeniden okumaya başladım, ama tartışacak, soru soracak kimse yok. Kalan günlerde de tek başıma kendi kendimi sorguya çekeceğim. Özeti profesör beğendi. 18 dakika sürüyor, kâfi imiş. Fakat derslerden sonra insanın kafası öyle boşalıyor ki! Kendimi toparlamak bir hayli zaman alıyor. Yeme içmelere dikkat ediyorsun değil mi? Sular hep kaynıyor değil mi? Dondurma, şerbet, gazoz filan da içmiyorsun ya; buzdolabındaki buz parçaları kaynamış su ile yapılıyor değil mi?

Kendine kostüm yaptırman çok iyi, bana, para yetişirse paltodan başka, bir de ince yünlü kumaştan bir tayyör de al; getirecek insan bulursan bir iki tane renkli, yollu çarşaf, dört köşe yastık yüzü.

Dersler 14 Temmuz'a kadar sürecek; ondan sonra imtihan, herhalde temmuzun 20-25'inde serbest olurum.

St. Céré'den vazgeçip hemen Aix'e inerek, oradan ağustos için deniz kenarı bir yer bulmak gerek. Kolay olmayacak. Ama istersek Aix'de kalırız, ama benim çok ihtiyacım var bol denize. Bu sene derslerin başlaması 15 Ekim'de. Tezimin çevirisi için Azra ya da Edgü ile konuşsana. Vakıa 12 Haziran'dan sonra bir müddet için tezimi filan unutmak istiyorum.

Benim için tez günüm değil, senin Orly'ye iniş günün bayram, onun için bir an önce bütün işleri bitir ve gel! Sadece o günün projeleri ile yaşıyorum.

Çok öperim.

Güzin

ANKARA, 13 HAZİRAN 1969

Güzinim,

Dünkü telefon konuşmasından sonra sevinç içindeydim. Ayın 12'si sabahı saat 5'te uyandım, seninle beraber teze hazırlandım, seni adım adım izledim, akşam sonuca hiç şaşmadım ama, yine de çok cümbüş ettik.

Siret ve Mehmet Ali de benim kadar sevinçli. Aferin!

Yarın İstanbul'a dönmek istiyorum.

Annenin maaş işi bugün biter sanıyorum. İstanbul'da da hiç vakit kaybetmek niyetinde değilim. Ancak Claude, hesapça 15'inde geliyor, film işlerini kesin bir yola dökmek lâzım.

Bir de çıkış formaliteleri, kambiyo vs.

İşte, şimdilik bu kadar, sevinç ve hasret.

Bin kere öperim.

Abidin

[ANKARA] CUMA [TARİHSİZ / 69 ?]

Güzin,

Arta kalan kelimeler ancak yarın akşam hazır olacak! Çaresiz, posta ile gönderiyoruz sonuncuları.

Adana'dan yeni bir haber yok. Yarın İstanbul'a geçiyorum. İyiyim.

Mehmet Ali ve Siret çok öperler.

Hitit Kitabevi ile faydalı konuşmalar yaptık.

Görünüşe göre iki haftaya kadar dönerim.

Bin kere öperim.

Abidin

[İSTANBUL] 30 EKİM 1969

Sevgilim,

Dünya güzeli bir uçuştan sonra akşam pembeliğinde İstanbul havaalanında yere indik. Yaşar'la Baldwin (zenci yazar) karşıladı, arkasından da Sabahattin, Azra, Şehnaz, Tilda. Dosdoğru (kebap yemeğe) Yaşar'ın Basınköy'deki evine gittik. Sonra Sabahattin ve Azra'ya. Saat 10'da yatakta idim! Azra'da güzel, yeni bir odam var, perdeli, gıcır.

Bu sabah telefonlar gırla. Herkes seni soruyor. İstanbul güneşi ve Paris'ten sıcak. Bu sabah telefon edenlerin başında Tiraje, korku ile senin ona karşı duygularını sordu, şenlik olsun diye büsbütün telâşlandırdım! Neyse yakınlarda döneceğini söyledi.

Sabahattin senden şunları rica ediyor: Turizm bürosunun yayınladığı Türkiye'ye dair kitapların kataloğu ve de Claude Duthuit'nin* Türkiye üstüne kitabı.

Bu akşam Ahmet'e telefon ediyorum.

Kendime iyi bakıyorum.

Daha şimdiden kocaman hasretle.

Abidin

Annenin ellerinden gözlerinden.

* Henri Matisse'in torunu. 1960'larda Bodrum'da yaşamıştı.

[İSTANBUL] 31 EKİM 1969

Sevgili Güzinim,

Dün de Cumhuriyet Bayramı şenlikleri sürüp gitti, fişekler, bayraklar, ışıklar.

Postaneler, bankalar kapalıydı, sana dün yazdığım mektup gidemedi o yüzden. Azra da bu sabah tel çekecek. Dün sürü ile dost gördüm, hediyeler pek beğeniliyor. Dün akşam Tiraje, Jean, Mina vb. ile beraberdik gece, hep senden bahsettik ve sensiz buralarda olmanın utancını duyduk. Bugün hava kapalı, ne de olsa önümüz kış, onun hafif kederi var kentte.

Bu sabah Mehmet Ali telefon etti, ne ben onun İstanbul'da olduğunu, ne de o, benim geldiğimi bilmiyordu, aksi gibi bu sabah uçakla Ankara'ya döndü görüşemeden, seni sordu, çok selâm söyledi.

Bu sabah Melih ve Sabahattin'le biraz sürteceğiz. Adana'ya pazartesi sabahı gidiyorum.

Sen nasılsın? Herhalde mektupların Adana'ya gelecek, Adana'ya gitmek için tek çekici sebep!

Daha bu sabah hasretin içime çöktü.

Abidin

Annenin ellerinden öperim, cümle dostlara selâm.

Azizanımla ancak bu sabah görüştük, çok selâm ediyor.

[İSTANBUL] CUMARTESİ [TARİHSİZ 1969 ?]

Sevgili Güzinim,

Yaşar [Kemal]'da son derece rahatım. Sabahları 5 dakikada denize iniyoruz, kimsecikler yok. Tortilla Flat-vâri birkaç ev ve Yaşar'ın balıkçı arkadaşları, hemen oracıkta bir tren istasyonu. Menekşe. Yarım saatte Sirkeci'ye varılıyor.

Bu seferki gelişim daha hoş oldu, sanki İstanbul, Paris'in kapı komşusu. Yalnız Yaşar vardı havaalanında, dosdoğru evine gittik, 10:30'da yattım. Ertesi günü simsara gittim. Enfarktan yatıyormuş, şeriki vardı, hem de eskiden Kamondo Han'da alt kat komşummuş. Kuledibi ikinci kat iyi değilmiş, bana yazdığı vakit ötekinin aynı olduğunu söylemişler halbuki Yüksekkaldırım'a dönük ve çok tatsızmış. Her ne ise, bir iki tane başka ev gezdirdi, kimisi fazla yüksek, kimisi kusurlu. Ertesi günü Şerafettin Bey, hastalığına rağmen yazıhaneye gelecekmiş, böylece ayrıldık (Yaşar beraberimde idi). Sonra para işleri ile uğraştım, bir iki kişiye uğradım, bulamadım ve erken saatte Basınköy'e döndüm. Kitap resimleri için 1.500 aldıktan sonra + 800. Yine erken yattım. Sabah yine yürüyüş ve gezinti. Sonra Şerafettin Bey, zavallı solgun molgun bizi bekliyordu. Ona da enfarkt üstüne nutuklar attıktan sonra, evleri konuştuk. Bürosunun üstünde ikinci kattaki daireyi, "Bir kere daha gezin" dedi bana. Yaşar'la çıktık. 250 metrekare. Üç odasının ferahça bir manzarası var, ötekiler pek bir şey görmüyor, fakat güneşli ve çok hoş hale getirilir içi. Merdiven

mermer, tavanlar yüksek, banyo yok, fakat odaların biri (arkada) banyo haline sokulur, üst kattaki öyle yapmış. Mutfak fena değil. Geniş bir helâ var, bir el yıkama yeri ve ayna eklenebilir. Yaşar bayıldı, illa bana alın diye tepindi. Hakikaten de bu sefer ben de daha çok hoşlandım. Ankara'da iş biter, arada daha iyi bir şey çıkmazsa, bu ev muazzam büyük ve fena değil. Tesadüf tam evin altında bir kaloriferci ustası var, çok ucuza tesisat yapıyor. Ha, unutuyordum sokak seviyesinde bir de bodrumunda bir yeri var, sokaktan kapı açıp (pencereyi büyütmek suretiyle başkalarının yaptığı gibi, bir dükkân yapılabiliyor, ya da atölye).

Şerafettin Bey, kirası en azından 500 lira diyor. Neyse, velhasıl böyle bir imkân var.

Sonra Rasih'e* uğradım, o işi bitirdim, parayı bankaya yatırdım. Tesadüf banka müdüresi Orhan Veli'nin kardeşi; ikram gırla. Tabii derhal Orhan'ın banda alınmış sesini istedim. Onda yok, sadece normal pikapta duyulmayan kötü bir plak varmış... Ankara'da bulurum. Mehmet Ali'ye telefon ettim, kan vaziyeti daha iyi.

Öğleden sonra Mefkûre'ye gittim, işlerimizi bitirdik. Daha da satışlar olacak bugünlerde. 4.900 tuttu geçen satışlar. Arada orada olacağımı söylemiştim telefonla bir kaç kişiye, velhasıl bir vernisaj havası esti çok geçmeden: Azra, Sabahattin, Şehnaz, Cananlar, daha bir sürü insan. Akşam lokantaya gidildi çok neşeli. Şehnaz bizi Basınköy'e getirdi.

Tiraje'nin sergisini ayın 22'sine erteledik. Daha geç olması iyi olmaz. Eğer resimler 17'sinde gelecekse, 18'inde, bilemedin 19'unda almak lâzım mutlaka.

* Rasih Nuri İleri, Abidin'in ablası Leylâ hanımın oğlu.

Küçük şasiyi Mefkûre'ye verdim, fakat hiçbir şeyden haberi yoktu, mektup filan da almamıştı, yani kaç tane yaptırmak lâzım, derhal haber versin Tiraje. Acaba Şehnaz'a mı yazdı?

Şehnaz'a bugün sorarım.

Ben yarın akşam trenle Ankara'ya gidiyorum. Rasih, Ziraat Bankası müdürünü görmemi istedi, tam imza tarihlerini öğrenmem için. Bakalım ordan ne diyecekler?

Sevgili Güzinim, herkes seni soruyor. Daha şimdiden kavgalar başladı:

1/ Azra'nın evi 2/ Yaşar'ın evi (özel plajı var, Atatürk'ün Florya evinin yanı başında, on dakika yürüyüş) 3/ Şehnaz'ın evi (İstinye'de) 4/ Gül, İstinye'de iskeleye bitişik beş odalı bir ev tuttu, bize ve tüm dostlarımıza mahsup, tam deniz üstü değil, az geride. 5/ Mocan yalısında odamız hazırmış vb...

Ankara'da rapor işine bakacağım derhal. Seni ve anneni çok öperim.

Abidin

Güzinim,

Merih sana ahvalimi aktaracak, sakın beni merak etme, öylesine kollanıyorum ki her şey yolunda.

Sana kavuşmak sabırsızlığı içindeyim, İstanbul'un canciğerliğine rağmen.

Oktay ve Sabiş dünya güzeli, Sabahattin iyileşti, beraber otomobille İvaz Efendi Camiini, Kariye'yi, Eyüp Sultan'ı, Küçük Ayasofya'yı gezdik ayaküstü.

Ondan sonra öğle yemeğini Kumkapı'da yedik. Lüfer vardı, baharda!

Yaşar Kemal beni kalkan, levrek ve akla gelmedik birtakım balıklarla besliyor.

Anneni çok göreceğim geldi.

Sana gelince, gece gündüz seni sayıklıyorum.

Abidin

Sevgili biriciğim,

Yarın Ankara ve Adana'ya uçuyorum. Etibank'tan belki orada bir sonuç alarım.

Olmazsa, ve gerekiyorsa nasıl tamamlayıcı bir belge gerektiğini sana yazarım. Prensip şu: Bankada, hesabı açılan adamın imzası bulunur, birçok ya da bir emir gelince iki imza karşılaştırılır. Sende merkezde imzası yok (galiba).

Parasız kalmadım, hiç merak etme, her taraftan yardım etmeye kalkışan kalkışana.

Bugün öğleğin Kalkavan'da yemek yedim, akşam da Ferit'te, hepsi seni öperler.

Dün Kamondo Hana uğradım, merdivenlerden inmeni bekledim.

Çok öperim.

Anneni de.

Abidin

[ADANA] 7 KASIM 1969

Sevgili Güzinim,

Adana'da seni soran ve seven ne çok kişi varmış! Şaşarsın.

Okaliptüs kokusu, baharat, kebap, at fışkısı, hepsi karışıp, insanın burun direğine, Çukurova'yı haber veriyor.

Ama çok büyümüş şehir, yeni bina ve caddeleri, İstanbul'dan daha başarılı.

Dün İstasyon'daki küçük evimize gittim. On katlı apartmanlar arasında kalmış, kurumuş, yıkılmış, yanık kestane kabuğuna dönmüş. Etrafında hep o deli bitkiler, teneke bahçe duvarı. Biz gittikten sonra sanki kimse oturmamış.

İlk iş muamelesine başlandı, ufak tefek. Maksat bir an evvel tapu verildiğini göstermek. Bakalım. Dün bir köye gittik, çok hoştu. Pazar günü deniz kenarına, Yumurtalık'a gideceğiz gezmeye.

Beni merak etme. Erken uyuyorum.

Sana selâm söyleyen dostların listesi o kadar uzun ki yazamam. Özellikle Colette ama meselâ Çiftçibaşı Şahin de, eski mürettipler, vb...

Hava güzel mi güzel, yemekler de öyle.

Seni hasretle bin kere öperim.

Abidin

Annenin ellerinden.

Mektubun dün geldi, Celâl'in karısına müthiş üzüldüm.

[ADANA] 8 KASIM 1969

Sevgili Güzinim, biriciğim,

Görünüşe göre işler fena gelişmiyor. Bir grup alıcının, (küçük bir grup) tapusu salı günü verilecek, böylece "tapu verildiği" ortaya çıkmış olacak. İkinci bir grup da hazırlanıyor galiba. Sanırım, gelecek hafta sonuna doğru vaziyet daha açık olarak anlaşılacak.

Onun için, (evi kaçırmamak bakımından) Etibank işini hazırlamalıyız. Konsolosluktan ilişik olarak gönderdiğim "sirküler" biçiminde, Banka'ya hitaben imzalı belgeyi yaptır ve çabucak bana gönder. Ben hem sirküleri, hem de vekâletnâmeni bankaya götürürüm. Annen, Etibank'ın hangi şubesine (iki tane var Ankara'da) yatırdığını hatırlıyor mu? Bir de takribi tarihi?

Dün gece, belki bilir diye, Ankara'ya Niyazi'ye telefon ettim, fakat bu işten haberi yokmuş. Tabii, gelecek hafta sonuna doğru yeteri kadar para birikmişse, (ilk muameleye başlamak için, yani 10-15.000 lira) bankadaki paraya dokunmam. Muameleler grup grup, parsel parsel yapılıyor, parayı getiriyorlar, işlem başlatılıyor. Hayli ilginç durum ve konuşmalar, Huchette tiyatrosundan iyi.

Avukatımız bir kol çengi, tam bu işin adamı.

Nereye gitsem *Altın Goller* üzerinden çalışılıyor, çok komik! Köylüler bile görmüş, bilmeyen yok!

Bir köye gittik, mektep, su tevzî kanalları filan, çocukların kılık kıyafeti çok düzgün, büyük fark var eskisine göre.

Bu tatsız, yani sözüm ona "iş" mektubunu sayma. Yarın daha özlü bir şeyler yazarım.

Lügat aradım, yok. En doğrusu bana bilemediğin bütün kelimeleri çabuk gönder, burada erbabına sorar, öğreniriz. Senin için iyi bir Divan şiiri kitabı satın aldım. Bir yanda asıl metinler, karşılarında çeviriler.

Hasretle kirpiklerinden öperim.

Abidin

[ADANA] 11 KASIM 1969

Sevgili Güzinim,

Cumartesi-pazar günü Çukurova, düğün alayları ile bayram yerine döndü. Rengârenk kocaman taksilerin antenlerine, mor, vişneçürüğü, tekke yeşili, kocaman "müslin" şenlik bezleri takılıp, son hızla ve klaksonları basa basa dolaşılıp duruldu. Köy yollarında taksi yerine kamyon ya da traktörlere takılı naylon arabaları düğün alaylarını taşıdı durdu. Tarsus'a, Mersin'e gittim aynı şey inan. Mersin'de kocaman, deniz kenarı evlerin önü doldurulmuş, deniz uzaklaşmış.

Giyim kuşam düzgün. *Kanalet* dedikleri beton arklar gittikçe yayılıyor. Trahomlu kimse yok ortalarda.

Orta Anadolu ya da Güney belki başka durumda fakat Çukurova çok farklı.

İşleri sorarsan ilerliyor, aheste beste, Adliye Sarayı, tapu daireleri, hepsi benim için ilginç, o sâyede hiç canım sıkılmıyor.

Sanırım evi kaçırmayacağım.

Kebap ve turunç beni şişmanlatıyor; mandalinler çok nefis, tek kayıp muhallebiciler. Nedense nesli tükendi.

Sumuhallebisi yiyemedim geleli.

Hepsi iyi, güzel, hasret olmasa. Gözümde tütüyorsun.

Haftada üç gün Asnières'de ders seni çok yoracak.

Otel fena değil, biraz gürültülü. Banyolu bir odaya geçtim. Artık resme başlıyorum.

Seni ve anneni çok öperim.

Abidin

Avukatımız İsmail Bey selâm ve hürmetlerini iletir. Şimdi kahvede nargilelerimizi tokurdatarak seni anıyoruz.

15 KASIM 1969

Can sevgilim,

Dün 11 tarihli mektubunu aldım, henüz imza sirküleri isteyen mektubumu almamıştın, arada varmıştır. Bugün ya da en geç pazartesi – bir miktar tapu dağıtılacak, böylece işlerin yürüdüğü meydana çıkmış olacak. Sanırım, önümüzdeki üç-dört haftada, işin önemli kısmı biter. Allah vere de Kuledibi evini kaçırmasam, o bir düşeş...

Maalesef Etibank'tan parayı alamadığım için gecikmiş olmaktan korkuyorum. Salı-çarşamba belki burada 10-15.000 sağlar, işi bir kontrata bağlarım (arada satılmadıysa).

Neyse, ne yapalım, böyle oldu.

Biraz resim yapmaya başladım. Mektubunu yirmi kere okudum, seni çok göreceğim geldi. Sahiden fazla yük altına girmişsin. Teknik kitapları ben göndermedim, fakat tarım terimleri için ne lâzımsa yaz, bulurum.

Çok öperim.

Abidin

[TARİHSİZ 1969 ?]

Güzinim,

Gördüğün gibi epeyce eksikler var. Hüsnü, Londra'da *Agricole*'a baka baka birçoklarını buldu, ya da sorarak buldu.

Zayıf tarafı bağcılık, pancarcılık, vb.

Larousse Agricole'da bile bulunmayan kelimeler varmış listede tek tük.

Bakalım bayrama rağmen bir bağcılık uzmanı bulunacak mı?

Canan, İspanya'da, ola ki Paris'e uğrar, o da bir şeyler bilebilir, makine konusunda.

Nejat'ın kelimeleri ile Hüsnü'nün kelimelerini karşılaştırırsın bakalım. Hüsnü makine lügatlarını bir hafta önce göndermiş.

Bugün yarın Adana'dan haber gelir, ben de dönüş tarihini yazarım biletimi alır almaz.

Para gelirse, çabucak bir şeyler alırım (arsa ya da ev, miktara göre) ama hiçbir şey bitmemiş olabilir de... Umurumda değil pek. Seni göreceğim geldi.

Abidin

[ADANA] 19 KASIM 1969

Sevgilim,

Bu sabah transitor'la (ikinci) aya inişi dinledim, seninle yan yana olmadığıma üzüldüm, seninle olunca her şeyin tadı başka.

Evvelsi akşam, aya inişten daha kolay, fakat yine de hayli zor, birkaç tapu verilebildi. Yani olmayacak gibi gözüken bu işlem gerçekleşebildi demektir.

Paraca önemsizdi çünkü bu grup hemen hemen tamamiyle parasını ödemişti. Şimdi önemli ödemeler yapılacak mı? Nazlanmalar var, fakat belki birkaç gün sonra vaziyet değişebilir.*

Banka işi burdan olmadı, belki Ankara'da çaresi bulunur. İlla bankanın "imza kartonunda" senin imzan bulunmalıymış. Karton verin imzalatayım, diyorum, Bankadan "karton" çıkmaz, diyorlar. Madem öyle neden parayı kabul ettiniz? sorusuna, "Kolaylık olsun" cevabını veriyorum.

Her ne ise, burada işlerin gelişmesine göre, şu ya da bu çareye başvururum. İş uzayacaksa, bir iki ay burada kalmam gereksiz, gider İstanbul'da film işlerimi ilerletirim, biraz da para kazanırım. Baktım ki Adana işi yılan hikâyesi, kalkar dönerim Paris'e. Bir iki haftada belli olur bu işler, öyle sanıyorum.

Santral Palas, bizim Abidin Paşa Caddesi'ndeki eski

* Abidin, dedesi Abidin Paşa veresesinin yılan hikâyesinden söz ediyor.

evin karşısında, fakat eski ev ortadan kalkmış. Nehir kenarı lokantamız da yok olmuş. Ona karşılık hem bizim yıllardan hem de çocukluğumdan bir sürü kişi sağ. 13 yaşlarında beraber at yarıştırdığımız, tazı koşturduğumuz Yusuf çıkageldi, çok hoştu. Annesi çardakta bize bakardı, o da sağ.

Babamın öldüğü otelin sahibi ve çok candan insan, İsmail de turp gibi. Yazmış mıydım, Adana müzesi değişmemiş, Naci Bey'in evi olduğu gibi duruyor.

Akşamüstleri köylerde güneş batışları dehşetli güzel, birkaç suluboya döktürdüm.

Sana sorduğum bir soruya karşılık vermeyi unutmuşsun, hangi şubesinde Etibank'ın para yatırılmış?

Deli gibi çalıştığının farkındayım, sana yardım edebilecek tek şey, seni sevmek, onu da yapıyorum bol bol. Çok öperim.

Abidin

Annenin ellerinden...

Sevgili Güzinim,

Cumartesi akşamı, Adana'dan doktorla geldim, harika ve hiç yorucu değil.

9:15 – 17:30 ve iki durak.

Mehmet abideyim.

Banka işi, Mübin Bey sâyesinde bugün halledilecek. Adana işleri her an düzelebilir ya da uzayabilir. Daha iki-üç hafta beklerim. Nejat sâyesinde Adana'da bulamadığım terim çevirilerini, birçok mühendise sorarak süratle buluyoruz. İlk sonuçları gönderiyorum. Dün Mesih Bey'e uğradım, Nimet vardı, Mesih Bey dışardaydı. Bu akşam Anne Marie ile yemek yiyeceğiz. İstanbul'a gitmem lügatleri bulmama bağlı, yani burada eksikler olursa orada bulurum, merak etme, saniye kaybetmiyoruz. Hitit Kitabevi'nde iki lügat daha buldum, tek tük kelimeler var. Akşamları erken yatıyorum. Birçok dostlar sizleri soruyor.

Nejatlardan binbir selâm.

Çok çok çok öperim.

Abidin

Sevgili Güzinim,

Dün sabah Mehmet Ali telefon etti, hava da güzeldi. Ahmet, salı da gelsen olur demişti, bir gün daha kaldım Bebek'te, Mehmet Ali'nin evinde çok hoş bir gün geçirdik, Siret'in kız kardeşi ile.

Biletimi iptal ettirdikten sonra sabah, Şişhane'den Galata Kulesi'ne saptım, meydanın en güzel, en güneşli binasına imrenerek baktım, hele en üst katına, ufak balkonu ile (üçüncü kat). Kapıcıya gidip, satılık bir şeyler olup olmadığını sormak için binaya girdim, "Yok" dedi...

Köşedeki turşucudan bir emlâk komisyoncusu sordum ve buldum. Adam beni dosdoğru o beğendiğim kata çıkardı, HA-Rİ-KA! Fakat 70.000!

Yedi pencere manzaraya karşı, tertemiz odalar, üç iyi boy oda, bir tane de küçük. Büyük mutfak (yemek yenir mükemmel), banyo yeri biraz acayip fakat düzeltilebilir, helâ iyi, su deposu, merdiveni dik değil, zemin ve ilk katta Akbank yerleşmekte, yani giriş temizlenecek, boyanacak. Velhasıl, yer muşambaları müstesna her şey tamam.

Manzara, Kız Kulesi filan.

Simsar yüzde beş alıyor. On gün zarfında bankadaki para ile işi kapatmak mümkünmüş, örneğin, 15.000 ile. Tabii Adana vaziyetini önce anlamam lâzım, üç aya bağlamak olanağı var arka kısmını velhasıl *13 quai St. Michel*'in biraz daha büyüğü (sanırım 150 metrekare-

den fazla) ve şirin mi şirin, evin altı taksi, hiç tırmanmadan düz sokaktan Şişhane vs...

Bakalım, olursa çok beğeneceksin sanıyorum.

Çok öperim.

Az sonra Ankara'ya hareket ediyorum.

Abidin

Aktarma akşam saat 6'da Adana'ya.

9 ARALIK SALI [1969 ?]

Güzinim,

Ankara-İstanbul otobüs yolculuğu enfes geçti.

Şimdi yarın, öbür güne kadar haber bekliyorum, bir şey olmamışsa Adana'da fazla kalmakta fayda görmüyorum. Sanırım, o vakit on güne kadar gelirim! Bu sefer Adana'yı ve Anadolu'yu gördüğüm için çok sevinçliyim.

Bu akşam Hüsnü tarım deyimlerini bitirmiş olacak, gidip evinden alacağım ve mümkünse Gül'e yetiştireceğim. Nejat dün –pazartesi– teknik terimleri gönderecekti.

Böylece eksiğin kalmaz gibi. İstanbul sonbaharı bütün mevsimlerden güzel.

Ben iyiyim, yorulmamaya dikkat ediyorum.

Bakalım gönderdiğim elbiseyi beğenecek misin? Bir de ona uygun bir "gümüşî" ayakkabı arıyorum, bugün öğleyin gördüğüm balıklar gibi...

Güzüşüm, çok göreceğim geldi, hele yeni boyanmış atölyede krallar gibi kurulurum.

Çoook öperim.

Annenin ellerinden, dostlara selâm.

Abidin

[ANKARA] 16 NİSAN 1970

Güzinim, sevgilim,

Annenin evinden sana yazıyorum, çok keyifli, perdeler tertemiz, hayır süpürülmüş, mutfakta madensuları, portakallar, kahvaltılık ne lâzımsa vb.

Mehmet Ali –nazar değmesin– ümit ettiğimden çok daha iyi, öylesine kıyametleri kopardı ki, onda kaldım üç gece. Hiç istemiyordu taşınmamı.

Sanırım, birkaç gün sonra deniz kenarına bir yere gitmesi mümkün olacak. Mübin Bey iki gündür yazıhanede yok, yarın Ziraat Bankası'na telefon edip işlerin durumunu anlamak için bir buluşma isteyeceğim.

Yarın sabah Sabih Bey'de randevum var, dişim yine sallantıda.

Nejadlar yerleşmeme, evin temizlenmesine çok yardım ettiler, hizmetçilerini gönderdiler iki kere.

Sandığın anahtarlarını annenin dolabına kapatmışım, onlar da tamam.

Bu evde olmak, sizlerden uzak olmayı biraz hafifletiyor. Hep sana bağlanan eşyalar, yani kuytudayım. Annenin bakkalı ile de aramız iyi.

Komşu hanım elektrik parasını hep vermiş, ödemek istedim, illa annenle hesaplaşacakmış.

Fakat elektrik yine kapalı idi, Nejad açtırdı.

Komşu hanım hizmetçiye bol direktifler verdi, şu şurdan silkelenir, sandığı şuraya, halıyı buraya diye. Bir iki gün sonra teşekkür etmeye giderim.

İki gündür havalar ısındı, galiba kırkikindiler başla-

yacak. Bu akşam Mehmet Aliler ve Hâletlerle [Çambel] bir lokantaya gidilecek.

Biraz sonra beni buradan alıp götürecekler. Yarın akşam Füsun [Akatlı]'da yemekteyim.

Pazar günü öğleyin Fahir'de. Diğer ahbapları da peyderpey ziyaret ederim. Ben çok iyiyim, hele burada daha da iyi olacağım, istediğim kadar istirahat ederim.

Seni merak ediyorum, artık buraya mektup yaz.

Postaya yetişsin diye kısa kesiyorum mektubu.

Zavallı kozmonotların hâli sıkıntı veriyor, bir de Ankara'daki son olay, havada ve yeryüzünde pek rahat yok.

Bin kere öperim. Kendine iyi bak.

Abidin

Kendisinde misafirlik pek tatlı Hanımefendinin ellerinden öperim.

[ANKARA] 18 NİSAN 1970

Sevgili Güzinim,

Güzel güzel kahvaltı ettikten sonra (yeşil zeytin, gül reçeli, çay) gayet iyi ısıtılmış bulunan annenin evinde sana yazıyorum. (İki gündür yağışlı ve serince hava var.)

Dün sabah, yerinden oynayan kuronlu dişim için Sabih Bey'e gittim, çok sevimli şekilde karşıladı, meğer annenin evi arkasındaki sinemaya gitmişler iki gün önce, bizlerden bahsetmişler bol bol. İlla bir akşam onlara gitmemi istiyor, tabii gideceğim. Para da almadı, pek güzel yerleştirdi dişimi.

Mehmet Ali'nin kan dengesi henüz tam değil, yani fazla sulandırılmış bu sefer, fakat genellikle iyi, hattâ fazla iyi. Neyse, tatile giderse düzelir büsbütün.

Mübin Bey hâlâ yok, bugün yine ararım, daha olmazsa bizim işle ilgili banka müdüründen randevu isterim. Görüştüğüm İstanbullu bir avukata göre ev satın almam zaten meseleyi halleder. Bakalım. Evde "tamirat" yaptım, yani gaz ocağı tıkalı idi, bir de sifon işlemiyordu, tam karşıda bir tamirci var, düzeltti. Zaten mahallede her şey var, çifte çifte. Kapıcı sabah gazetelerini ve taze küçük ekmek getiriyor. Sizler varmışsınız gibi bakılıyorum. Komşu hanımı ziyarete gitmedim, bir ara birkaç çiçekle gider görürüm.

Hitit Kitabevi'ne uğradım dün, senin kitabını sonbaharda basmak istiyor, pek iyi olur.

Seni son derece göreceğim geldi, annenin nefis bir al-

bümü var, harika resimlerinle St. Paul'den, çeşitli yerlerden, bir sevdim bir sevdim ki sorma.

Şimdi çıkıp biraz hava alayım, mektubu da postalarım.

Çok çok öperim kirpiklerinden.

Abidin

Bu akşam Halitlerle yemek yiyoruz. Dün Füsun'da yemek yedim akşam, yani halim içgüveyinden hallice.

Sen kendine iyi bak, mümkün mertebe dinlen. Orhan Veli'nin sesini* bugün ararım, bakalım Celâl Bey, Ankara'da mı?

* Orhan Veli'nin ölümünden kısa bir süre önce şiirlerini okuduğu teyp kaydı.

[ANKARA] 23 NİSAN 1970

Sevgili Canım Güzinim,

Bugün 23 Nisan bayramı, bütün gün dinlendim evde, hava da güzel ve sıcak. Üst üste üç mektubun gelince eve, içim rahat etti. Annenin üşütmesi hakiki grip olmasın da... Herhalde fazlası ile yoruluyorsun.

Dün Mehmet Ali üç günlüğüne İstanbul'a gitti dinlenmeye. Sanırım gelecek hafta sonunda da, daha uzun bir süre için (on gün) Güney'e gidecek. Ben de mayıs başında dönmüş olmak istiyorum ki resim işlerini kaçırmayayım.

Adana işinin bu sefer olup olmayacağını üç dört gün sonra anlarım. Alıcılardan yana formalite takıntıları var henüz. Dün akşam İlhan Berk'te idim, Nermin [Menemenci Streater] de yeni gelmişti Londra'dan, çok iyi oldu görüştük. Nermin yaşlanmış, biraz da şişmanlamış. Senden bahsettik. Orhan'ın ses bandını hafta sonunda elde ederim, yani Cündoğlu döner dönmez seyahatten. Pek de iyi durumda değilmiş ama daha iyisi de yok Türkiye'de.

Başka şuaradan da toplamaya çalışacağım.

Evvelsi sabah radyoda resim üstüne bir küçük oturum yaptık. O arada Semih'i de gördüm, çok selâm eder.

Fazla insan davet ediyor, yavaşlatıyorum tempoyu, küsecekler ama ne yapalım.

Sevgilim, varlığın öylesi büyük bir sevinç ki benim için, ya yeryüzüne gelmeseydin, ne yapardım diye düşünüp duruyorum. İşte böyle!

Çok öperim.

Abidin

Sevgilim,

Sesini duymak, öğleden sonra (dün) mektubunu almak, ne iyi!

Bugüne dek olan biteni özetliyorum.

Paris'ten Cezayir'e uçuş hikâyemiz.

Otel *Albert I*, gürültülüce.

Pazartesi bakanlık, Barbaros, çamlıkta inşa edilecek atölyenin yerini tesbit.

Denizden 3 km içerde, Büyükadavâri bir çam ormanında, şimdi boş duran temiz bir yapının bahçesinde. Hafif bir yapı olacak, üç ayda hazır olacak (mümkünmüş). Barbaros atölyesine iki büyük mazot sobası konuyor. Yere lino döşeniyor. O iş de gelişiyor, sanırım bir iki gün sonra işler durumda olur. Henüz uygun kil aranıyor vb.

Dönelim hikâyemize: Sah günü Konstantin'e gidiş fırtınalı olduğu için Anaba'ya indik, oradan Vali'nin arabası geldi aldı. Hoş bir şehircik, yolda bahar vardı, yükseldikçe dağlarda, uzakta yer yer kar. Şehir kaya fırtınası, tepelerden "bozbulanık" cinsten çağlayanlar yuvarlanıp, çarpa çarpa kayalara, ovalara doğru akıyor. Şehir inişli çıkışlı, tıkalı, meydanları orta halli. Çarşamba, Belediye Reisi ile şehri gezdik. Bizce en boş meydanı bulduk. Etrafında tiyatro, Adliye, heykeli dikmek istediğimiz yer, çok büyük bir taraça, ucu boşluğa dönük. Heykel meydanın kenarında duracak. Teknik zorluklar var, çünkü taraçanın altı boş. Heykelin altına çok yüksek direkler lâzım. Taraçanın etrafını da düzeltmek gerekiyor vb.

Ertesi günü, ha dur, çarşamba, Vietnam sevinci vardı, her şeyden ağır basan. Tüm sevinç değil gerçi, kamplardakilerin durumu belirsiz, Amerikan mızıkçılığı da sürebilir korkusu ayrı. Öyle de olsa büyük bir gün.

Dönelim işlerimize: Perşembe yine taraça-meydan, müze ve Vali Muavini ve de hoş ve cin arkadaşları ile tartıştık, konuştuk. Vali diğer meydanları tercih ediyormuş. Nedeni, üç-dört ay içinde meydanlar yeniden düzenlenecek. Uzun ve uzak görüyorlar, önce heykel dikilsin, şehir düzelir diyorlar. Bence bizim yer daha elverişli. Direnmeye kararlıyım.

Şehrin en güzel iki tepesi harika büyük kocaman iki kaya, çam ağaçları da orda bir şey olmaz mı, diyor Vali Yardımcısı.

Cuma günü otomobille dönmeye karar verdik. Setif'inden çok hoş bir dönüş. Yedi saat. Setif'ten aşağı...aman. "Demir Kapılar" denen yer, dünyanın sayılı ...el küçük dağları. (Biraz Çorum, biraz St. Remy de ...rovence, Cezayir'e 190 kilometre.) Daha sonra yine bahara rastladık, silme portakal ağaçları, turuncu lekeleri ile, portakal ve mandalinalar tüm ülkenin yollarında iz bırakmış, silme portakal kabuğu her yanda, yol boyunca.

Bu sefer otel değiştirdik. *Hôtel Suisse*'e geçtik, gürültülüce. Cumartesi yine Bakanlık, Barbaros. Pazar, harika bir gezinti yaptık, ikimiz bir de şoför. Tipaza Roma kalıntıları, büyük bir Afrika bahçesinde, denize kadar iniyor, sanırım Camus'nün bahsettiği bir yer. Öğle yemeği kaya barbunyaları, karides, zaten her allahın günü balık üzerinden çalışıyoruz.

Pazartesi Vali'den haber geldi, perşembe, Konstantin'de bekliyor. En önemlisi sesin! Sesini duymak Tipaza'dan güzel. Akşam Khidoussi ile ilk kez buluştuk, ge-

ziden yeni dönmüş projeler gırla. Bakalım. Bu akşam yine beraberiz, devlet bakanı ile hafta sonunda görüşürüz sanıyorum.

Kontrat ancak Vali ile bir karara vardıktan sonra imzalanacak. Duruma göre. Ama nasıl olsa bir işe başlanacak. Boyuna avanslarla kovalıyorlar.

İşte sevgilim yarım yamalak hikâyeler. Khidoussi bizi (çok ucuza) *St. Georges*'a naklettirmek kararında. Sen Saad'a yaz. Mektupta istediğin yazıyı gönderirim.

Bin öperim.

Abidin

Delikanlının işi yolunda. Bilgi iletirsin.

Sevgili Güzüş,

Sana ancak bugün yazıyorum, dün ve önceki gün karışıktı.

Geliş, uçakla, rahat geçti, Saad karşıladı, yine *Hôtel Suisse*'te yattık, fakat bir geceliğine, ertesi sabah "*Albert I*'e bakın" dendi. Yağmurlu bir sabah. Yer yok, hiçbir yerde. Nihayet *Oasis*'te iki oda vardı. Tuttuk, dışarda yağmur ve soğuk. Meğer *Oasis* değil, "*Courant d'Air*"lar oteli. Öğleden sonra Bakanlık. Hâlâ onaysız durum, "ek mektup hikâyesi." Hoşuma gitmedi bunlar, her şey gevşek. Ne ise bir gece kaldık *Oasis*'te. Salı günü protestoyu bastım. Sabah beklemekle geçti, nihayet *St. Georges*'a nakledildik. Arada plancı dostu aradım acele, öğleyin otelde beraber yedik. Kontratları gösterdim, "İmzalama, seninle ilgisi yok, taahhüt işlerine mahsus, çapraşık bir kontrat" dedi. Yerine, baştan beri istediğim: Etüd kontratı, maaş gibi, iç ve dış ölçüler aynı olmak üzere. Alçı bitince (altı ayda) dört ay da döküm kontratı Bochuel'le Bakanlık arası, biz arta kalan paranın üçte birini işler bitince alırız (dış para), içerde de maaş devam eder. Tabii, mümkünse, daha çabuk biterse, paranın tasfiyesi ona göre. Bütün bilgileri yazdık, bu sabah plancının şoförü gelip aldı. Arada Kadi'ye durumu kısaca bildirdim, "Formül varsa, mümkünse itirazım yok" dedi. Yarın, plancı yeni formülü verecek (inşallah!). Kabul edilirse ve uygunsa hepimiz için, mesele yok. Yoksa galiba bu iş burada biter. Yağmur devam ediyor. Arada ufak tefek işler

de yaptık, kıyafet (heykeller için) arandı, bulundu, yarın belgesel fotoğrafları çekilecek. Bu arada, sanat anlayışını konuşmak için, Bakan'dan randevu istedim, "iki-üç güne kadar" dendi.

Saad ortalarda yok, iki ateş arasında anlaşılan?

Neyse, fazla aldırdığım yok, Saim de öyle. Bugün öğleden sonra otelden çıkmıyorum. Yarın fotoğraf ve umut ederim yeni kontrat.

İki gecedir gök gürlemesi Amsterdam'ınki kadar şamatalı. Üşümemek için elden geleni yapıyorum. Nezle yok, göğüs de fena değil, ilaç alıyorum, vitamin, ne olur ne olmaz.

Bu akşam ne kadar sesini duymak isterdim, fakat masraftan çekiniyorum telefonda, hele işler yürümezse.

Bu otel, tabii sıcak ve sessiz, fakat *Oasis* çok "pop" bir yer, yazık ki ayaz.

Seni peşin özlüyordum, hele şimdi, berbat! Neyse, en beteri, iş olursa bir ay sonra beraberiz.

Yoksa, hepsinden iyisi, dönerim.

Çok öperim çok.

Dostlara selâmlar.

Abidin

[CEZAYİR] 2 MART 1973

Sevgili Güzinim,

Perşembe günü Konstantine'e gidip geldik. Wâli (öyle yazılıyor ve söyleniyor) ile meşhur görüşme oldu, yer seçmek konusunda. Cümbüş beklenirken sütliman geçti. Çok hoş bir adam, üstelik Nâzım'ın arkadaşı, (birlikte Barış Konseyi'nde çalışmışlar) elhasıl istediğimiz yeri, fazlası ile verdi. Öğleden sonra Bey Konağı'nı gezdik, şaheser bir yer, onarma bütçesi var, belki Muallâ [Eyüboğlu] davet edilecek. Ondan sonra şehirde akşamüstü gezinti. Akşam yemeği Wâli'de ziyafet. Otuz kişilik. Abdiâciz, Wâli'nin sağında filan. Dönüş *Carouselle*'le saat 9'da, hikâyesiz.

Dün tembellik ettim, uzun yattım. Bir de akşam film seyrettim.

Bugün cumartesi. Sabah atölyeye gideceğiz, öğleden sonra ve yarın tembellik. Şövale hazır değil, ışık ve sobalar oldu, mükemmel. Sana yarın tekrar yazarım, istediklerini gönderirim. Khidoussi işi de gelişiyor gibi.

Çok çok öperim.

Abidin

Hava, Adana kışı. Bu sabah gök gürlüyor.

Wâli, Münevver'le Mehmet'i* çok tanımak istiyor.

* Nâzım Hikmet'in eşi Münevver Andaç ile oğlu Mehmet Nâzım.

[CEZAYİR] 2 HAZİRAN 1973

Sevgilim,

Gazetelere ve mektuplarına çok teşekkür. Geçen pazar yine Tipaza'ya gittik. Fırtına kıyamet, yağmur gırla, yine de güzeldi.

Pazartesi, Barbaros, atölye –geceli gündüzlü– ısıtıldığı halde (iki soba) ancak ısınmıştı. Saad üçüncü bir soba koymaya kalkıştı. Neyse, hafiften çalışma başladı.

Salı, hava nefis, ılık, atölye sıcak, taraça güneşli. İyi çalıştık. Arada dinleniyorum, yemekler fazla muntazam. Dün Saad'la yemek yedik (akşam). Bu akşamsa, balıkhane lokantasına gidiyoruz, Saim'le.

Şimdilik fazla kalabalık görmüyoruz, biraz sıkılıyoruz ama, bu kadarı olur.

Atölye cümbüşlü, kahveler, limonatalar, iki tane yardımcı. Ama mapusane, hem de koyusu. Böyle bir çağda, biraz hapsedilmişiz, az bile!

Sana daha esaslı yazarım yarın.

Çok öperim, çok göreceğim geliyor.

Belki yakınlarda iki-üç gün gelirim (bir hafta ya da on gün sonra).

Bakalım?

Dostları öperim, selâmlar, kucaklarım.

Abidin

⇔

Adana, 1943.

Galata köprüsü üzerinde, 1940'lar.

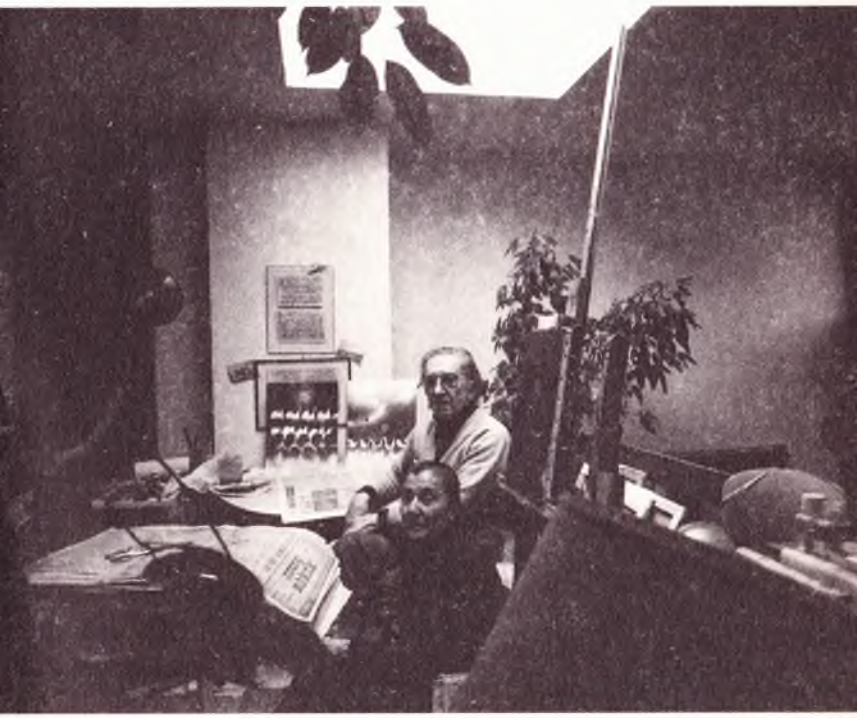
Caddebostan'da Tosun Bey Köşkü'nün bahçesinde, 1950.

1954.

Fransa, 1954.

Rue de l'Eure (Paris) atölyesinde, 1988.

Abidin, büyük dostu Nâzım gibi "çok kadınlı" aşkların adamı değildi. Nâzım, belki de, kimi "âşıklar" gibi, aşka âşıktı. Abidin için ise, aşk Güzin demekti. Okuyacağınız mektuplar bunun kanıtı...

Güzin ve Abidin bir aydın sorumluluğuyla, hem ülkenin dertleriyle, sorunlarıyla ilgilenmiş, hem gittikleri yere o sorunları da birlikte götürmüş, düşünmüş, ellerinden geldiğince çalışmış, üretmiş, yaratmış iki insan. Günümüz gençlerinin bu küçük kitapçıkta bir araya gelen bu özel mektuplardan alacakları önemlice iki ders olduğuna inanıyorum. Birincisi doğru dürüst yaşamak dersi. İkincisi de aşk dersi...

– Ferit Edgü

KDV dahil fiyatı 14.000.000 TL

ISBN 975-458-565-2

9 789754 585650

Kapak resmi:
Paris'te evliliklerinin 50. yılını kutlama yemeğinden sonra.